Evangélikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP 76. évfolyam, 9. szám ■ 2011. február 27. ■ Hatvanad vasárnap Ára: 250 Ft

„Úgy érzem, hogy cikkemet teljes egészében félreértette. Egyáltalán nem az új liturgia bírálata volt a célom, hanem az álszent képmutatás bizonyos formáira hívtam fel a figyelmet.”

Bizony baj van… ➠ *8–9. oldal*

„Elméletileg tanultuk és tudjuk, a gyakorlatban mégis újra meg újra elfeledjük, hogy egyházunkat se régi, se új liturgia, se régi, se új struktúra, se egy, se tizenegy püspök, de még átvett intézmények sokasága sem képes megtartani, hanem egyedül a reánk bízott, élő és ható evangélium!”

„Logopédusra” várva… ➠ *9. oldal*

„Állítjuk, hogy ahol az élő Krisztus beszéde hangzik, oda ma is mennek az emberek.”

Miért hagyják el ma emberek az egyházat? ➠ *10. oldal*

A kommunizmus áldozatainak emléknapja ➠ *6. oldal*
Észak-afrikai forrongások ➠ *7. oldal*
Apa hajléktalan ➠ *11. oldal*
Fontossági sorrend ➠ *4. oldal*
Konok reménység ➠ *4. oldal*

Hatvanad vasárnapjának evangéliuma (Lk 8,4–15) a magvetőről, illetve a négyféle földről szólva Isten igéjének, e drága kegyelmi eszköznek a sorsát mutatja – a jó földbe hullott magok, amikor felnövekednek, százszoros termést hoznak.

Elfogadtatott egyházunk költségvetése

Az országos bizottságok jelentései, két törvényjavaslat, intézmények alapítása, az egyházszociológiai felmérés tanulságainak megvitatása mellett evangélikus egyházunk éves költségvetésének elfogadása szerepelt a zsinat tizenhetedik ülésszakának napirendjén, amelyet hagyományosan a fasori evangélikus gimnázium dísztermében tartottak az elmúlt hét végén. A megtárgyalandó anyagok nagy száma ezúttal kétnapos ülést tett szükségessé.

Nem kevesebb mint kilenc országos munkaági bizottság jelentését hallgatták meg a zsinati küldöttek a tanácskozás két napja alatt. Nagy vitát egyik beszámoló sem váltott ki, így a jelentéseket nagy többséggel fogadták el.

A két megtárgyalandó törvényjavaslat közül az első az intézményvezetők választásával kapcsolatos eljárás módosítása volt. Mint *Roncz Béla,* az aszódi és a fasori gimnázium igazgatója előterjesztésében elmondta, a közeljövőben hat intézmény vezetőjének jár le a mandátuma. Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatták, hogy az a törvényi előírás, mely szerint kizárólag pályázati eljárást követően nevezhető ki intézményvezető, nem jó. Ugyanis kockázatos dolog ez a megmérettetés, több potenciális jelölt inkább nem pályázik, mint hogy sikertelen pályázás után hátrányt szenvedjen. A fenntartó helyzetét nagyban megkönnyítené tehát, ha a pályázat mellett megbízással vagy meghívással is lehetne vezetőt választani. A zsinat elfogadta a törvénymódosítást.

A másik törvényjavaslat az egyház számvevőszéki és belső ellenőrzési munkájának átalakításáról rendelkezett. E javaslatot a zsinat már tárgyalta előző ülésén, így rövid vita után harminckilenc igen, két nem szavazat és két tartózkodás mellett szintén elfogadta.

Ezek után a testület tagjai is megismerkedhettek a tavaly elvégzett egyházszociológiai felméréssel, amelyet már több egyházi fórumon is ismertetett a kutatás vezetője, *dr. Fábri György,* az Eötvös Loránd Tudományegyetem habilitált egyetemi docense, rektorhelyettese. A *Nekünk így is jó?* címet viselő dokumentum néhány adata a zsinati küldöttek számára – mint ahogyan a korábbi fórumok hallgatói számára is – meghökkentő volt. Ezúttal is elhangzott, hogy érthetetlen és szomorú az a lelkészek körében megmutatkozott bizalmatlanság, amellyel a felmérést fogadták, és amelynek következtében alaposan megnehezült a kutatást végzők munkája. A felmérés tanulsága talán úgy szűrhető le, hogy az evangélikusok a jövőt egy kicsit borúsnak látják, de amit ma ad nekünk az egyház, és amit mi adunk az egyháznak, azzal összességében elégedettek vagyunk.

➠ *Folytatás a 3. oldalon*

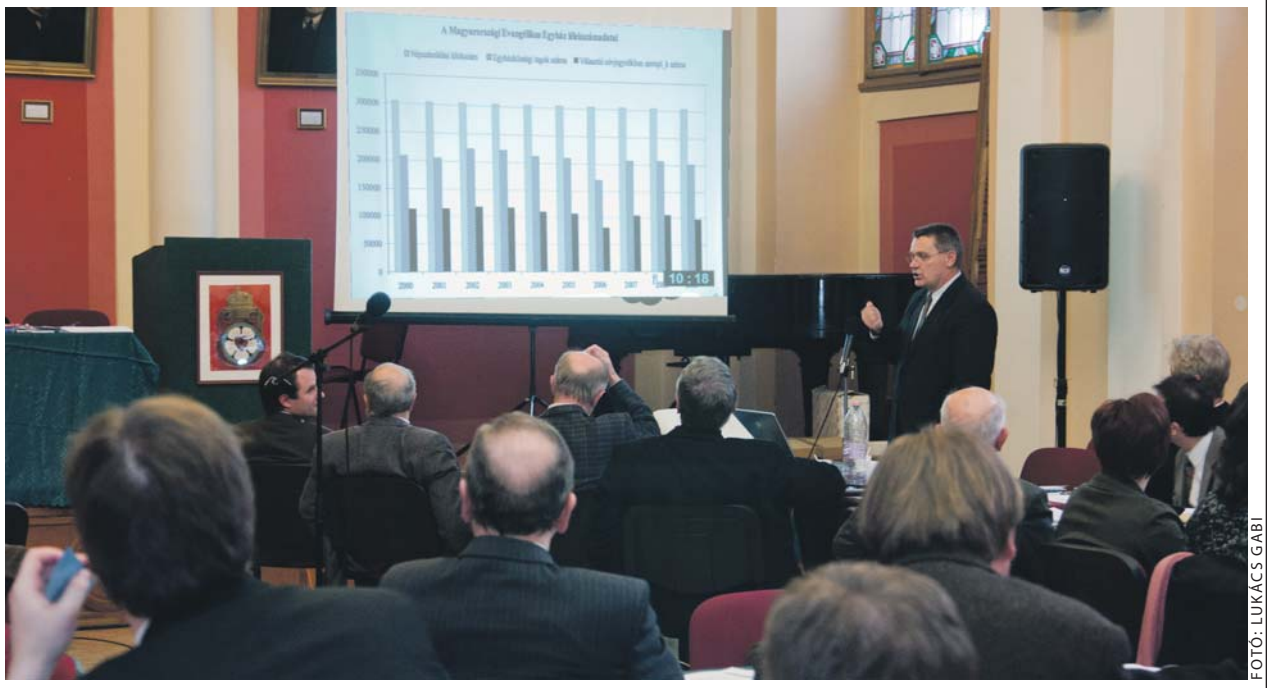

FOTÓ: LUKÁCS GABI

Az egyházszociológiai felmérés eredményeit dr. Fábri György ismerteti a zsinattal

Isten és az alkotmány

■ Dr. Korányi András

Amikor az új kormányzati ciklusban útjára indult az alkotmányozás terve, szinte azonnal elhangzottak az első nyilatkozatok arról, hogy Isten is jelenjen meg az új alaptörvény szövegében. Erről, valamint az egész alkotmányt érintő javaslatokról az első szélesebb körű társadalmi egyeztetés keretében kértek véleményt egyházunktól is az ősz folyamán.

Sokan kérdezik azóta, miért nyilatkoztunk úgy, hogy ebben a kérdésben látunk megfontolandó nemzetközi példákat, mégis el tudjuk fogadni, ha nem említi Istent név szerint is a végleges változat. A következő hetekben széles körű – valamilyen formában talán mindannyiunkat megszólító – konzultáció kezdődik, ezért fontos a további közös gondolkodás, az eltérő, olykor egymással ütköző szempontok alapos mérlegelése.

Az alkotmány akkor tudja betölteni egy állami méretű közösség, társadalom alaptörvényének szerepét, ha értékeiben széles alapokon álló egyetértésre épül. Az új alkotmány az egész Magyar Köztársaságé lesz. Éppen ezért éppúgy elképzelhetetlen a különböző értékeket valló kisebb-nagyobb közösségek megszólalása és felelős részvétele nélkül, mint ahogy ugyanakkor rögtön határt is szab a saját álláspontját másokra ráerőltető érdekérvényesítésnek, amely a magyar közelmúltban részben elfogadott, részben beletörődéssel elszenvedett, általános viselkedésformává vált közöttünk. Talán ez is magyarázza, hogy a rendszerváltozás óta eltelt húsz esztendőben lényegében hiányzott az a konszenzus, az a közösségre tekintő gondolkodáskultúra, amely alapja lehetett volna egy alkotmányozási folyamatnak. A jelenlegi alkotmányozás is inkább a rendezendő ügyek sürgető voltára hivatkozhat, mintsem tényleges közösségi-társadalmi érettségre a közös ügyek közös rendezésében.

Ennek fényében fontos dolog Isten említésének felvetését úgy tekintenünk, mint ami mögött megfontolt véleménynek kell állnia, és semmiképpen se tekintsük leegyszerűsítve egyfajta keresztény lobbiérdeknek.

Európai alkotmányok közül a németet és a lengyelt szokás példaként említeni. Az előbbi az Isten előtti egyetemes emberi felelősséget fogalmazza meg, az utóbbi viszont megpróbál Isten neve mögé a kereszténységénél jóval szélesebb – vagy tartalmilag inkább általánosságban mozgó? – értelmezést is adni, hogy az a lengyel nép egésze számára elfogadható legyen.

Isten név szerinti említése esetén valóban ez a két út állhat előttünk, ugyanakkor nem szabad elfelejtenünk, hogy egy alkotmány sohasem teológiai munka vagy hitvallási irat, hanem a legmagasabb rendű, az egész közösséget összefogó jogszabály, azaz emberi rend. Így az egyetemes emberi felelősség gondolata jobban illik ebbe a formába, s kevesebb teológiai kockázattal is jár. Istennek ugyanis a társadalom egészét szem előtt tartó – tehát szükségszerűen kompromisszumos – körülírása tág teret nyithat akár az Istenre hivatkozó, egészen széles skálán mozgó, sőt kilengő értelmezéseknek is.

> **A keresztény közösség ezeket nem csupán vallhatja és gyakorolhatja, de fel is ajánlhatja mint egyetemes értékeket az egész társadalom javára.**

Végső soron kimondhatjuk, hogy Isten megemlítése az alkotmány bevezető szakaszában döntő változást jelezne abban a tekintetben, hogy a magyar társadalomban Isten és a vallás általában is újra közösségi ügyként jelenne meg. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy a társadalom közösségébe tartozó, jelentős arányú keresztény hátterű vagy elkötelezettségű népesség ne adhatna hozzá ennél jóval többet is az alapértékek meghatározásához és megvalósulásához a nem keresztény hátterű többség számára.

Ilyen érték természetesen az élet tisztelete, a teremtett világ védelme, a családok támogatása, a közösség védelme és támogatása a gyengék és erőtlenek irányában vagy akár a bűnbánat és megbocsátás gyakorlása a boldog és teljes emberi élet érdekében – csupán néhány példa a teljesség igénye nélkül.

A keresztény közösség ezeket nem csupán vallhatja és gyakorolhatja, de fel is ajánlhatja mint egyetemes értékeket az egész társadalom javára. Ez a hozzájárulás szinte következik Jézus példázatából, amelyben tanítványairól úgy szól, mint az egész tésztát megkelesztő kovászról – s ezzel Jézus nyilvánvalóan az egész emberiség, azaz minden egyes ember javának, üdvösségének, boldogságának előmozdítását bízza ránk is.

Mindezzel együtt nyugodtan mondhatjuk, hogy a kereszténység értékeinek megjelenése az alkotmányban sokkal nagyobb súlyú és kockázatokat sem hordozó javaslat, amelyre fontosabb lehet odafigyelnünk, mint Isten nevének szükségszerűen sokféleképpen értelmezett megemlítésére. Isten akarata ugyanis – *Luthert* felidézve – meglesz a kérésünk nélkül is, mégis azt kérjük, hogy bennünk és közöttünk is meglegyen. Azaz Isten a részletekben bújik meg, s ha a részletekben benne van, akkor van benne ténylegesen az alkotmányban és az azt követő társadalmi közösségben is.

A szerző teológus, egyházunk zsinatának lelkészi elnöke

Oratio œcumenica

Szerető mennyei Atyánk! Köszönjük ígéretedet, hogy mindenkor bátran eléd léphetünk imádságainkkal. Kérünk, hallgasd meg könyörgésünket!

Urunk, ha a világ eseményeire, a forrongásokra és a véres megtorlásokra tekintünk, meg kell látnunk, milyen sok minden rémíti az emberek szívét. Tudjuk, hogy te nemcsak megteremtetted, de mindenkor meg is tartod világunkat és az egész emberiséget. Kérünk, hogy oltalmazó kezeddel munkálkodj ott, ahol az erőszak és az elvakult hatalomvágy árnya vetül rá egész népek mindennapjaira. Te adj bölcsességet és tisztánlátást azoknak, akikre a hatalom gyakorlását bíztad. Tanítsd meg a népek politikai és gazdasági vezetőit, hogyan hozhatnak felelős, neked tetsző döntéseket.

Könyörgünk sok sebtől vérző magyar népünkért. Kérünk, adj gyógyulást a társadalmi feszültségeinkre, az itt élő emberek egyre sokasodó testi-lelki bajaira. Segíts, hogy lázas útkeresésünk közben megtaláljuk azt az utat, amelyet te jelöltél ki számunkra.

Hálát adunk neked egyházunkért, hogy legelőd nyájává tettél minket szeretett Fiad, a jó pásztor által. Meg kell, hogy valljuk előtted aggodalmunkat az egyre inkább megfogyatkozó és elöregedő gyülekezetek láttán. Kérünk, vezéreld Szentlelkeddel a pásztorokat és a közösségek vezetőit, hogy igédet ne csak szavakkal, de egész életük bizonyságtételével hirdessék. Te adj növekedést az így elvetett magvaknak, hogy minél több ember eljusson Krisztus megismerésére, és életük sok gyümölcsöt teremjen a te dicsőségedre.

Gondoskodó szeretetedre bízzuk mindazokat, akik terheket hordoznak. Kérünk, légy a betegek gyógyítója, a magányosak útitársa, a gyászolók vigasztalója és a haldoklók reménysége. Állj minden szenvedő testvérünk és embertársunk mellé, és minket is indíts el a közöttük végzett szolgálatra. Segíts, hogy ne legyünk közömbösek, amikor mások hiányt szenvednek ruhában, élelemben vagy jó szóban. Hadd legyünk Jézus nyomdokán haladva mi is szereteted követei a rászorulók között.

Köszönjük, Urunk, hogy Jézus Krisztust szabadításunk kősziklájává tetted, és hogy erre a sziklaszilárd alapra építhetjük az életünket. Ne engedd, hogy csak egy percre is elfelejtsük, milyen árat fizettél értünk, és hogy a tieid vagyunk. Őrizz meg minket mennyei országod számára, és vezérelj a feléd vivő úton Jézus Krisztus követésében. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Fogadd el ezt a figyelmeztetést: bármilyen jól ismered is az igét, sőt a mesterek mestere is lehetsz, akkor is állandóan a sátán országában élsz. Az pedig nem nyugszik sem éjjel, sem nappal, hanem környékez téged, hogy szívedben hitetlenséget és gonosz gondolatokat ébresszen az eddig felsorolt és minden más parancsolat ellen. Isten igéjének ezért mindig szívedben, ajkadon és füledben kell hangzania."

Luther Márton: Nagy káté *(Prőhle Károly fordítása)*

HATVANAD VASÁRNAP – ZSOLT 95,1–11

„Akinek van füle a hallásra, hallja!"

„Ma, ha az ő hangját halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket!" – hangzik a hét igéje (Zsid 3,15), teljes összhangban a 95. zsoltárral. Miért? Mi lesz akkor? Akkor bizony úgy járhatunk, mint a pusztában vándorló nép, amelynek nagy része nem juthatott be az ígéret földjére.

De menjünk sorjában, nézzük meg, mi is történik! A zsoltár elején csodálatosan szép, magával ragadó istentisztelet zajlik. Aki ott van, az tudja, hogy miért van ott. Istent dicséri, magasztalja, leborul előtte, megköszöni neki mindazt, amivel őt megsegítette. Eszébe se jut, hogy inkább panaszkodnia kellene. Tudatában van annak, hogy ez az egész világ és benne az ő kis élete is a teremtő Isten kezében van. Szabadítást kap a bűnökből, védelmet a gonosztól, erőt és örömet a mindennapokhoz. Semmi felől nem kell aggodalmaskodnia, mert a világ minden mélysége, magassága, természeti adottsága az Isten kezében van. Ő nemcsak teremtő, hanem megváltó és szabadító Isten is egy személyben.

Aki ilyen térdeplő helyzetből látja az Istent, annak megadatik a nyugalom, a bizalom. Izráel népének rá kellett jönnie, hogy a világ Ura az ő Istenük. Mint jó pásztor terelgeti, legelteti a nyájat, és övéi engedelmesen követhetik őt. Idilli kép, semmi gond, semmi probléma. Vagy mégis? Igen, mert ez már unalmas, ezt már ezerszer hallottuk! (Nemcsak Izráel népe gondolkodott így, de így gondolkodik a mi népünk is.) Nem figyelünk oda, hogy Isten mit mond! Nem vagyunk kíváncsiak törvényeire és előírásaira, mert azokat már idejétmúltnak tartjuk! A magunk törvényei szerint kívánunk élni! Elegünk van abból, hogy mindig csak engedelmeskedni kell! És kezdődik a panaszáradat, hogy megint milyen drága lett ez meg az, és már előre félünk, hogy mit hoz a holnap. És szépen sorban oda jutunk, mint a pusztában vándorló nép. Semmi nem jó úgy, ahogy van. Mindennek Mózes az oka meg Isten – mondták egykor! Mindennek más az oka, csak mi magunk nem – mondjuk ma!

Masszánál és Meribánál Isten pereskedett a népével. Ezeken a helyeken oázisok voltak. Jogeseteket vizsgáltak ki itt, amelyeket istenítélet útján döntöttek el. A népnek elege volt már a vándorlásból, szomjasak, éhesek, fáradtak voltak. Isten, bár bosszantotta őt a nép viselkedése, mégis megengedte Mózesnek, hogy vizet fakasszon a sziklából. De Istennek is elege lett belőlük. A keményszívű, gőgös, fennhéjázó, istentelen embereknek nem engedte meg, hogy bemenjenek a tejjel és mézzel folyó földre. Hiába vándoroltak negyven évig! Hiába menekítette meg őket Isten idegen népek támadásaitól, éhségtől, mérges kígyóktól, szomjúságtól, mégsem hallgattak rá, és semmibe vették a szavát!

Íme, itt van a lehetőség! *Ma, most, amikor az Úr szavát halljátok, ne keményítsétek meg szíveteket,* mint az a nép tette! Addig, amíg tart a ma, ne tegyetek úgy, mintha süketek volnátok! A süketségből el kell jutni az Úr szavának meghallásáig!

Jézus *a magvető példázatát* is ezzel fejezi be: *„Akinek van füle a hallásra, hallja!"* (Lk 8,4–15) Aki nem érti az Úr szavát, az kérdezzen utána, érdeklődjön! Lesz olyan is, aki lát ugyan, de nem fogja fel, hall ugyan, de nem érti meg, mert a szíve kemény és gőgös maradt. De akinél jó földbe esett a mag, az Isten igéje, annál százszoros termés várható.

A VASÁRNAP IGÉJE

Szükség van tehát a talaj előkészítésére: nemcsak a természetben, hanem a saját szívünkben is. A termőtalajnál jó, ha télen átfagy. Az emberszív ebben különbözik a termőföldtől. Ezért jól tesszük, ha megvizsgáljuk a szívünket: nem fagyott-e be? Nem lettünk-e érzéketlenek más gondjára? Észrevesszük-e gyermekeink és unokáink magányosságát? Szívesen törődünk-e házastársunkkal, szüleinkkel? Vagy egyszerűen azt mondjuk: velünk se törődik senki! (Talán még Istenről is ezt gondoljuk?)

Nagyon sok szenvedést okoznak környezetüknek a kőszívűek vagy jégszívűek. A zsoltárból azt halljuk, hogy még Istennek is nagy fájdalmat jelent ez. Ő mindent megtesz azért, hogy az ember érezze az ő szeretetét, de az ember úgy tesz, mintha ezt nem venné észre. Vakok, süketek, érzéketlenek leszünk akkor, ha a szívünk kőkemény. Isten válasza az: mivel az ember nem tud megszabadulni saját bűneitől, elküldte egyszülött Fiát, hogy ő szabadítsa meg a világot bűneiből. Isten féltő szeretete, Jézus engedelmes áldozata a kereszten és a Szentlélek hitet ébresztő munkája olvasztgatja a jégszíveket.

Tudjuk, hogy Isten türelme hosszú, szeretete nagy, és ezért néha feszegetjük ennek határait. Félünk attól, hogy lesújt ránk haragja és ítélete, mégsem változtatunk bűnös életmódunkon. A zsoltárban Isten figyelmeztet, hogy bizony felgerjedhet haragja. *„Meg is esküdtem haragomban, hogy nem mehetnek be a nyugalom helyére!"* A nyugalom helye akkor a Kánaán volt, de számunkra már egy másik, nem ideigvaló ország az, amelynek elnyerése vagy elvesztése a tét.

Nagyon fontos, hogy *idejében* meghalljuk a megtérésre hívó szavakat. Isten ezzel meg akar óvni bennünket a pusztulástól, és meg akarja mutatni a helyes utat is. A 95. zsoltár arra tanít, hogy akkor tesszük a legjobban, ha az Úr szavára figyelünk, és mindenért hálát adunk neki. Ahogyan a zsoltár elején olvassuk: a hívő emberek csoportja ott térdel Isten előtt, boldogan ad hálát neki, és minden rendben megy tovább. Mindenki tudja, hol a helye.

A *„ma"* és a *„most"* nem azt sugallja, hogy féktelenül élvezd csak a mát, most tegyél meg minden bolondságot, amíg fiatal vagy, ne törődj a holnappal! Sem a felelőtlenségre, sem a meggondolatlanságra nem tanít Isten igéje. Sokkal inkább arra, hogy nyitott és érdeklődő szemmel és füllel hallgassuk Istenünk útmutatását, aki nem akarja a bűnös ember halálát, hanem hogy megtérjünk és éljünk.

Hála Istennek, még tart a ma, még tart a kegyelmi idő, amikor még hallgathatjuk Isten igéjét. Ugye nem vagyunk süketek? Ugye be szeretnénk jutni a nyugalom helyére?

Jézus szavai buzdítanak minket. Ha már van fülünk, akkor halljuk is meg, mit mond a Lélek!

■ Koskai Erzsébet

Új világosság jelenék

▶ **Hatvanad vasárnap hetének éneke, az *Új világosság jelenék* (EÉ 258) arra példa, hogyan alakították át reformátor eleink keresztény egyházunk évezredes értékeit.**

A magyarországi protestáns egyházak már a reformáció első évtizedeiben megkezdték a latin nyelvű gregorián énekkincs anyanyelvre fordítását. Ezek a szertartási énekek azonban a magyarra való átültetésen kívül gyakran tartalmi átdolgozáson is keresztülmentek. Ez a hagyományőrző, mégis ízig-vérig protestáns énekanyag a reformáció legrégibb és legjelentősebb énekeskönyvtípusában, az úgynevezett *protestáns graduálokban* maradt fenn.

Az *Új világosság jelenék* kezdetű ének a *Novum sydus emicuit, error vetus conticuit* himnusz magyar nyelvű szövegváltozata, mely egészen a 19. századig a református és az evangélikus éneklés törzsanyagába tartozott. A felépítésükben az egyházi év rendjét követő graduálok rendszerint ezzel az adventi ünnepkörbe tartozó énekkel kezdik a tételek sorát. Így heti énekünk a legjelentősebb graduálforrásokban – a *Batthyány-,* a *Ráday-,* a *Spáczay-,* a *Csurgói,* az *Óvári,* valamint az *Öreg graduálban* is – az első oldalon szerepel.

De miért is volt olyan fontos ez az ének reformátor elődeink számára? *Csomasz Tóth Kálmán* zenetörténész, himnológus, református lelkész így következtet: „Lehetetlen arra nem gondolnunk, hogy a régiek a szöveg kezdetének értelmét összekapcsolták a reformációban felgyulladt *új világossággal." Trajtler Gábor* pedig ezt mondja az énekről: „A magyar reformációnak valamiféle himnusza lehetett, azért került első énekként a kötetek elejére."

Az idők során többféle dallammal is összekapcsolódott e szöveg, s míg a graduálforrások egy hajlításokban gazdag, díszes himnuszdallammal közlik, a 18. századi, kottás énekeskönyvek két másik dallamot is rendelnek hozzá. A reformátusok 1778-as „öreg" debreceni énekeskönyvében szövegünk a *Rex Christe factor omnium* himnusz dallamához kapcsolódik, melyet ma a *Jézus, édes emlékezet* (EÉ 360) szöveggel énekelünk; az 1744-es kolozsvári református énekeskönyv első lapján pedig az általunk ismert dallammal találjuk. Ez az erdélyi variáns nem más, mint a graduálokban látható díszes himnuszdallam egyszerűbb formája, melyet letisztult dallamvezetése tett a gyülekezetek számára könnyen megtanulhatóvá.

Mintegy százötven évvel a graduál könyvtípusának eltűnése után és párhuzamosan a 19. században végbemenő újító törekvésekkel – egészen a *Dunántúli énekeskönyv* 1955-ös, bővített kiadásáig – énekünk kikopott a használatból. Trajtler Gábor a jelenlegi énektár szerkesztési munkájának idején, a protestáns graduálok tanulmányozása közben figyelt fel e darabra. Megérezve benne az erőteljes reformátori mondanivalót és a magával ragadó kifejezőerőt, az *Egyház, reformáció* fejezetbe illesztve biztosított új helyet az óprotestáns énekköltés értékes darabja számára.

CANTATE

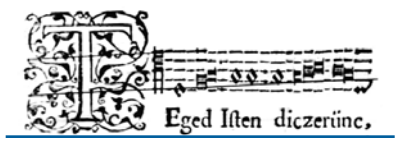

Gárdonyi Zoltán háromszólamú kórusművet, *Sulyok Imre* orgona-előjátékot írt erre az erőteljes dúr hexachord dallamra.

■ Fekete Anikó

A régi-új, mely örökké friss

Ha jobban belegondolunk, a keresztény egyház kétezer esztendeje semmi újat nem mond, nem tanít. Az egyházi esztendő medrében évről évre, adventtől adventig ugyanúgy elmélkedjük, imádkozzuk végig az üdvösségtörténet egyes stációit. Annak a történetnek mozzanatait, amely az Isten története az emberrel, az emberért.

A keresztény tanúságtétel, hitvallás alapelemei mit sem változtak az évszázadok során, és mégis megtörténik a csoda: az újdonság erejével hat ránk Isten igéje. „Újonnan nékünk adaték." Nem az igehirdetők szerkesztik, formálják hétről hétre, hanem adatik. Isten adja az élő igét, ajándékul. Vasárnapról vasárnapra megtörténik a csoda: az írott betű, Isten igéje életté, teremtő erővé válik közöttünk. A fényforrás: Isten ugyanaz, a világosság, mely belőle árad, mégis mindig újdonság.

Isten igéje adatik mint evangélium, mint Krisztus áldott, szent igéje. Krisztushoz kötött, mert maga Krisztus a testté lett Ige. Az Atyaisten nagy jókedve, öröme, amikor valakit az újdonság erejével érint meg az ige. Isten újra és újra megerősít minket abban, hogy igéje és Krisztusa igaz, megbízható. Ereje mindvégig megmarad, hiszen neki adatott minden hatalom mennyen és földön. Ez akkor is igaz, amikor hatalmát, erejét elrejti szemünk, értelmünk és olykor szívünk elől is. Ilyenkor úgy működik ereje, hogy megtart bennünket a reménységben.

Szükségünk van erre a reménységre, de naponta szükségünk van magára az igére is. Az igével, igéből élő és erősödő hit formálja szívünkben és ajkunkon Isten szent nevének megvallását. A test, az ördög és a világ elleni esélytelen küzdelemben egyetlen bizodalmunk, hogy Krisztus győz bennünk. Újult erővel tölt be, bűnbocsátó szeretetével átölel, irgalmával fölemel.

Mindezeket úgy cselekszi, hogy régi-új, mégis örökké friss igéjét adja nekünk, oltja belénk, hogy semmi se maradjon a régi, hanem újjá lehessen életünk. Ezért is méltó a Szentháromságot dicsérő befejezés. Hatvanad vasárnapjának témája: süketségből az ige hallására. Azért adunk hálát, mert Isten megteremti bennünk a régi ige újdonságként ható, életünket átjáró erejét.

■ Kovács László

Elfogadtatott egyházunk költségvetése

Folytatás az 1. oldalról

Az érdekes és tanulságos előadás után három intézmény alapításának terve került a zsinat elé. Elsőként egy többcélú budapesti oktatási intézmény alapításának lehetőségéről, majd két óvoda alapításáról tárgyaltak a küldöttek: a Mezőberény I. kerületi egyházközség német nemzetiségi óvodát kíván indítani, a veszprémi egyházközség pedig – *Örömhír* néven – evangélikus keresztény óvodát. Miután mindkét intézmény országos fenntartású, a zsinat tudomásul vette a két intézmény indulását.

Az ülésszak végére maradt az egyik legfajsúlyosabb téma, mégpedig egyházunk költségvetési törvényének tárgyalása. Sajnos a fegyelmezetlen zsinati tagok miatt a grémium éppen a költségvetés vitájánál került

FOTÓ: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

a szavazatképesség szélére, és kis híja volt csak annak, hogy – határozatképtelenség miatt – ne legyen költségvetése egyházunknak. Végül a szavazatképességet egy zsinati póttag gyors behívásának köszönhetően sikerült megőrizni és megejteni a költségvetés végszavazását.

A költségvetést előterjesztő *Pröhle Gergely* országos felügyelő elmondta, hogy a polgári kormány egyházpolitikája még kicsit bizonytalan, ezért egyházunk költségvetésében is van némi bizonytalanság. Az bizonyos, hogy idén is szigorú gazdálkodásra van szükség. Egyházunk 2011. évi költségvetését az országos számvevőszék kiegyensúlyozottnak minősítette, és az előterjesztővel együtt elfogadásra javasolta. Ez meg is történt – a zsinat a költségvetést egyhangúlag, negyven igen szavazattal hagyta jóvá.

■ Kiss Miklós

A negyvenhatodikkal újra négyen

Parókus lelkészt iktattak Nyíregyházán

Az idén kétszázhuszonöt éves nyíregyházi Nagytemplomban a vízkereszti ünnepkör utolsó délelőttjén a földszinti padsorokat teljesen megtöltötték a város és a környező bokortanyák – Kálmánháza, Felsősima, Petőfitanya, Bálintbokor, Mandabokor – evangélikusai. Nagy örömmel adtak hálát Istennek azért, hogy újra négy parókus lelkésze van a múltban sokat tűrt, szenvedett, de hitéhez hű maradt lutheránus tirpákság mai utódainak. *Zsarnai Krisztiánt,* a három és fél éve itt szolgáló beosztott lelkészt *Sztankó Gyöngyi,* a Hajdú-Szabolcsi Egyházmegye esperese iktatta gyülekezeti lelkészi hivatalába. Az egyházközség parókus lelkészeinek sorában ő a negyvenhatodik.

A liturgiában *dr. Kovács László Attila,* a helyi gyülekezet igazgató lelkésze és *Győri János Sámuel* pesterzsébeti lelkész működött közre – Zsarnai Krisztián még teológushallgatóként az ő mentorsága alatt végezte hatodévét.

Iktató igehirdetésében az esperes a meghívóban szereplő igevers alapján szólt: *„…akik az Úrban bíznak, erejük megújul…”* (Ézs 40,31) „Légy Isten embere, hírnöke, erősítsd jóságos szeretetével nehézségek között élő embertársainkat, építsd egyházát Jézus dicsőségére!” – mondta Sztankó Gyöngyi a fiatal lelkésznek.

A lelkészi meghívólevelet *Németh Lászlóné,* a körzet felügyelője és *Veczán Zoltán* összgyülekezeti felügyelő adta át az esperesnek. (A gyülekezet közgyűlése még a múlt évben hívta meg – egyhangúlag – Zsarnai Krisztiánt a parókus lelkészi hivatalba.) A *Confirmát* huszonhárom Luther-kabátos lelkész énekelte, majd az újonnan beiktatott lelkipásztor hirdette Isten igéjét Ézs 40,29–31 alapján.

FOTÓ: SALLAI GÁBOR

Ez a nap mérföldkő a lelkész és a gyülekezet életében is – állapította meg –, ám miként eddig, ezután is csak a megfeszített Krisztust s az Úr kedves esztendejét akarja hirdetni és vigasztalni, bátorítani a gyülekezetet Isten igéjével: akik az Úrban bíznak, futnak, és nem fáradnak el. Felelevenítette, hogy felszentelésükkor is ezekkel az igékkel küldte ki őt és feleségét, *Zsarnainé Urbán Nórát dr. Fabiny Tamás* püspök: Vigasztaljátok a nyíregyházi gyülekezetet, és hirdessétek az Úr evangéliumát!

A gyülekezeti énekkari és a záró oltári szolgálat után rövid templomi közgyűlés következett, amelyen jegyzőkönyvben rögzítették a beiktatás tényét, és köszöntések hangzottak el. Végül az esperes minden jelenlévőt szeretetvendégségre hívott az evangélikus iskola templommal szemben lévő dísztermébe, ahol folytatódtak a köszöntések, és finom ebéd várta a nagyszámú ünneplő gyülekezetet. *(Az istentisztelet teljes hanganyaga elérhető a tudósító honlapján: garainyh.hu.)*

■ Garai András

Melanchthon Budakeszin

Az *Ágostai hitvallás* szerzőjének, *Philipp Melanchthonnak* a munkásságáról hallgathatták meg *dr. Ittzés Gábor* egyetemi docens előadását február 17-én, csütörtökön a Budakeszi Protestáns Kör tagjai.

■ Mészáros Gábor *felvétele*

ÉGTÁJOLÓ

Rovatunk – kivételesen – lapunk 9. oldalán olvasható.

Reformációi emlékbizottsági ülés külhoni vendégekkel

Egyházunk reformációi emlékbizottságának legutóbbi, február 16-i ülését mintegy keretbe foglalta *Ralston Deffenbaugh-nak,* a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) főtitkárhelyettesének, valamint *Mangasi Sihombingnak,* az Indonéz Köztársaság volt budapesti nagykövetének és kísérőinek látogatása. A hazájába hamarosan visszatérő batak evangélikus diplomatának egyházunk nevében *Fabiny Tamás* püspök Prónay Sándor-emlékplakettet adott át az északi püspöki hivatalban megtartott ülésen.

A kezdő áhítat után Ralston Deffenbaugh – egyébként az Amerikai Evangélikus-Lutheránus Egyház tagja – köszöntötte az egybegyűlteket. Érdeklődéssel hallgatta azokat a rövid beszámolókat, amelyek az emlékbizottság különböző munkaágainak egy év alatt elért eredményeit, illetve további terveit foglalta össze. Az emlékbizottság tagjai is hallhattak arról, milyen stratégiai tervekkel készül az LVSZ a reformáció kezdete ötszázadik évfordulójának megünneplésére.

A délelőtt további részében a napirendben megjelölt pontokat vették sorra a résztvevők. Így szó esett könyvkiadásról, zenei elképzelésekről, pályázatokról, valamint elkészítették a reformációi emlékbizottság 2011-es költségvetési tervét is. Az ülés keretében elfogadták a *Balás Gyula* és *Kondor Csilla* által korábban beterjesztett és a mostani alkalomra pontosított logót. Ez a logó fogja kísérni az ötszáz éves jubileum alkalmából megrendezendő programokat, megjelentetendő kiadványokat.

Az ülés záróakkordjaként újabb vendégek érkeztek a Szilágyi Erzsébet fasori székházba. Mangasi Sihombing korábbi budapesti indonéz nagykövet és kísérői tisztelték meg az alkalmat – *Inggrid Rosalina,* az új indonéz nagykövet másodtitkára, *Fal Beáta,* a tolmácsolásban segédkező nagykövetségi munkatárs és *Debreceni István* nyugalmazott nagykövet.

Mangasi Sihombing neve hazánk számos evangélikus gyülekezetében ismerősen cseng, hiszen több mint hároméves itteni hivatali munkája mellett örömmel vállalt egyházi előadásokat és találkozókat az ország bármely pontján. Mindig örömmel vallott hitéről és evangélikus hátteréről, valamint az elsők között támogatta az árvíz során megrongálódott sajókazai parókia felújítását is. Az emlékbizottsági ülés résztvevői érdekes előadást hallhattak tőle *Lutheránus egyházak Indonéziában: eredmények és kihívások* címmel.

A Magyarországról hamarosan hazatérő diplomatának – az általa egyházunk számára nyújtott szellemi és anyagi támogatás elismeréseként – egyházunk Prónay Sándor-emlékplakettjét adta át Fabiny Tamás püspök, illetve egy 17. századi magyar nyelvű Biblia hasonmás kiadásával ajándékozta meg.

A SZERZŐ FELVÉTELEI

■ Boda Zsuzsa

Genfi szolgálat

Az Egyházak Világtanácsának Központi Bizottsága február 16. és 22. között a genfi ökumenikus központban tartotta – másfél évenként összehívott – ülését. Az idei munkaértekezleten egyházunkat *Gáncs Péter* püspök képviselte, aki 19-én, szombaton délután a genfi magyar protestáns gyülekezet bibliaóráján is szolgált. Az alkalomnak a – negyvenezer kötetes – genfi magyar könyvtár adott otthont.

Fontossági sorrend

Az Evangélikus Külmissziói Egyesület (EKME) február 19-én tartotta csendesnappal egybekötött közgyűlését Budapesten, a Deák téri gyülekezet nagytermében. Mivel az Európai Unió a 2011-es esztendőt az önkéntesség évének nyilvánította, szinte magától adódott ennek a szombati együttlétnek a témája: *Misszió és önkéntesség.*

Elsőként a nyitóáhítatot tartó *Gerőfiné dr. Brebovszky Éva,* a vendéglátó gyülekezet lelkipásztora szólította meg az egybegyűlteket. A Szentírásból Ézsaiás elhívásának történetét olvasta fel, és a prófétát szellemesen az első bibliai önkéntesnek állította be.

Ézsaiás sok mindenben példája lehet az Isten ügyében ma fáradozó munkatársaknak. Abban, ahogyan a templomban, az Úr közelségében élt. Ez a történet ugyanis nem Ézsaiás megtérésének a leírása, hanem arról szól, hogyan engedte a próféta, hogy szolgálata, küldetése új irányt vegyen. Isten szentségének és önmaga elveszett állapotának felismerésén túl ugyanis nyitottá vált arra, hogy másoknak hirdesse az Úr üzenetét, még ha ez kellemetlen volt is, hiszen az ítélet szavát kellett szólnia – mondta Gerőfiné Brebovszky Éva. A biblikus önkéntesség a lelkésznő szerint tehát azt jelenti, hogy a hívő ember arra a szolgálatra mond igent, amelyet Isten jelöl ki a számára.

FOTÓ: LUKÁCS GABI

D. Szebik Imre nyugalmazott evangélikus püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke, a nap felkért előadója először arról beszélt, hogy milyen morális válságban vannak az európai társadalmak. Nem véletlenül van szüksége ennek a lelkileg beteg kontinensnek – ahol az emberek kiábrándultak, értékvesztettek – a civil szervezetek útmutató szolgálatára. Az egyház maga is felfogható ilyen civil szervezetként, ahol az önkéntesség elve évszázadok óta ismert. A presbiterek vagy a különböző szolgáló csoportok mindig is ellenszolgáltatás nélkül munkálkodtak a gyülekezetekben. Ma azonban még inkább tudatosítani kell, hogy az egyházak nem prosperálhatnak a munkatársak bevonása nélkül.

A rendszerváltás óta korlátok és kontroll nélkül végezhetjük szolgálatainkat, de éppen ezért meg is szaporodtak a feladatok, amelyeket a lelkészközpontú gyülekezeti struktúrában már nem lehet ellátni – mondta Szebik püspök. Ő maga is a németországi Brémában megismert modellt követve indította el hazánkban a gyülekezetimunkatárs-képzést, amelynek egyik tanfolyama a közgyűlés óráiban is folyt Piliscsabán.

Hangsúlyozta az előadó a belmissziói szolgálat erősítésének fontosságát, mert – mint mondta – ma már Európa vált újraevangélizálandó területté. Közben azonban az 1947-ben megjelent *Missziói Lapok* első számából idézett egy holland teológust, aki a külmisszióval kapcsolatban fogalmazta meg, hogy a misszió nem feladat, hanem ajándék és vigasztalás, amelyen keresztül Isten erősíti a hitünket. Ezzel támasztotta alá a püspök azt az EKME által is vallott nézetet, hogy a harmadik világban végzett szolgálatok jótékonyan hatnak vissza a missziót támogató gyülekezetek, közösségek hitéletére.

A püspök előadása után került sor a közgyűlésre. Az egyesület előző évi szolgálatairól, terveiről *Zalán Péter,* az EKME világi elnöke számolt be. A pénzügyi zárás és a költségvetés elfogadása után – rövid ebédszünetet követően – került sor egy sokak által régóta várt programpontra, *Heung Sik Kim* koreai lelkész beszámolójának meghallgatására.

A magát magyarosan *Kim Pálnak* hívó férfi feleségével, *Marikával* együtt már több mint húsz esztendeje él Magyarországon. Névadójához, az apostolhoz hasonlóan ő is „sátorkészítő" misszionárius, vagyis civil foglalkozásából tartja fenn négytagú családját. Munka után azonban a fiatalok közt szolgál. Ő maga elsőéves matematika szakos hallgatóként jutott hitre Koreában, azóta úgy érzi, „adósa a fiataloknak, hogy megossza velük a Krisztusról szóló örömüzenetet".

Elhívatása után így lett a magyarországi Diák Bibliai Közösség alapítvány (Campus Mission International) lelkésze. Mégsem a hazai szolgálatairól szólt az egybegyűlteknek, hanem arról az ébredésről beszélt, amely 1907-ben indult el hazájában, az akkor még egységes ország északi felén, a mai Phenjanban, s amelynek eredményeként ma Dél-Korea lakosságának negyede keresztény.

A Krisztust követők száma Dél-Koreában továbbra is gyarapszik. Nem véletlenül. Az ébredési idők óta töretlen hűséggel járnak a keresztények az úgynevezett reggeli imaalkalmakra, ahol hazájukért és a világ más népeiért könyörögnek kitartóan. Kim meglátása szerint a koreai gazdaság szárnyalása semmiféleképpen sem független ettől a lelki megújulástól, amelyet a hívők „az új szív mozgalmaként", míg a politikusok „az új kapuk mozgalmaként" emlegetnek. Hatvan évvel ezelőtt Korea az utolsó előtti helyen állt a gazdasági fejlettség tekintetében. Ma a világranglista hetedik vagy nyolcadik helyén áll. Először az ország lelki egészségével kell törődnünk, vagyis az üdvösségünk kérdésével – foglalta össze mondanivalóját a lelkész –, s akkor megtapasztalhatjuk, hogy Isten megáldja a gazdasági életet is, ad egészséges családokat, erős társadalmat.

Az alkalom zárásaként e sorok írója mint az EKME lelkészi elnöke – a Heung Sik Kim által említett reggeli elcsendesedéseken felbuzdulva – az imádság „önkéntes" szolgálatára bátorította az egybegyűlteket. Utalt a hét igéjére: *„Nem a mi tetteinkben, hanem a te nagy irgalmadban bízva visszük eléd könyörgéseinket."* (Dán 9,18)

■ B. Pintér Márta

Békehullámok Bécsben

A csípős szél, a szállongó hó ellenére is megálltak a járókelők a bécsi Donaucity-templom bejáratánál február 17-én, csütörtökön kora délután. A kapu előtt két egyetemista fiatal izzított egy kardot a tűzben, hogy aztán az üllőn kapákat kovácsoljanak belőle. E jelképes cselekedet jelenítette meg a nézők szeme láttára a Mikeás prófétára bízott ígéretet a béke korszakáról: *„Kardjaikból kapákat kovácsolnak, lándzsáikból metszőkéseket. Nép népre kardot többé nem emel, hadakozást többé nem tanulnak."* (Mik 4,3–4) Így indult a *Békehullámok a Dunán* elnevezésű rendezvénysorozat ausztriai központi ünnepsége.

A stafétát a bajoroktól vették át osztrák testvéreink. Februárban ők szentelték istentiszteleti, bibliaórai alkalmaikat az arról való megemlékezésnek, hogy világunkban, ahol egyre terjed az erőszak, Isten népére a béketeremtés szolgálata bízatott. A Bécsben tartott központi rendezvényen különféle egyházi szervezetek mutatták be, hogyan munkálkodnak az erőszakmentesség kultúrájának megteremtésén iskolákban, menekültek és rabok között, romapasztorációban, prostituáltak lelkigondozása során.

A záró istentiszteleten *dr. Miloš Klátik,* Szlovákia evangélikus elnök-püspöke vette át – stílszerűen – a hajólapátot, jelezve, hogy a „békehullámok" terjednek tovább. Március 20-án a Duna partján fekvő Komarnóban kerül sor a rendezvénysorozat következő alkalmára.

Áprilisban Magyarország lesz a házigazda. Nagyszerdán, április 20-án este 6 órai kezdettel kerül sor arra a „békehullámos" istentiszteletre, amelyre már most szeretettel hívnak és várnak minden testvért a hazai szervezők.

■ B. Pintér Márta *felvétele*

KÉSZÜLÜNK A NŐK MÁRCIUS 4-I VILÁGIMANAPJÁRA

Konok reménység

Az ország bemutatására készülve kisebbfajta közvélemény-kutatást végeztem ismerőseim között, hogy vajon mi jut eszükbe Chile nevének hallatán. A földrengéseken és a bányászok csodálatos szabadulásán túl az idősebbek szinte kivétel nélkül *Augusto Pinochet* tábornok nevét említették, aki közel tizenhét éven át vezette diktatórikus eszközökkel az országot, és tartotta rettegésben a népet. Uralma alatt katonái 2115 embert öltek meg, illetve közel harmincezer embert kínoztak meg.

Chile az utóbbi évtizedekben sokat szenvedett. Nem csupán a természeti katasztrófák sújtották népét, hanem a történelem, a közelmúlt politikai viharai is. Az imanap liturgiájában az asszonyok nem véletlenül jelölték meg felolvasásra szánt igeszakaszként Illés próféta és a sareptai özvegyasszony történetét. Emlékszünk rá: az anya fát gyűjtött, hogy az utolsó lepényt még megsüthesse magának és a fiának. Szerte az országban éhínség volt. Nála is már csak egy adag liszt akadt a cserépfazékban. Ekkor találkozott a prófétával, aki ennivalót kért tőle. Micsoda bátorság és hit kellett neki ahhoz, hogy az utolsó kenyerét oda merje adni! Aztán naponta átélhette a csodát: a lisztesfazék és az olajoskorsó nem ürült ki.

Chilében az isteni gondviselésnek ezt a valóságát élték át az emberek a Pinochet-rezsim alatt. Ott is özvegyasszonyok karolták fel a börtönbe juttatottak családját. Ők látták el az árvákat élelemmel, kenyérrel, és megtapasztalták: az a kevés, amijük van, elégséges. Sokan állítják, hogy ez az elszántság, egymás megsegítése, a bajokkal szembeni konok ellenállás járult hozzá ahhoz, hogy a Pinochet-rendszer bukása után az ország felemelkedett.

A *Kitekintő.hu* internetes újság 2009-ben ezért írhatott így: „A »rendszerváltás« óta az ország gazdasága meredeken növekszik, és egyre nagyobb Chile regionális szerepe is." A Pinochet-rezsim bukása után, a politikai légkör enyhülésével elhárult a külföldi tőkebefektetések előli akadály. A növekedés 1990-től rendszeresen évi öt százalék feletti, gyakran hét-nyolc százalékos volt. Ezen az alapon megvalósulhattak azok a társadalmi-szociális jellegű intézkedések, amelyek nyomán számos chilei polgár élete jelentősen jobbra fordult, körülbelül egymillió lakos „emelkedett" a szegénységi küszöbfölé, és a chilei életszínvonal átlaga a legmagasabb lett Dél-Amerikában.

A gazdaság egyik leginkább exportképes ágazata a bányászat maradt. Chile továbbra is világelső a rézérc bányászatában; a nyersanyag részben érc, részben kohóréz formájában kerül exportra. Talán még a réznél is fontosabb a salétrom bányászata és exportja, amelynek piacán az ország egyeduralkodó. Világelső még a molibdén ércének kitermelésében is, ezenkívül bányásznak még nemesfémeket és kobaltot. A gazdaság számottevő nehéziparral büszkélkedhet, amelynek a fentebb felsoroltakon kívül némi szén, vasérc és vízi energia jelenti a bázisát.

A mezőgazdasága olyan erős, hogy képes a teljes országot ellátni élelmiszernövényekkel, bizonyos termékeket pedig még exportál is. A finom chilei borok számos fajtája fedezhető fel Magyarország leghétköznapibb bevásárlóközpontjainak polcain is. A tavaly januári földrengés sok kárt okozott a szőlőskertekben. Számos borgazdaságnak újra kellett kezdenie a növények telepítését, a gépek beszerzését. „Borzasztó volt néznem, hogyan nyeli el a föld a hordóimat. Két és fél millió liter bor lett a földrengés martalékává." *Pablo Morande* gazda szavait a *The Washington Post* című napilap egyik tudósítója jegyezte fel néhány héttel a katasztrófa után, majd hozzátette: „De Pablo bátyjának északabbra fekszik egy kisebb gazdasága, az sértetlen maradt."

Ez utóbbi mondat felidézi az ötezer ember megvendégelésének történetét, amely az idei imanap prédikációjának alapigéje. A tanítványok ott is számba veszik az adottságokat: öt kenyeret tudnak felmutatni és két halat. A helyzet emberileg reménytelen, de amikor hittel megosztják, amijük van, áldás lesz belőle. Tizenkét kosár telik meg a maradékokkal.

■ B. P. M.

Gregorián az evangélikus templomban

▶ *Ökumené másfél évezred egyházi muzsikájában* címmel tartottak zenés áhítatot múlt vasárnap a budahegyvidéki evangélikus templomban. A zenés meditáció a nemrég zárult ökumenikus imahét méltó folytatása volt, hiszen az áhítatot körülölelő, énekszóban megjelenített imádságcsokrot a felső-krisztinavárosi római katolikus plébánia felnőttkórusa nyújtotta át az egybegyűlteknek.

Nemcsak eszmeiségében, de szervezésben is összeért a két esemény: az imaheti közös alkalmak adták az ötletet a templom lelkészének, *Keczkó Pálnak,* hogy meghívja a kórust.

A karvezető, *Tőkés Tünde* elmondta, hogy 1983-ban alakultak gyermekkórusként, s az évek alatt „nőtték ki magukat" felnőttkórussá (de a gyermekkórus is működik a mai napig). Alakulásukkor szolgálatra vállalkoztak, így elsősorban a liturgiába illeszkedő gregorián dallamkincsből merítenek. A bemutatkozásban utaltak arra – és ezt az éneklés minden pillanatában érezhette a hallgatóság –, hogy az Urat szolgálni csak őszinte hitből fakadóan és elsősorban egymást elfogadva lehetséges.

A vasárnap esti áhítat zenei anyagát – az este címéhez hűen – felekezeti és műfaji sokszínűség jellemezte. A műsor *Bach* evangélikusok számára jól ismert *Ó, jertek, énekeljünk* című koráljával indult, majd – jelezve az egész kereszténység közös gyökerét – gregorián dallam hangzott el. Megszólalt a *Mint a szép híves patakra* genfi zsoltár a református *Maróthi György* feldolgozásában. A *Dicsőült helyeken* zsoltárparafrázis a

FOTÓ: MÉSZÁROS GÁBOR

Kájoni János ferences szerzetes által összeállított énekeskönyvben jelent meg először a 17. században, és ma az *Evangélikus énekeskönyvben* (EÉ 50) is megtalálható.

A széles értelemben vett ökumené jegyében felhangzott *Thomas Tallisnak,* az anglikán egyházi zene kiemelkedő képviselőjének *If ye love me* című kórusműve. Hallhattuk továbbá *Mozart, Werner, Mendelssohn Bartholdy, Saint-Saëns, Elgar, Nystedt* egy-egy darabját, illetve megszólaltak magyar zeneszerzők – *Kodály Zoltán* és *Bárdos Lajos* – művei is.

A kórus a bemutatkozásukban kiemelt felnőtté érést igazolta előadásmódjával is: rendezettség, fegyelmezettség, egyben áhítat jellemezte. Így alakulhat ki az a szavakon túli belső odafigyelés, amely az Istennel való párbeszédhez elengedhetetlen.

A művek között elhangzott meditáció is jól illeszkedett az istenkeresés zenei anyagához. *Keczkó Szilvia* lelkész szavaival az emberek béke utáni vágyát kutatta, láttatva, hogy az eléréséhez az emberi erőfeszítések önmagukban kevésnek bizonyulnak; a békét csak az Úrhoz fordulva, vele s benne lelhetjük meg.

Zárásként kórus és gyülekezet egy ortodox esti dicséretet énekelt: *Isten boldog fénye, el nem múló szépsége, szent és áldott Krisztus!*

Az énekkart *Tőkés Tünde* és *Opánszki Dávid* vezényelte, orgonán *Hegyi Dániel* és a vendéglátó gyülekezet kántora, *Ecsedi Zsuzsa* működött közre.

A művek között fel-feltörő taps is jelezte, hogy a kórusnak sikerült az imádság szavait a hallgatóság érzései szerint megfogalmazni és így valódi közösséget formálni Budahegyvidéken.

■ Borókay Réka

Megért egy misét

▶ *Latin nyelvű evangélikus mise?* Első hallásra bizony fából vaskarika, groteszk és abszurd mondat. Holott az *Ágostai hitvallásban* mély meggyőződéssel vallották eleink, hogy *„a mise megmaradt nálunk, és a legnagyobb áhítattal ünneplik".* Hazánkban azonban különféle, e helyen nem részletezendő történelmi okokból az elmúlt két és fél évszázad során idegen befolyásra tragikusan puritánná szegényedett az evangélikus istentisztelet – és ezen az évek óta tartó liturgikus reform talán még sokáig nem tud majd érdemben változtatni. Ezen a háttéren bízvást nevezhetjük történelmi eseménynek azt, hogy február 3-án a zuglói evangélikus templomban – zeneakadémiai vizsga keretében – egy kisebb gyülekezet *Luther* latin nyelvű, megreformált miserendje szerint ünnepelte az istentiszteletet.

Luther 1523-ban jelentette meg *Formula Missae et Communionis pro Ecclesia Wittembergensi* című művét, amelyben elsőként közölt teljes liturgikus rendet. A magyar nyelven napjainkig (!) hozzáférhetetlen könyvében a reformátor nem ötletszerűen fércelgeti a liturgiát, nem gyökértelen újdonságokat akar ráerőltetni az egyházra – ahogyan azt időről időre láthatjuk a különböző liturgikus reformok esetében –, és mindenekelőtt eszében sincs az, hogy egyszerű, puritán, mindössze éneklésből és igehirdetésből álló liturgiát alkosson. Nem is akar „alkotni", hanem Krisztus-központúvá reformálja az istentiszteletet, mint ahogyan tette magával az egyházzal is.

Luther latin miséjében benne lüktet az előző ezerötszáz év élő keresztény liturgiája, annak egész dinamikája, hullámzása, az egyetemes egyház átélt és átimádkozott ősi spirituális kincse. Megreformált mise ez, amelyben természetes módon megtalálható minden hagyományos elem, és mindennek határozott iránya van: nem az ember áldozatáról, vallásos elszántságáról, igyekezetéről, hanem Krisztus páratlan, semmihez sem fogható dicsőségéről tanúskodik. Felépítése a nyugati kereszténység megszokott miserendjét követi, így helyet kap benne a bevezető zsoltár *(Introitus),* az „Uram, irgalmazz" imádság *(Kyrie),* a „Dicsőség" *(Gloria* a *Laudamus tevel*), a rövid, éppen tömörségében „ütős" kollekta imádság, a Szentírásból vett olvasmányok, az igehirdetés, a *Niceai hitvallás.* (Hiszen a templomainkban elterjedt *Apostoli hitvallás* nem a mise, hanem a keresztelés hitvallása!)

Magától értetődik, hogy a *Formula Missaenek* az úrvacsora ünneplése, az ostyában és a borban jelen lévő Krisztussal való valódi közösség átélése, a szent titok előtti alázatos leborulás is szerves része, egyik csúcspontja. Itt is a hagyományos elemekkel találkozunk: az úrvacsorai liturgia bevezetésével *(Praefatio),* a magasba emelt ostya és bor felett elhangzó szereztetési igékkel *(Consecratio),* az Isten szentségét éneklő *Sanctusszal,* az Úrtól tanult imádsággal *(Pater noster),* Isten békességének hirdetésével *(Pax),* valamint Krisztusnak, Isten bárányának az énekével *(Agnus Dei).*

Elterjedt kívánság napjainkban, hogy az istentisztelet – és egyáltalán az egész egyházi élet – olyan legyen, hogy a mai kor embere otthon érezze magát benne. Mások mindun talan valamilyen különleges élményeket várnak a templomi alkalmaktól, amelyekben nincs helye a hagyománynak. 2011-ben latin nyelven misét tartani – ez egyáltalán nem tűnik otthonosnak, időszerűnek, modern élményt nyújtónak. A *Formula Missae* ünneplése azonban nem is korszellemhez kötött, törékeny otthonosságot adott a résztvevőknek, hanem eredeti céljának megfelelően felemelte a lelkeket az egyház Urához, aki minden istentiszteletünket a jelenlétével szenteli meg, és teszi időtől, helytől, emberi érzésektől és véleményektől függetlenül jó értelemben vett élménnyé.

A zuglói templomban ünnepelt *Formula Missae* összeállítója *Sanda Anna* zeneakadémiai hallgató volt, aki a scholát, a liturgikus kórust is vezette, liturgusaként pedig *Jorsits Attila* lelkészjelölt, illetve e sorok írója szolgált, akinek – és szabadjon most az utolsó gondolatokat személyes vallomássá formálni – vissza nem térő, szinte hátborzongató élménye volt a latin mise celebrálása. És nem csak azért, mert egy mai evangélikus lelkész meghatódik, ha pontosan úgy misézhet, ahogyan a reformátor tette 1523-ban a wittenbergi templomban… Sokkal inkább azért, mert racionalizmussal átitatott világunkban, illetve idegen hatások alatt sínylődő istentiszteleti életünkben megszoktuk, hogy mindent a józan ész, az értelem, a közérthető és minden mást háttérbe szorító emberi szó felől közelítsünk meg. A mise, az istentisztelet, a liturgia pedig nem ilyen. Nem is lehet, hiszen benne nem az ember cselekszik, hanem mennyei erők hatnak. Olyan erők és olyan események, amelyeket megérteni ugyan nem lehet, alázattal, örömmel és ámulattal csodálni azonban igen.

Luther Márton atyánk nagyon jól tudta ezt, és örökségül hagyta ránk. Soha nem késő tehát megtanulnunk tőle újra és újra az istentisztelet titkát. Főleg, ha éppenséggel már az ideje is itt van.

Mert ez tényleg megér egy misét.

■ Tubán József

ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK ÜNNEPE SZOLNOKON

Igereflektorok

▶ Amint lapunk január 30-i számának 6. oldalán hírül adtuk, „a Biblia egy-egy részletét viszik színre szolnoki középiskolások a színház és a fiatalok kapcsolatának erősítésére indult, *Ádámok és Évák ünnepe* című versengés februári programjában a helyi Szigligeti Színházban". A cél az, hogy minél több tanuló ismerje meg a színház belső világát, a szereplés okozta izgalmat és – jó produkció esetén – a sikert.

A kezdeményezés 2009-ben versenyként indult. A diákok akkor *Madách Imre Az ember tragédiája* című darabjának egy-egy jelenetét vihették színre. Az érdeklődés igen nagy volt, s a jó példa ragadós. Idén Zalaegerszegtől Békéscsabáig számos színház tette magáévá az elgondolást.

Az ötlet „szülőhazájában", Szolnokon ebben az esztendőben a Biblia üzenetét igyekeztek megfogalmazni a könyvek könyvének jellegzetes részeiből kiindulva. *Balázs Péter* színházigazgató és *Kiss József* művészeti vezető ötlete mögé igazi városi összefogás teremtődött. Ennek része volt az is, hogy a tematika kidolgozására a helyi ökumenikus lelkészkört kérték fel. Itt körvonalazódott, hogy a csapatok egy-egy tartalmilag összetartozó ó- és újszövetségi szakaszt kapnak. A feladat nem volt egyszerű: nyolc percbe kellett összesűríteniük a mondanivalót.

A nagy kihívás nem riasztotta el a tizenöt részt vevő intézmény több mint háromszáz diákját és a felkészítő tanárokat. Óriási lelkesedéssel, nagy odaadással készültek az előadásra hónapokon át. És a siker nem is maradt el. Hogy is maradhatott volna? Minden együtt volt, ami szükséges hozzá. A technikai hátteret a színház infrastruktúrája és személyzete adta. A támogatók között ott volt a helyi önkormányzat és a média is. Így akik február 8-án kiszorultak a zsúfolásig megtelt nézőtérről, s a 15-i előadásra sem férték be, a Szolnok Tv jóvoltából mégis megtekinthetik a produkciókat.

A színház, a lelkészkör és a városi vezetés képviselőiből álló zsűri ebben az évben nem helyezéseket állapított meg, hanem különdíjakkal igyekezett ösztönzést adni a kiemelkedő teljesítményt nyújtóknak. Ilyen tekintetben egészen bizonyos, hogy tulajdonképpen mindenki díjat érdemelt volna. Ki azért, mert a több ezer éves sorokba csomagolt mondanivalót képes volt mai, valóságos helyzetbe ágyazva megeleveníteni. Ki azért, mert színészi eszköztára, karakterformáló képessége volt rendkívüli. Talán az itt szereplők közül némelyekről hallhatunk még pár év múlva?… Ki azért, mert a mindennapi életben kényszerűen elszenvedett hátrányokat, a kamaszos félszegséget és az oly általános közönyt legyőzve vállalta a szereplést, szabad idejéből önként sok-sok órát áldozva a próbákra. A legnagyobb tapsot talán éppen ők, a sehol sem kiemeltek érdemelnék!

Jelenlétével *Jókai Anna* is megtisztelte az előadást. Hozzászólásában a Kossuth-díjas író biztatott: nem szabad elhinni, hogy a fiatalság csupán a sekélyességre fogékony. Itt a bizonyíték!

A szervezők a rendezvény mottójául – igen találóan – *János evangéliumából* választották Jézus szavait: *„Aki pedig az igazságot cselekszi, az a világosságra megy…"* (3,21; Károli-fordítás) A színház lámpáinak fényében a Biblia üzenete kelt életre. Hisszük, kívánjuk, reméljük, hogy az ige igazi reflektoraivá – visszatükröző ivé – az élet mindennapi szerepeiben éppen ezek a fiatalok lesznek, akiket minden bizonnyal megérintett nemcsak a verseny izgalma, hanem az isteni szó is.

FOTÓ: CSABAI ISTVÁN

Ábrahám próbája – a Varga Katalin Gimnázium diákjai

■ Győri Péter Benjámin
szolnoki evangélikus lelkész

A legjobban fordított – brüsszeli utazást nyert

Evangélikus diák lett az Európai Bizottság *Juvenes Translatores* elnevezésű nemzetközi fordítóversenyének magyarországi győztese. Hazánkban huszonkét középiskola diákjai indultak az erőpróbán; az első helyezést *Czenthe Anna,* a Deák Téri Evangélikus Gimnázium 12/b osztályos tanulója szerezte meg.

A versenyzőknek két óra állt rendelkezésükre, hogy írásbeli fordításukat elkészítsék. Mindkét nyelvnek az Európai Unió hivatalos nyelvei közül kellett kikerülnie. Anna németről magyarra fordított.

A magyarországi győztes – huszonhét tehetséges, kiváló idegennyelvismerettel rendelkező fiatalból álló nemzetközi csoport egyik tagjaként – április 6. és 8. között brüsszeli utazáson és ennek keretében díjátadó ünnepségen vehet részt. A látogatás során a fiatalok bizottsági fordítókkal is találkozhatnak.

Anna tanára *Sólyom Anikó.*

▶ *EvÉlet-infó*

Február 25. – a kommunizmus áldozatainak emléknapja

Mi fekszik a hatodik koporsóban?

„…a hatodik koporsóban (…) a mi elkövetkező húsz vagy ki tudja hány évünk is ott fekszik.” (1989. június 16. – Orbán Viktor beszédéből Nagy Imre és társai újratemetésén)

■ Czenthe Miklós

Ma már sokan nem tudják, mi is az a kommunizmus, azt főképp nem, hogy kik az áldozatai. Pedig nem olyan túl sok idő telt el 1989 óta, az ország lakosságának talán még mindig a többsége élte le élete nagyobb részét abban a bizonyos „átkos rendszerben”, a „kommunizmusban”.

Mégsem tudja igazán átadni „élményeit”, tapasztalatait a következő generációnak. Hiszen sokak emlékezetében az „átkosnak” az utolsó évtizedei a gulyáskommunizmusból fakadóan nem is voltak olyan vészesnek mondhatóak: hétvégi ház, nyugati utazás, háztáji, gmk (azaz „gazdasági munkaközösség”). Sőt a cenzúra, a „három T” (tűrt-tiltott-támogatott) viszonyai között az éles szeműek megtalálhatták a korlátozott szellemi tájékozódás lehetőségeit is. Viszonylag tűrhető élet volt ez – látszólag.

Aztán jött a(z úgynevezett) rendszerváltás, amelyre keserűen sokan azt mondják: minden megváltozott, hogy semmi ne változzon. Bár azóta hivatalosan már a korábban mélyen elhallgatott 1956-ot ünnepeljük, április 4-e, november 7-e pedig lassan feledésbe merül. Vajon a lényeget érintette a változás? Miért egy volt főcenzor duruzsolja fülünkbe a demokrácia nótáját, miért vezényel sortüzet egy ifjúkommunistából milliárdossá avanzsált szélhámos nemzeti ünnepünk ötvenedik évfordulóján a megemlékezésen részt vevőkre, miért a korrupció és szabad rablás bajnokai éneklik párás szemmel, „hiteles arccal” az éhes proletár nemzetközi dalát? A sorjázó miértek kételkedni tanítanak az eredményekben, a megtett útban.

Érdemes tehát visszamenni a kiindulóponthoz: a helyszín a budapesti Hősök tere. 1989. június 16-a, *Nagy Imrének* és társainak az (újra)temetése, a rendszerváltás folyamatának szimbolikus kezdete. A Műcsarnok oszlopai feketébe csavarva hirdették a nemzeti gyászt. Ott álltunk megilletődve, úgy hittük – vagy legalábbis úgy reméltük –, hogy ott és akkor fordul valami. Feltűnt a szónokok között egy szakállas, romantikus kinézetű fiatalember – jelenleg Magyarország miniszterelnöke –, aki szókimondó és bátor beszédében egyszer csak azt hozta szóba, hogy bizony a hatodik koporsóban ott fekszik a jövőnk, amelyet ez a letűnő rendszer „volt szíves” eljátszani. Az azóta eltelt két évtized alatt sajnos kiderült e megállapítás alapossága, átélhettük a kijózanodást, megélhettük az illúzióvesztést.

A kommunizmus áldozatainak emléknapján lehet sorolni a szenvedéseket, a mártírokat, a gyászos sírhalmokat, ahogy ezt letűnt, dicstelen korokat követően szokták. A felsorolást a társadalom azonban kissé olyan érzéssel hallgatja, hogy ha a mártírokat eltemetjük, a sírhalmokat évente friss virág borítja, a szenvedések emlékét az idő majd csak meggyógyítja. Nézzünk előre, felejtsünk, hagyjuk a vészterhes múlt századot végre magunk mögött, hogy fel-feltámadó szellemei ne járjanak vissza kísérteni, ne zavarják meg a fejlődést. Egyszóval: felejtsünk, építsünk új világot, fogyasszunk sokat, utazzunk messzire, ne törődjünk ilyen ósdi, kínos dolgokkal, mint a múlt, az emlékek.

Talán a felejtés eme kísértései miatt mégis érdemes szembenézni avval a nyomasztó kérdéssel: vajon mi és ki fekszik abban a bizonyos hatodik koporsóban?

Ugyanis mára már egészen bizonyosnak látszik, hogy a kommunizmus áldozatai között, akikre ma kegyelettel emlékezünk, valóban ott fekszik a nemzet sorsa, boldogulása. Talán ez az áldozat a legnagyobb mind között, ezért nagyon is nem mindegy, ezért sem szabad felejtésre adni a fejünket. Ezért kell emlékeznünk, azok ellenében, akik szeretnék elfelejtetni, mi is történt. Akiknek 1945 még mindig felszabadulás, akiknek 1956 még mindig gyanús „esemény”. Akiknek „köszönhetően” a társadalmi tudat még mindig nem fogja fel, milyen is volt az a proletárdiktatúra, akik miatt az áldozatokra még ma sem emlékezhetünk méltón.

Minden percünk kínzó kiegyezés – mondja a költő. Kiegyezés azokkal és azzal, akikkel és amivel nem volna szabad kiegyezni. Akik önszántukból soha nem fognak félreállni, elpárologni, akik mindig kolonc lesznek az ország nyakán, akik nem engedik meg, hogy végre felegyenesedjünk, akik miatt jelenünk siralmas, jövőnk, gyermekeink jövője erősen kétséges.

A tettesek nemcsak hogy szabadlábon vannak, köztünk élnek – ez még a kisebbik baj lenne. A nagyobb, hogy még mindig nem hagyták abba áldatlan tevékenységüket, talán mert arra ők képtelenek. Képtelenek az ország, a nemzet érdekét szem előtt tartani, képtelenek igazat mondani, képtelenek lemondani a harácsolt és rablott javakról, az őket meg nem illető előjogokról.

És képtelenek nyílt és tiszta szívvel velünk emlékezni az áldozatok, az elsorvasztottak napján. A kossuthi Kasszandra-szózat igazságát érezve kell rájönnünk, a kiegyezés nem lehet egyenlő a megalkuvással.

A szerző történész-levéltáros, az Evangélikus Országos Levéltár igazgatója

A kommunizmus hősiességbe rejtett áldozatai

▶ A kommunizmus áldozatainak emléknapja a tanulás napja is, amikor nem árt kitekinteni arra is, kik voltak a különböző történelmi és földrajzi viszonyok között a világkommunizmus áldozatai. Ezúttal olyan áldozatokról szeretnék megemlékezni, akikről rendszerint elfeledkezünk a február 25-i ünnepségek alkalmával. Mert azt tudjuk, hogy kik voltak a kommunisták elsődleges célpontjai, ezt ideológiájuk váltig hangoztatta is: királyok, hercegek, grófok, „naplopók” és burzsoák. Valamint földbirtokosok, gyártulajdonosok, bankárok, bánya- és háztulajdonosok, rendőr- és katonatisztek… Tudjuk, hogy üldözték az egyházat, a vallásos embereket, a tanárokat és professzorokat, a régi vezető réteg tagjait, az újságírókat, írókat, színészeket, művészeket. Üldözték azokat, akik „rossz” politikai párthoz tartoztak, azaz akik nem eleve kommunista pártokban politizáltak. Különös figyelmet szenteltek a parasztság üldözésének és a tehetősnek kikiáltott, kuláknak bélyegzett réteg megsemmisítésének. (A kambodzsai kommunisták ezzel szemben éppen a városlakókat üldözték a megsemmisítésig.) Ezt mind tudjuk, legalábbis tudnunk kellene – az említett csoportokba sorolható emberek nyilvánvaló célpontjai voltak a kommunistáknak, amikor azok saját társadalmaik ellen vívták szüntelen harcukat. Volt azonban egy nagy háború, a szovjetek nagy honvédő háborúja, amely az áldozatok egy teljesen új csoportjának szinte teljes megsemmisüléséhez vezetett. Ez a csoport pedig magának a dicsőséges Vörös Hadseregnek a katonasága volt.

■ Ámon Antal

A sor a szovjet hadifoglyokkal kezdődött. A nagy honvédő háború kezdete, 1941. június 22. és augusztus közepe között másfél millió szovjet katona esett német fogságba. Ekkor adta ki *Sztálin* a hírhedt, 270-es számú parancsát: „Megparancsolom, hogy (1) bárki, aki […] megadja magát, ellenséges dezertőrnek tekintendő, akinek családja mint esküszegőnek és hazaárulónak családja letartóztatandó. Az ilyen dezertőr a helyszínen agyonlövendő. (2) Azok, akiket bekerítettek, a végsőkig tartoznak harcolni, különben minden rendelkezésre álló eszközzel megsemmisítendők, miközben családjaiktól mindenféle segítség megvonandó.”

Sztálin környezetének is nyomatékosította parancsát: „Szovjet hadifoglyok nem léteznek, csak árulók.” (És ha arra gondolunk, hogy ez csak egy vérszomjas diktátor álláspontja lehet, tévedünk. Ugyanez volt a véleménye a bolsevista feministának, *Alekszandra Kollontaj* asszonynak is.)

A szerencsétlen katonák megpróbáltatásainak sora folytatódott: 1941. október közepéig már több mint hárommillió, az év végéig pedig 3,8 millió vöröskatona került német fogságba.

A hibát hibára halmozó, de a hatalomban maradásért remegő kommunista vezetés további parancsokkal bombázta csapatait. Két példát említhetünk: „A leningrádi front NKVD különleges osztálya tegyen azonnali lépéseket annak érdekében, hogy a haza árulóinak minden családtagját letartóztassák, és átadják a hadbíróságnak.” Ezt a parancsot 1941. október 5-én írta alá *Zsukov* hadseregtábornok, egyéb parancsnokokkal együtt. Erre a drákói szigorra az adott okot, hogy a 289. önálló golyószórós zászlóalj katonái a csatatéren szóba álltak a németekkel. Az így eltévelyedett katonák közvetlen feletteseit és politikai vezetőit akkorra már átadták a hadbíróságnak és főbe lőtték „a fasiszta szörnyek segítéséért és bátorításáért”.

Néhány nappal később ennél már sokkal kevesebb is elég volt Zsukov vérszomjának kielégítésére. 1941. október 13-án azt adta parancsba, hogy „minden gyávát és pánikkeltőt a helyszínen agyon kell lőni”. Gondolható, hogy ezek a „gyávák” azok lehettek, akik észrevették, hogy húsdarálóba kerültek, és ezt szóvá is tették.

Az egész háború során a Vörös Hadsereg 5,25 millió (!) katonája esett fogságba. Hogy ezt az elképesztő számot jobban felfogjuk, gondoljunk Sztálingrádra, ahol a németek leghíresebb vereségüket szenvedték el, és ahol 90 ezer ép és 20 ezer sebesült katonájuk vált hadifogollyá. Ami tehát a fogságba esettek számát illeti, a szovjet katonák ötven Sztálingrádot szenvedtek el!

De az emberi életekkel való bánásmódnak még ennél is kriminálisabb jelenségével találkozunk, ha összevetjük a szovjet kommunista néphadsereg elesett katonáinak számát a velük ellentétes oldalon elesettek számával. *John Mosier* amerikai professzor a keleti frontról írott könyvének *Következtetések* című fejezetében mutatott rá: a szovjetek katonai veszteségeit jelző 27 milliós számot mint minimumot kell kezelni, ellentétben a németekre vonatkozó 2,5 milliós számmal, amely tartalmazza az elesetteket és az eltűnteket is, valamint a hadifoglyokat. Akik közülük végül visszatértek a Gulagról, azokkal ez a szám csökken, viszont növekszik a román, magyar, olasz, szlovák és finn katonahalottakkal.

Ha a tengelyhatalmak összes katonai veszteségét a keleti fronton hárommillióra kerekítjük föl, akkor kereken 9 : 1 az arány – ennyivel nagyobb árat fizettetett alattvalóival a sztálini vezetés a győzelemért, mint *Hitler* a vereségért.

Mindez Sztálin generalisszimusznak és parancsnoki bandájának a lelkén szárad, akik nem ismerték fel a taktikai elszakadás katonai jelentőségét, katonai doktrínájukká a támadást tették, indokolatlan helyzetekben is a támadást erőltetve áldozták fel csapataikat a sugárzó jövő oltárán. Hullámról hullámra támadtak, bármely tűzerő ellen, de az elért helyi sikereket később sokszor nem tudták a maguk javára fordítani.

Ezek az óriási számok elgondolkoztatóak. Főleg, ha arra a stratégiai alapigazságra gondolunk, hogy hadászatilag védekezni mélységben szokás. Ez volt az az alapelv, amelyet Sztálin és kommunista tábornokai elmulasztottak alkalmazni. Vajon miért?

A Szovjetunió teljesen kivérzett ezzel az esztelen harcmodorral. Mosier professzor a kelet-európai kommunizmus összeomlását is egyenesen onnan vezeti le, hogy a szovjetek nem tudták kiheverni az emberélet ily mérvű felelőtlen pazarlását.

Amikor 1945-ben *Eisenhower* amerikai tábornok – későbbi elnök – közvetlenül Zsukovot kérdezte azoknak a jelentéseknek a valóságtartalmáról, amelyek szerint a marsall alatt szolgálók közül főbelövéssel végeznek a gyávákkal, Zsukov így válaszolt: „A Vörös Hadseregben nagyon bátornak kell lenni ahhoz, hogy valaki gyáva lehessen.”

A szerző újságíró, az SBS ausztrál közszolgálati rádió magyar nyelvű adásainak nyugalmazott főszerkesztője

Felhasznált források:

- Davies, Norman: *No Simple Victory. World War II in Europe, 1939–1945.* Viking, 2007.
- Ferguson, Niall: *The War of the World.* The Penguin Press, 2006.
- Hoffmann, Joachim: *Stalin's War of Extermination, 1941–1945.* Theses and Dissertation Press, 2001.
- Mosier, John: *Deathride. Hitler vs. Stalin: The Eastern Front, 1941–1945.* Simon and Schuster, 2010.

Dr. Fischl Vilmos

Észak-afrikai forrongások

Ma az észak-afrikai régión *(Maghreb)* Egyiptomot, Líbiát, Tunéziát, Algériát, Marokkót, Mauritániát és Nyugat-Szaharát értjük. E terület konfliktusténye zői igen érdekesek, nyilván sokan érdeklődéssel figyelték az elmúlt hetek tunéziai, egyiptomi eseményeit is.

Észak-Afrikának Európa – és Magyarország – számára mind biztonságpolitikai, mind gazdasági (mint felvevőpiac és mint nyersanyagexportőr), mind pedig turisztikai szempontból megkérdőjelezhetetlen jelentősége van. Ma, a globalizáció időszakában a korábban távolinak számító konfliktusok is közelivé váltak, hatással lehetnek a mi régiónkra is. Biztonságpolitikai szempontból aggodalomra adhat okot az a tény is, hogy a 2004. március 11-i madridi merényletek elkövetői között maghrebieket is azonosítottak.

Vajon tényleg a terrorizmus melegágya lenne ez a térség? Valóban igaz lenne, hogy a helyi diktátorok mindenütt sárba tiporják az emberi jogokat? Tényleg nincs remény a demokratikus intézmények meghonosítására? Ezekre a kérdésekre keresem a választ az alábbiakban.

Iszlám modernizmus – nyugati mintára

Észak-Afrika (és a tágabb értelemben vett Közel-Kelet) elmaradottságára a történelemben először a 18. század végi napóleoni terjeszkedés irányította rá a figyelmet. Ennek hatására szinte azonnal reformok indultak meg a térségben az Oszmán Birodalom égisze alatt, sőt ezzel egy időben a korabeli teoretikusok is elkezdték a válaszkeresést a problémákra.

A 19. században tevékenykedő *Dzsamál ad-Dín al-Afghání* (1839–1897) és *Muhammad Abduh* (1845–1905) a helyi reformmozgalmak, azaz mind a 19. században és a 20. század első felében meghatározó iszlám modernizmus, mind pedig a 20. század második felében induló iszlám fundamentalizmus atyja. Afghání és Abduh tanításai szerint az európai modell helyi viszonyokra való átültetése – kellő kritikával – hozhatja meg a várt áttörést. Úgy tűnt, hogy követőkre talált ez a fajta „modern" gondolkodás.

A reformmozgalmak első generációja, vagyis az iszlám modernizmus számára a Nyugat jelentette az abszolút példát. Ez a korszak egyúttal az arab nacionalizmusok virágzásának, az arab egységtörekvéseknek is az időszaka. A Nyugathoz való viszonyulásban a pálfordulást az 1967-es hatnapos háború hozta el, amely azáltal, hogy Izrael totális vereséget mért három muszlim országra – Egyiptomra, Szíriára és Jordániára –, rámutatott a nyugati minták kritikátlan másolásában rejlő ellentmondásokra. A nacionalizmus, a kapitalizmus, a szocializmus és egyéb nyugati vívmányok átültetésének kísérlete kudarccal végződött tehát.

Az 1960-as évek végétől egy máig ható, második generációs reformmozgalom indult útjára, az iszlám fundamentalizmus, amelynek legfontosabb célkitűzése a vallás visszaintegrálása a politikába; az irányzat alappillére ugyanis, hogy a problémákra megoldást csakis az iszlám jelenthet. Mára már bebizonyosodott, hogy ez az irány sem hozta meg a kívánt hatást a régióban.

Tunézia mint kiindulópont

Tunézia 1956-ban vívta ki függetlenségét Franciaországtól, az ország azóta alkotmányos köztársaság. Első elnöke – 1957-től –, *Habib Bourguiba* (1903–2000), elkötelezett lévén a szekularizáció mellett, három évtizedes tevékenysége során komoly változásokat indított el. Többek között bevezette a kötelező és ingyenes oktatást, és deklarálta a nők egyenjogúságát. A *saría* – az iszlám egyházi jog – szerint egy muszlim férfinak akár négy felesége is lehet, de Bourguiba e tekintetben is komoly változást ért el, eltörölte a poligámiát.

Bourguibát *Zine El Abidine Ben Ali* távolította el a hatalomból 1987-ben azzal az ürüggyel, hogy a korábbi elnök mentálisan már nem alkalmas az ország vezetésére. Ben Ali Európához kereskedelmi szempontból szorosan kötődő, gazdaságilag stabil országot örökölt elődjétől, és folytatta az ő szekularizált politikáját. Az új elnök az alkotmányos puccs után nem sokkal betiltotta az *an-Nahdát* (jelentése: „felébredés"), az ország legnépszerűbb iszlamista mozgalmát.

Tunézia a térség egyik legstabilabb és legjobban működő államának mondható, az életszínvonal tekintetében is kiemelkedik. A szabadságjogok érvényesülése szempontjából azonban – bár szomszédaihoz képest e területen is vezet – jelentősen elmarad a Nyugattól. Ben Ali, habár elnökségének első éveiben demokratikus reformokat és liberalizációt ígért, a gyakorlatban elnyomta az ellenzéket, és cenzúrázta az információáramlást. Az alkotmányt már kétszer is módosították az elnök hivatalban maradásának érdekében: az ország alaptörvénye szerint ugyanaz a személy egymás után kétszer tölthette be az elnöki posztot; ezt először háromra, később pedig öt ciklusra emelték.

Jóllehet az iszlám terrorizmus problémája Tunéziában is létezik, de a 2002-ben a ghribai zsinagógában elkövetett, tizenkilenc ember életét követelő robbantás után a kormányzat olyan szigorral lépett fel ellene, hogy jelentősége a térség egyéb államaihoz viszonyítva nem volt számottevő.

Egyiptomi folytatás

Egyiptomban *Szayyid Qutb* és *Ahmad Haszan al-Banná* 1928-ban alakította meg az iszlám fundamentalizmus talaján álló talán leghíresebb csoportosulást, a *Muszlim Testvérek* mozgalmát. Vezető teoretikusaiként nagy hatással voltak Észak-Afrika jelenkori történelmére is. Mindkettőn bírálták a Nyugatot, és célul tűzték ki a politikai rendszer és a társadalom iszlamizációját.

A szervezet 1952-ben a közös cél, vagyis a britek kiűzése, *Fárúk* király megbuktatása és a királyság megdöntése érdekében támogatta még a velük ellentétben szekuláris beállítottságú Szabad Tisztek Mozgalmát is, de a köztársaság 1953-i évi kikiáltását, illetve *Gamal Abden-Nasszer* (1918–1970) 1954-es elnökké választását követően az elméleti különbségek viszonyuk megromlásához vezettek.

A merényletkísérletekre a hatalom a vezetők bebörtönzésével válaszolt. A testvérek tömegbázisa már ekkor többmilliós volt. A mozgalom ettől az időszaktól kezdve illegalitásban működött, de továbbra is az iszlám megújítását tűzte ki célul, és ami a legfontosabb, karitatív tevékenységet folytatott. Qutbot és a többieket – egy előző évi, Nasszer ellen irányuló merényletkísérlet miatt – 1966-ban kivégezték.

Nasszert *Muhammad Anvar asz-Szádát* (1918–1981) követte az elnöki székben (1970–1981). Ő ugyan szintén megtiltotta a párttá alakulást, de legalizálta a Muszlim Testvérek mozgalmának működését azzal a feltétellel, hogy cserébe mondjon le az erőszak alkalmazásáról. A szervezet visszanyerte 1954-es betiltása előtti pozícióit: legálisan megjelenhettek kiadványai, illetve oktatási, vallási és karitatív tevékenységet folytathatott. Ez azonban új, még radikálisabb fundamentalista csoportok létrejöttéhez vezetett.

FOTÓ: JONATHAN RASHAD

Egymilliónál is több tüntető a kairói Tahrír téren 2011 februárjában

Az *Al-Gama'a al-Islamiyya* fegyveres iszlám szervezet az 1960-as évek végén alakult. Főként a diákság körében volt népszerű, és 1977-től szintén kormányellenes tevékenységbe kezdett. Általánossá vált a radikalizálódás a politikai életben részben a már korábban megindított gazdasági reformok szociális következményei, részben pedig Szádát népszerűtlen külpolitikája miatt (1977: jeruzsálemi látogatás; 1978: a Camp David-i megállapodás; 1979: békekötés Izraellel). 1981. október 6-án Szádátot meggyilkolta az *Egyiptomi Iszlám Dzsihád* nevű iszlamista szervezet.

Szádát utódja, *Muhammad Hoszní Szayyid Mubárak* (1928–) ez év február 11-i lemondásakor az ötödik elnöki ciklusát töltötte. Hatalomra kerülésekor, 1984-ben jelentős újításként korlátozott pluralizmust hirdetett, és engedélyezte a parlamenti választások megtartását, a Muszlim Testvérek mozgalma önálló pártként azonban sem akkor, sem azóta nem indulhatott, koalícióban viszont a parlamenti mandátumok növekvő hányadát szerezte meg időről időre.

Az 1980-as és 1990-es években a romló életkörülmények a lakosságnak Mubárak rendszeréből való teljes kiábrándulásához vezettek, amely ismét kellő táptalajt kínált a szélsőséges irányzatoknak. 1992-ben *Farag Foda* (1946–1992) Nobel-díjas író meggyilkolásával kezdődően többéves terrorhullám vonult végig az országon. Célpontjai írók, közéleti személyiségek, kopt keresztények és nyugati turisták voltak. A terrorcselekményektől az elkövetők a rendszer bukását remélték. A terrorhullám tetőpontján az 1997-es luxori merénylet ötvennyolc turista életét követelte. Mubárak ekkor beszüntette a korábban engedélyezett pluralizmust, ennek következtében ismét megteltek a börtönök.

Egy hosszabb békés időszak következett, de 2004-ben a terrorizmus újra felütötte a fejét az országban, méghozzá a mind stratégiai, mind geopolitikai szempontból jelentős Sínai-félszigetet célozva. A helyi konfliktus hátterében ma is az ott élő palesztinok és beduinok, illetve a folyóvölgy lakói közötti identitáskülönbség húzódik meg.

Legutóbb a 2004–2005-ös alkotmánymódosítással kapcsolatban fordult a nemzetközi figyelem Egyiptom felé. A módosítás először tette lehetővé a többjelöltes elnökválasztást. Ez azonban csak gesztus volt, a Nemzeti Demokrata Párt (NDP) és a kormányzat továbbra is őrizte fölényét, a mozdulatlansággal azt kockáztatva, hogy az iszlamista mozgalmakban nemkívánatos tendenciák erősödhetnek fel. A Muszlim Testvérek mozgalma az egyetlen tényleges ellenzék, amelynek az erejét csak a pluralizmussal lehetne gyengíteni, vagyis azzal, ha párttá alakulhatna úgy, hogy mellette más ellenzéki pártok is szerveződhetnek. Ez valójában megoszthatná a rendszerellenes erőket.

Líbia mint végkifejlet?

Líbia 1951-ben vívta ki függetlenségét Olaszországtól. A függetlenség elnyerésében fontos szerepet játszott a líbiai úgynevezett *szúfi* irányzat. Ennek követői döntő többségükben az iszlám híveinek vallják magukat, illetve erősen misztikus jelleggel az iszlám ezoterikus igazságát hirdetik.

Az országnak hatalmas földgáz-, illetve kőolajtartalékai vannak, ez jelenti a gazdaság alapját 1959, vagyis a kőolajlelőhelyek felfedezése óta. Az akkor huszonhét éves *Muammar al-Kadhafi* 1969-ben megdöntötte *I. Idris* király uralmát. Az új rendszerben a helyére unokaöccsét, *Szaíd* herceget ültették a trónra, őt azonban házi őrizetben tartották, és kimondták a monarchia eltörlését.

Kadhafi iszlám szocialista államrend megvalósítását hirdette meg, de támogatta a pánarabizmus és a pániszlamizmus ideológiáját is. Kadhafi az úgynevezett *Zöld könyvében* fejtette ki elméletét a politikai intézmények szerepéről. Leszögezi például, hogy a modern politikai pártok nem alkalmasak a nép érdekeinek érvényesítésére. Az ország hivatalos elnevezésében is a „közvetlen néphatalom" *(dzsamáhiríya)* szerepel, valójában azonban az ország sajátos diktatórikus köztársaság. Annyiban rokon vonásokat mutat a korábbi arab szocializmusokkal is, hogy retorikájában baloldali, illetve hogy épít a nép közvetlen részvételére.

Az 1990-es évek második felét megelőzően nem volt felhőtlen a viszony Líbia és a Nyugat között, az olajárak csökkenése viszont azt eredményezte, hogy mára egyfajta konszolidálódás, hídépítés figyelhető meg Kadhafi részéről, melynek eredményeképp tavaly májusban Líbia lekerült a terrorizmust támogató országok listájáról.

Tüntetések – és mi lesz utánuk?

A tüntetések 2010 decemberében Tunéziában kezdődtek, onnan terjedtek át Egyiptomra. Hasonló megmozdulásokról érkeztek már hírek Jordániából, Jemenből és Szudánból is. Sőt ezek az események Algériára is átterjedhetnek. Mindenki Egyiptomra figyel, hiszen ez a legnagyobb népességű és kulturális kisugárzású arab ország. Geostratégiai helyzete rendkívül fontos, ráadásul az Egyesült Államok legfontosabb arab katonai partnere.

Felvetődik a kérdés, hogy mi volt a fő oka ennek a folyamatnak. Erre a fentebb írtakból részben megkaphattuk a választ, azonban van még más is a háttérben. Általában említeni lehet az érintett országokra jellemző szociális viszonyokat és a gazdasági állapotokat. Tunéziában és Egyiptomban is nagyon magas a munkanélküliek száma. Az előbbiben hivatalosan 14,1 százalékos a munkanélküliek aránya, a nem hivatalos adatok szerint viszont 24-25 százalék. Egyiptomban hivatalosan az aktív népesség tíz százaléka munkanélküli, valójában azonban ennél jóval többen nem tudnak elhelyezkedni. Különösen fontos megemlíteni, hogy a nyolcvanmilliós egyiptomi népesség fele a szegénységi küszöb alatt vagy annak közelében él, és gyakoriak a korrupcióval kapcsolatos hírek. Nagyon súlyos gondot jelent az, hogy sok egyetemet végzett fiatal nem tud elhelyezkedni. A tunéziai események láncolatát is egy diplomás fiatalember végső elkeseredésében elkövetett öngyilkossága indította el tavaly december 17-én, s a történtek ez év január 14-én az addigi elnök, Ben Ali bukásához vezettek.

Ezekben a társadalmakban a politikai rendszernek nagyon szűk a játéktere, ezért is szükség van a változásokra. A két országban lezajlott (illetve jelenleg is zajló) események és előzményeik között azonban jelentős különbségek fedezhetők fel. Amíg Tunéziában „lefejezték" az iszlamista erőket, addig Egyiptomban a legbefolyásosabb iszlamista csoportosulás féllegális státust és a lakosság jelentős részének támogatását élvezte.

Emellett az országok hadseregei között is alapvető különbségek vannak. Tunézia 36 ezres haderőt tart fenn, amelyből a szárazföldi erők létszáma nem haladja meg a 30 ezer főt. A biztonsági erők létszáma sokszorosa a hadseregének, amelyet az elmúlt években nem is nagyon fejlesztettek. Ezzel szemben Egyiptomé a térség legerősebb hadserege (legalábbis arab viszonylatban), amely 468 ezer emberből áll, s a szárazföldi erők létszáma meghaladja a 340 ezret. Mindezek mellett a belbiztonsági erők létszáma is jelentős.

Mubárak február 11-én távozott az elnöki posztról, a hatalmat ideiglenesen, az elnökválasztás lebonyolításáig (fél évre) a hadsereg vette át. *Muhammad Musztafá al-Barádeinek* (1942–), a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség volt főigazgatójának a személye – aki mint lehetséges ellenzéki vezető tért haza – megosztja az ellenzéket, Egyiptomban sokan nem szeretnék őt vezető tisztségben látni.

Líbiában több ellenzéki csoportosulás működik. 1993 októberében katonák egy csoportja merényletet követett el Kadhafi ellen, 1996 júliusában egy futballmeccs után pedig véres összecsapásba torkolló tiltakozások kezdődtek a vezető ellen.

E cikk írásakor éppen Kadhafi államfő házához szerveznek tiltakozást a líbiai kormányellenes tüntetők, akiket az elmúlt hét végén éles lőszerrel lőttek a líbiai rendfenntartók. Kísért a múlt, hiszen Kadhafi is az egyiptomi határtól nem messze fekvő Bengáziból indult 1959-ben, és most ugyanitt kezdődtek a tüntetések. Mára pedig elérték a fővárost, Tripolit is. A megmozdulások már olyan intenzitásúak, hogy megbontották a líbiai vezetők egységét is: egy miniszter és egy nagykövet lemondott, és több katona is a felkelők oldalára állt.

Az ország lakossága és a külföld egyaránt kíváncsian várja, mit hoz a jövő az észak-afrikai országban.

A szerző evangélikus lelkész, külügyi és biztonságpolitikai szakértő

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&

Adja meg Isten az együtt imádkozás örömteli élményét!

Tisztelt Szerkesztőség! Minden évben meghallgatom a *János-passiót* a Deák téri templomban, a világhírű *Lutheránia* énekkar előadásában. A kórus tagjai között mindig örömmel fedeztem fel *Herényi Istvánt* is. A passió minden korálja előre megfogalmazott, leírt és megzenésített imádság.

Nagyon sajnálom Herényi Istvánt, hogy ő nem tud „olvasva imádkozni", és hogy azt hiszi, más sem tud.

Magam napközben saját szavaimmal imádkozom, például a tévéhíradó nézése közben országunk, Európa s az egész világ problémáinak megoldásáért és a katasztrófa sújtottakért. Éjszaka, ha fölébredek, beteg ismerőseimért imádkozom. De minden reggeli áhítatom végén egy imádságoskönyvvel együtt imádkozom, melynek előszavát *Ordass Lajos* püspök írta. Ebből idézek: „A kétezer éves keresztyén múlt sok imádkozójának keze nyúl most feléd ebből az imádsággyűjteményből, hogy Megváltó urunk akarata szerint bevonjon a belső szobádba."

Kérem Istent, hogy Herényi István testvéremnek is adja meg a régi és a mostani igehirdetőkkel való együtt imádkozás örömteli élményét.

Tisztelettel:

■ Dobó Józsefné
presbiter (Budapest)

Élő szellemi kapcsolat

(F)elolvasott istentiszteletek címmel *Herényi István* olyan gondolatokat vetett fel, amelyek az évszázadok során vélhetően már sokakat izgattak. Nehéz a döntés ezekben a kérdésekben, mert a lehetséges válaszok mindegyike hordozhat pozitívumokat és negatívumokat is. Az alábbiakban a képmutatás, a félreérthetőség és a felolvasottság problémájára térek ki.

Az, hogy istentiszteleteink képmutatásra nevelnek, *számomra* sajnos vasárnaponkénti valóság. A bűnvallással kapcsolatos kérdések mellbevágóan súlyosak. Csak a harmadikat emelem ki, azt, hogy megbocsátottam-e. Mennyei segítséggel küzdök ezért, és időnként már számomra is meglepő, hogy mit meg tudok bocsátani, sőt hogy *jó érzéssel* tudok megbocsátani. De mindig vannak folyamatban lévő ügyeim; talán van olyan is, amelyben sosem leszek képes megbocsátani – mindezek miatt nem mondhatom képmutatás nélkül, hogy megbocsátottam.

Mi történne, ha egyszer mindenki őszintén válaszolna? Ha öt kérdésre az igenek és nemek egybemosódó morajlása hangzana föl? A lelkész úgy folytatná, hogy „aki az öt kérdésből legalább négyre igennel válaszolt…"? A második és negyedik kérdés sem sokkal könnyebb, mert fennáll az önáltatás veszélye a megbánás mélységét és az igyekezet komolyságát illetően. Az első és az ötödik kérdéshez viszont valóban elegendő az őszinte hit, mert ezek hitvallási kérdések.

Amilyen kínos számomra az öt kérdés, olyan felemelő a gyónó imádság, amelynek minden gondolatát őszintén mondom. Különösen szeretem, hogy a „gondolattal, szóval és cselekedettel" résznél ott a gondolat is, mert sok rossz gyökere a bűnös gondolat.

Istentiszteleteink félreérthetőségét, a többértelműség problémáját nem intézhetjük el azzal, hogy az istentiszteleten *kívül* tudunk teológiailag alapos magyarázattal szolgálni arra, hogy a több lehetséges értelmezés közül melyikre gondolunk az istentisztelet *alatt.* Ráadásul a vitatott szövegeink nem csupán félreérthetők, hanem az első hallásra adódó természetes értelmezésük éppen ellentétes a hittételeinkkel. Miért veszélyes ez? Mert hitvilágunk értelmezési rendszere hasonlatos egy olyan gótikus boltívhez, amely összeomlik, ha egy-két követ – esetünkben egy-két értelmezést – éppen megfordítva építünk be. Hány embert űztünk a kételkedők és útkeresők táborába félreérthető szövegeinkkel? (Terjedelmi okokból a konkrét szövegpéldákat mellőzöm.)

Az istentiszteleteken történő felolvasás ugyanolyan kérdés, mint az, hogy a gyülekezet mikor áll fel, a lelkész mikor fordul meg. Jelentése van annak, hogy éppen milyen irányba nézve szolgál a lelkész, hogy éppen áll-e a gyülekezet, és hogy éppen miképp hangzik el egy szöveg. A felolvasásnak és az előbeszédnek eltérő jelentése és üzenete van. E kettő nem csereszabatos egymással. Az istentisztelet szinte bármely pontján lehet helye a felolvasásnak is, és az előbeszédnek is, alig van kivétel. (Van egy köztes lehetőség is, az emlékezetből felmondott szöveg. De ezzel most ne bonyolítsuk az átgondolni valónkat.) Leegyszerűsítve azt mondhatjuk, hogy a felolvasott szöveg egy, a felolvasást megelőzően véglegesített produktum, gondolati ív. Ezzel ellentétben az előbeszéd – a rutin jellegű betétek ellenére is – ott és akkor véglegessé alakuló szöveg, gondolati ív. Ráadásul a hallgatóság viselkedésétől is függően alakul véglegessé. Ettől lehet az ilyenre sokkal könnyebben odafigyelni és a benne jelentkező gondolatokat átvenni, elgondolkodni rajtuk.

Nem csak prédikációk esetén gond a felolvasás. Magam például azért maradoztam el egy számomra tartalmilag nagyon is érdekes tudományfilozófiai szemináriumról, mert az izgalmas kérdéseket boncolgató előadásokat felolvasták, így én, bár a tartalmuk iránt érdeklődtem, hallgatásuk közben csillapíthatatlannak tűnő álmossággal küszködtem. Nem tudtam figyelni, nem sok maradt meg az egészből. Nem úgy, mint amikor valaki úgy ad elő papír nélkül, pontosabban úgy magyaráz a hallgatóságának, hogy ott a közös képzeletben, a közös gondolati térben jól láthatóan kiépül az a gondolati rendszer, amelyről beszél. Ezen előadók (a neveket szándékosan nem sorolom fel) közös tulajdonsága, hogy amiről beszélnek, az a mindennapi életük is egyben. Aki folyamatosan megéli azt, amiről időnként előad, annak nemcsak hogy megy papír nélkül is, hanem kifejezetten zavarná is a papír, mert beléfojtaná a szót, megölné az előadó és hallgatósága közötti élő szellemi kapcsolatot.

Vagyis: azok a hitbéli dolgok, amelyeket a lelkész el akar nekünk magyarázni, meg akar velünk értetni, legyenek annyira a sajátjai – legyenek az élete során sokszor megéltek és sok szemszögből átgondoltak –, hogy a Biblia és az idézetek mellett egy kis emlékeztető papír is elegendő legyen prédikációja mederben tartásához.

■ Prőhle Péter *(Budapest)*

Bizony nag

Viszonválasz a január 30-ai lapszámban – (F)elolvasott isten

Nagy baj van! Nagyjából ezzel az egy mondattal értek egyet *ifj. dr. Hafenscher Károlynak* az *Evangélikus Élet* 2011/6. számában megjelent cikkében, amelyet válaszul szánt az előző számban közölt írásomra. Csakhogy a bajt nem ott látom, ahol ő: szerintem a baj ott van, hogy mi, laikusok és a lelkészek nem egészen ugyanazt a nyelvet beszéljük, ezért aztán nehezen értjük meg, illetve könnyen félreértjük egymást. (Illusztrációnak érdemes elolvasni ugyanebben a számban az első oldalon a *Noémi templomban* című cikket.)

Nézzük, mi is történt valójában! Részt vettem egy olyan istentiszteleten, amelyet nyugodtan nevezhetünk az istentisztelet kigúnyolásának, paródiájának, becsapásnak, képmutatásnak (ezt senki sem vitatta). A legnagyobb problémának azt éreztem, hogy mindent olvastak. A kérdés foglalkoztatni kezdett, mert egy időben én is nagyon sokat olvastam fel meséket, regényeket – olykor órákon át – gyermekeimnek, unokáimnak. Tapasztaltam, hogy minden igyekezetem ellenére elég sokat hibáztam, és azt is, hogy bár az olvasott szöveg tartalma eljutott a tudatomig, azért messze volt a hiteles tolmácsolástól. Nehéz dolog ismeretlen szöveget felolvasni! Gyakorlott zenész vagyok, ezért tisztában vagyok azzal, hogy mi a különbség blattolás és előadás között, de a színházban is becsapva éreznénk magunkat, ha normális előadás helyett csak egy olvasópróbát kapnánk a pénzünkért.

Mivel az évek során többször is találkoztam hasonló istentiszteleti gyakorlattal, a kérdés nem hagyott nyugodni, és végül ebből született a *(F)elolvasott istentiszteletek* című írásom.

Az, hogy cikkeim időnként vitát váltanak ki, nem szokatlan számomra, hiszen többször választottam már tabunak számító témát, amelyről – ma még szokatlan módon – őszintén próbáltam írni. Ilyenkor a szerkesztőség is oda szokta írni, hogy vitaindítónak szánja. Legutóbbi cikkem esetében azonban nem vártam vitát, és a szerkesztőség sem így közölte. Úgy gondoltam, hogy az álszentséget, a képmutatást elítélni keresztény egyházban olyan magától értetődő dolog, hogy ebben a kérdésben eltérő véleményekre nem nagyon lehet számítani. Ma már tudom, hogy ez is tabutéma…

A cikk megjelenését követően számos gratulációt és köszönetet kaptam ismerőseimtől is, de ismeretlenektől is. Többen is úgy találták, mintha csak a saját gondolataikat látnák leírva. Máskor is előfordult már ilyen, de nem ilyen nagy számban. Természetesen örültem annak, hogy megértettek, és egyetértettek velem. (Megjegyzem, hogy a gratulálók mind laikusok voltak.)

Néhány nappal később *idősebb dr. Hafenscher Károly* keresett meg azzal, hogy bántja a cikkemben az, hogy a lejegyzett imádságokat értéktelennek minősítem, és neki százhúsz kötetet meghaladó imádságos gyűjteménye van, amelyet nagy értéknek tart. Tekintettel arra, hogy Karcsi bácsi hitoktatóm is volt, így az imádságról is sok mindent tőle tanultam, rosszulesett, hogy megbántottam. Megbeszéltük, hogy nem a leírt imádságokat, hanem csak azoknak lélektelen felolvasással való használatát kritizáltam. Ő is egyetértett velem abban, hogy az a lelkész, aki „imádság" közben a papírjait rendezgeti az oltáron, valójában nem imádkozik. Azt gondolom, hogy Karcsi bácsival végül tisztáztuk a félreértést, és szeretetben váltunk el (végig kölcsönös szeretettel és tisztelettel beszéltünk egymással).

* * *

Ifjabb dr. Hafenscher Károly (a továbbiakban lelkész testvérem) cikke hideg zuhanyként ért. Bevallom, hogy nagyon rosszulesett az, hogy bár gyermekkorunk óta ismerjük egymást, nem keresett meg előzetesen, hogy személyesen megbeszéljük az esetleges félreértéseket, hanem durván rám támadt. Kinyitottam Pandora szelencéjét?

Úgy érzem, hogy cikkemet teljes egészében félreértette. Egyáltalán nem az új liturgia bírálata volt a célom, hanem az álszent képmutatás bizonyos formáira hívtam fel a figyelmet. Illusztrációként utaltam a válaszolgatós imádságra és a kézfogásra, mint ami akár katolikus szokásként is felfogható (én is katolikus templomban találkoztam vele először), meg sem említettem az új liturgiát. Őt, mint az új liturgia bevezetésének egyik kezdeményezőjét, olyan érzékenyen érinthette a szerkesztőség által kiemelt idézet, hogy elvesztette a higgadtságát a cikk végigolvasásához és megértéséhez. Nem vett észre bizonyos gondolatokat, másrészt viszont beleolvasott olyat is, ami nincs benne. Én az új liturgiával nem tudtam megbarátkozni. Nálunk havonta mindössze egyszer használják, így nem nehéz elkerülnöm. Nem látok azonban olyan „veszélyt" se, hogy egyszer majd általánosan elterjed.

Nézzük lelkész testvérem megállapításait!

* * *

Nagy baj van, ha már az egyház alapvető életfunkcióját is megkérdőjelezik. Valóban nagy baj lenne, ha ezt tettem volna, csakhogy éppen az istentisztelet érdekében írtam, nem pedig ellene. Úgy gondolom, hogy ha az álszent képmutatást száműzzük, azzal istentiszteleteink gazdagabbak lesznek és nem szegényebbek.

Lelkész testvérem emleget valamiféle egyházon belüli kampányt, és úgy látom, hogy beavatott (lelkész) testvéreim tudják is, hogy miről van szó. Mi, laikusok viszont csak csodálkozunk: mibe sikerült belenyúlnom? Őszintén mondom, hogy én ilyesmiről nem tudtam, és ha tudtam volna is, semmiképpen sem avatkoztam volna bele szakemberek vitájába.

A leközölt anyag ugyanis nem hordoz sem pozitívumot, sem pedig jobb megoldást. Nem tudom, hogy a képmutatással kapcsolatban lehet-e egyáltalán pozitívumot találni, nekem nem sikerült. Úgy gondolom, hogy a szocializmusban használt „építő" kritikát nyugodtan elfelejthetjük. Egy kritikának nem kell feltétlenül pozitív kicsengéssel végződnie. Ha

&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL

gy baj van…

tiszteletek címmel – megjelent írásomra érkezett reagálásokra

valami rossz, ne szépítsük, hanem mondjuk ki, hogy rossz! A képmutatást nem lehet „megjobbítani", el kell dobni.

A jobb megoldást valóban nem írtam le, mert azt gondoltam, hogy felesleges, hiszen magától értetődő. Most azért leírom: kerüljük el az álszent képmutatást istentiszteleteinken! Nem tudom ezek után, hogy hol olvasta a cikkemben lelkész testvérem azt, *hogy az istentisztelet képmutatásra nevel.* Azt gondolom, hogy amit viszont leírtam, az nem vitatható: *„…minél több aktív közreműködést kívánunk meg a gyülekezet tagjaitól, annál több esélyt adunk a képmutatásra."*

Lelkész testvérem írja, hogy az egyháznak saját nyelve van, és ha az istentiszteleten nem kívülállóként akarunk részt venni, akkor képeznünk kell magunkat, elsajátítani a nyelvet, meg kell ismerni a *dramaturgiáját, egyes jeleit és tudatos folyamatait.* Ezzel részben egyetértek, de azért fel szeretném hívni a figyelmet arra, hogy régen az apostolok tanulták meg a gyülekezet nyelvét és nem fordítva. Most is egyszerűbb lenne, mert ma még a laikusok vannak többen…

Lelkész testvéremnek igaza van, valóban nem tudok olvasva imádkozni, mert a nyitott szem elvonja a figyelmemet, és tapasztalatom szerint a blattolva felolvasott ima csupán lelketlen szavak egymásutánja. Nehezen is tudom elképzelni, hogy mások hogyan csinálják. Akiktől imádkozni tanultam, azok csukott szemmel imádkoznak. Ennek ellenére nem érzem magamat fogyatékosnak amiatt, hogy olvasva nekem nem megy: nem tanultam meg ezt se, mint számos egyéb hasznos dolgot.

Bár lelkész testvérem úgy gondolja, hogy ilyen még nem fordult elő, válaszolgatós imádság esetén hallottam már olyan kérést, amelyet nem tudtam vállalni. Például választási kampány idején a lelkész az imádságban hozta a gyülekezet tudomására, hogy hova kell tenni a keresztet szavazáskor, de máskor is volt már olyan élményem, hogy az imádság nem Istenhez szólt, hanem „imádság" közben a lelkész tulajdonképpen a gyülekezetnek hozott valamit a tudomására (miről hogyan kell vélekedni, adott kérdésben hogyan kell állást foglalni).

Egyetértek lelkész testvéremmel abban, hogy az imádságra készülni kell. Különösen akkor, ha nem saját szavainkkal imádkozunk: úgy meg kell tanulni az imádságot, hogy saját szavainkként tudjuk elmondani.

* * *

Lelkész testvérem csodálkozik azon, hogy nem voltam tisztában a pax (a liturgia keretében történő kézfogás) lényegével. Gyors közvélemény-kutatásom eredménye az lett, hogy közeli ismerőseim között senki sem volt tisztában vele (pedig a megkérdezettek közül mindenki vett már részt ilyen istentiszteleten). Mit mulasztottunk el? Hol kellett volna megtanulnunk? Az én időmben a konfirmációi oktatás anyagában még nem szerepelt.

Én ezt írtam: *„Ha a gyülekezetet »kultikus« cselekedetekre szólítjuk fel, akkor magyarázzuk is meg ennek az értelmét!"* Nincs igazam? Ha az értelmét nem ismerve részt veszek valamilyen „kultikus" cselekedetben, akkor nem vagyok képmutató (úgy teszek, mintha tudnám az értelmét) vagy egyszerűen balga?

Meg kell jegyeznem, hogy lelkész testvérem a cikkében sem tette teljesen érthetővé számomra a pax lényegét. Ilyen kérdéseim támadtak: Miért kell az Isten békességét ismeretlen testvéremnek továbbadnom? Ő nem kapott? Ha ő is kapott, akkor nekem miért kell továbbadnom? Lehet, hogy lelkész számára nevetségesnek hangzanak ezek a kérdések, de mi, laikusok igenis érteni szeretnénk!

Azt, hogy cikkem utolsó bekezdésében lelkész testvérem mit talál bántónak, valóban nem értem. Ezzel a cikkemmel is, akárcsak az előzőekkel, az egyház javát szerettem volna szolgálni, nem pedig csúfolódni vagy ítélkezni. Többnyire nem is csak a saját gondolataimat írom le, hanem laikus testvérekkel folytatott beszélgetéseim eredményét. Ha ezt valaki félreérti, akkor valóban nagy baj van. Lehetséges, hogy én a laikusok nyelvén szólok, és ezért ők értik, a nem laikusok pedig félreértik?

* * *

Eddig tartott ifjabb dr. Hafenscher Károly cikkére készített válaszom.

A hozzászólásokat kiváltó, eredeti cikkem a január végi megjelenése óta immár nem arról szól, mint szólt akkor, amikor megírtam. Nézzük, mi történt azóta!

Kiderült, hogy a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerületben folyó püspökválasztásba való beleavatkozási szándékkal gyanúsítanak. Tiltakozom a gyanúsítás ellen: nem abba az egyházkerületbe tartozom, és a püspökjelölteket sem ismerem. Miért ártanám bele magam ilyen ügybe?

Visszatért más fórumon is az a vád, hogy az új liturgiát támadom, és ezzel megbántom azokat a testvéreimet, akik ezt a formát szeretik. Nem volt szándékomban senkit se megbántani! Azt már elárultam, hogy én nem szívesen veszek részt ilyen alkalmakon, de vannak más istentiszteleti formák is, amelyeket inkább elkerülök. A szavamat legfeljebb akkor emelném fel ellenük, ha általánossá válnának, vagy kötelezővé tennék őket. Álszent, képmutató viselkedéssel pedig a „hagyományos" istentiszteleteken is lehet találkozni.

Tévedtem, amikor azt írtam, hogy a laikusok megértenek, nem laikusok támadnak, mert van olyan lelkész is, aki a védelmébe vett, és hallottam olyan laikusokról is, akik nem értenek velem egyet. Igaz, ez utóbbiak esetében azt érzem, hogy nem a cikkem lényegét vitatják, hanem megragadtak olyan részleteknél, mint például az olvasás kérdése az istentiszteleteken. Az ő kedvükért hadd idézzem cikkemből a következőket: *„Jogosan kérdezhetik most: valóban olyan fontos az, hogy olvasnak valamit, vagy »fejből« mondják? Attól jobb lesz valami, ha »bemagolják«, és úgy adják elő? Nem hiszem. Csakhogy nem is ez a kérdés lényege! Sokkal fontosabb azt vizsgálnunk, hogy mennyi az őszinteség, és mennyi a képmutatás, mennyi az igaz és mennyi a hamis pillanat istentiszteleteinken."*

* * *

Az *Evangélikus Élet* 2011/7. számában jelent meg *Tubán József* lelkész cikke, amelyben írásomra reagál. Úgy érzem, hogy röviden neki is válaszolnom kell.

Kezdjük a végén! Tubán József, ha finoman is, de arra biztat, hogy ne másokban keressem a hibát, ha nem érzem jól magam egy istentiszteleten. Lehet, hogy velem nincs minden rendben. Nem vitatom, igaza lehet. Én is utaltam erre, ha nem is ilyen személyesen: *„Istentiszteleteken vajon mi a helyzet? Nyilván elsősorban az istentisztelet résztvevőitől függ…"* Ebbe beleértettem magamat is (és persze a lelkészt is), de egyrészt nem ezzel a kérdéssel szerettem volna foglalkozni, másrészt úgy érzem, hogy sok mindennel vádolhatnak, de álszent képmutatással nem.

Tubán József cikkében teológushoz illő módon fejtegeti az istentisztelet elméletét. Én viszont inkább a gyakorlatával foglalkoztam, így aztán valójában nem is nagyon vitatkozunk egymással (teológiai vitákba – hozzáértés híján – amúgy se bocsátkoznék). Amikor viszont azt írja: *„Igaz, ez* – mármint hogy az elmélet megvalósul-e a gyakorlatban – *ma (!!!) sajnos nem jellemző egyházunkra",* mintha nekem adna igazat: amikor a gyakorlat meghazudtolja az elméletet (és úgy teszünk, mintha nem vennénk észre), vagy nem vagyunk tisztában a gyakorlat mögött meghúzódó elmélettel, az a képmutatás gyökere. Érdekes, hogy a hibák okait Tubán József is kívül keresi (racionalizmus, református hatás, a liturgia megcsonkítása)… Nem mégis inkább az őszinteség és a képmutatás kérdése a lényeg?

Végül anélkül, hogy hívatlan prókátora szeretnék lenni az *Evangélikus Élet* szerkesztőinek ifjabb dr. Hafenscher Károllyal szemben, úgy érzem, hogy nagy hiba lenne, ha mindig csak „pozitív kicsengésű", kegyes hangvételű és kizárólag az örömre okot adó cikkek jelenhetnének meg a lapban a „minden rendben van" hamis érzését keltve, a vitákat elkerülve. Nem hiszem, hogy egyházunk javát szolgálná az ilyen képmutatás. Ha pedig a képmutatás kérdése ilyen megosztó egyházunkban, akkor bizony nagy baj van…

■ Herényi István

„Logopédusra" várva…

ÉGTÁJOLÓ

Talán nem csak nekem tűnik nagyon hosszúnak az idei tél, valahogy lassan érkezik a tavasz. Várjuk a rügyfakasztó napfényt, a böjti szelek éltető leheletét, de még mindig két hónap választ el minket a feltámadás ünnepétől.

Pedig hatvanad vasárnapján, a magvető, a magvetés, az igehirdetés vasárnapján akár érezhetnénk is már a levegőben a fagy szorítása után felengedő föld friss illatát. Újra érdemes nekifogni a talajművelésnek. Akkor is, ha az őszi vetést elpusztította a zord tél, a kíméletlen belvíz, akkor is, ha mindent újra elölről kell kezdenünk.

Mindezt hasonlóan éljük meg a spirituális magvetéssel, az igehirdetéssel kapcsolatban. Ezen a területen is gyakori a fagykár, a pusztító belvíz és egyéb „természeti" csapás. A vasárnap jézusi példázatában jelzett veszélyek napjainkban is komoly rizikót jelentenek. A drága vetőmagot felzabáló madarak népes serege ma is lesben áll. A sarjadó vetést brutálisan legázoló lábak is mindig bevetésre készek. A szárba szökkenő gabonát megfojtó tövisek sem pusztultak ki…

Meggyőződésem, hogy mégis érdemes újra meg újra nekifeszülni a kemény talajnak. Érdemes alaposan felkészülni a magvetésre és újra szószékre lépni, mert sokan éhezik az élet beszédét, az örömhírt. Szomjazzák a gyógyító igét, az egyház legnagyobb kincsét, „Isten dicsőségének és kegyelmének szent evangéliumát" *(Luther Márton: 62. tétel).*

Hiszen erről szól, erről kellene, hogy szóljon az egyház! Hiszen ebből él és éltet, ebből élhetne és éltethetne másokat is az egyház. Bizony, nem árt olykor emlékeztetni magunkat erre a lutheránus, evangélikus, evangéliumi fundamentumra. Különösen olyankor, amikor egyházunkban ismételten egymásnak feszülnek az indulatok akár liturgikai vagy éppen strukturális kérdésekben.

Hálás vagyok bölcs kollégámnak, *Krähling Dánielnek,* aki a legutóbbi ilyen „vihar" lecsendesítése érdekében – nemes egyszerűséggel – szó szerint idézte az útbaigazító, „tájoló" lényeget a lelkészek internetes levelezőlistáján. Egyházunk névadó hitvallásában, az *Ágostai hitvallásban* ugyanis kijózanító tömörséggel ezt olvassuk: „Az egyház valódi egységéhez elegendő, hogy egyetértés legyen az evangélium tanításában és a szentségek kiszolgáltatásában. De nem szükséges, hogy az emberi hagyományok, vagyis az emberi eredetű egyházi szokások és szertartások mindenütt egyformák legyenek." (*Confessio Augustana,* VII.)

Ne feledjük, egyházunkban ez az év – többek között – a reformáció és a szabadság ajándékáról szól. A reformációban visszanyert krisztusi szabadságban bátran koncentrálhatunk legfontosabb szolgálatunkra, a *viva vox evangelii,* az evangélium élő, éltető hangjának megszólaltatására.

Elméletileg tanultuk és tudjuk, a gyakorlatban mégis újra meg újra elfeledjük, hogy egyházunkat se régi, se új liturgia, se régi, se új struktúra, se egy, se tizenegy püspök, de még átvett intézmények sokasága sem képes megtartani, hanem egyedül a reánk bízott, élő és ható evangélium!

S ha valakit megkísértene a kétség, hogy korunkban talán már nincs is ereje, nincs is hatása a gyökeres, magvas szónak, annak szeretnék figyelmébe ajánlani egy közelmúltban bemutatott remek alkotást, *A király beszéde* című angol filmet. A hiteles történet a második világháború idején játszódik, amikor a súlyos beszédhibával küszködő, erősen dadogó *VI. György* kerül Nagy-Britannia trónjára. Népe joggal várja, hogy a király szava adjon útmutatást, vigasztalást, bátorítást, reménységet a háború poklában. Az uralkodónak azonban, főleg a nagyobb nyilvánosság előtt, újra meg újra elakad a nyelve, szinte minden szóért keservesen meg kell küzdenie…

Sokunk számára nem ismeretlen ez a kín: vajon el tudjuk-e mondani a reánk bízott drága üzenetet? Nemcsak egykori próféták, apostolok dilemmája ez, hanem mai igehirdetők sokszor nehezen, dadogva bevallott kétsége.

VI. Györgyön egy türelmes, szellemesen kreatív logopédus segít, aki mindenekelőtt igyekszik kiűzni a bénító szorongás görcsét az eleinte igencsak dacos, együttműködésre képtelen, reményvesztett uralkodóból. A film igazi happy enddel zárul: a király dadogás nélkül tudja felolvasni történelmi rádiós beszédét, amellyel lelket önt a háború sötét árnyaitól megrettent népébe.

De vajon miben reménykedhetünk mi, mai igehirdetők, akik szeretnénk tolmácsolni *a Király, a királyok Királya* beszédét? S miben bízhatnak mindazok, akik vigasztaló, erőt adó prédikációra vágyakozva ülnek szószékeink alatt?

A jó hír, hogy mi is reménykedhetünk egy türelmes, szellemesen kreatív „logopédusban". Adatik valaki, aki kész segíteni, hogy a megfelelő helyen és pillanatban ki tudjuk mondani a gyógyító szót. Ígéretünk van, hogy eljön ő, a Vigasztaló, a Pártfogó, aki eszünkbe juttatja és szánkba adja a Mester, a Király beszédét!

Nem a szorongató félelem, hanem az erő, a szeret és a józanság Lelkét kaphatjuk meg. Ha bölcs magvetőként nem a fagyos szántóföldre, nem a gyarló szerszámokra, nem a külső körülményre nézünk, hanem tekintetünket bizalommal az égre emeljük. Onnan, felülről kérjük és várjuk az áldást: az életet hordozó magot és az azt kisarjasztó égi harmatot!

Gáncs Péter püspök
Déli Egyházkerület

Amint két hete jeleztük, szerkesztőségünk február 20-ig fogadta olvasóink hozzászólásait *Herényi István* január 30-i lapszámunkban megjelent, számos egyházi fórumon élénken tárgyalt cikkéhez. Jóllehet a hozzánk névvel és címmel eljuttatott két levéllel, illetve a szerző viszonválaszával (és az *Égtájoló* rovatnak ez alkalommal a panorámaoldalra „költöztetett" írásával) e vitát lezártnak tekintjük, az egyházunk, hitéletünk megújulását célzó, közös gondolkodásra késztető írásoknak a jövőben is készséggel adunk helyet. – *A szerk.*

KITEKINTŐ...

Az alábbi írás a Magyarországi Református Egyházhoz kötődő Parokia.hu internetes portálon közölt előadás szövegének szerkesztett változata

Miért hagyják el ma emberek az egyházat?

Különböző meggyőződésű emberekkel folytatott beszélgetéseim során gyakran mellemnek szegezték a kérdést: mi az oka annak, hogy a magyar református egyház tagsága, egyéb, kisebb felekezetekkel ellentétben, nem növekszik, sőt egyházunkat egyre többen elhagyják? Ez a körülmény indított arra, hogy foglalkozzak ezzel a nem lényegtelen problémakörrel. (...) A címben feltett kérdésre elsősorban ötvenéves lelkipásztori munkám tapasztalatai és a Bibliaszövetséghez beérkezett információk alapján szeretnék választ keresni és adni, természetesen nem zárva ki a tévedés lehetőségét sem.

Dr. Sípos Ete Álmos

Kiindulópontunkat az alábbi, rendelkezésünkre álló statisztikai adatok jelentik. A legutóbbi népszámlálás adatai szerint hazánkban reformátusnak vallotta magát 1,623 millió állampolgár. Ebből a református egyház gyülekezeteiben kötelezően vezetett úgynevezett választói névjegyzékben 410 ezer egyháztag szerepel. (Hol van a hiányzó 1,2 millió?) A 410 ezer nyilvántartott egyháztagból a vasárnap délelőtti istentiszteleteken az egész országban részt vesz 120 ezer ember (1200 gyülekezetben!). Ebből a 120 ezer templomlátogatóból hetvenöt év feletti egyháztag 73 200. (...)

* * *

A fogyás egyik formája az, amikor valaki tudatosan kilép az egyházból, mert – úgymond – nem ért egyet az egyház tanításaival. Ezek számáról azért tudunk nagyon keveset, mert a Jehova Tanúin kívül egy felekezet sem várja el a hozzájuk térőktől, hogy nálunk is jelentsék be kilépésüket. Azt tehát nem tudjuk, hogy hányan léptek ki tudatosan egyházunkból.

A fogyás másik formája a passzív, közönyből fakadó kimaradás. Ezeknek a névleges, a népszámlálás idején magukat reformátusnak mondó passzív, közönyös egyháztagoknak a számát még felmérni sem tudjuk.

A fogyás harmadik formája, amikor valaki valamilyen okból más felekezethez csatlakozik. Gondolunk itt a rendszerváltás után alakult és azóta „felvirágzott" különféle karizmatikus közösségekre, melyek közül legismertebb a Hit Gyülekezete. (...)

Semmilyen adatunk nincs azokról a reformátusnak keresztelt emberekről sem, akik valamilyen nem keresztyén vallás tagjai lettek. Sokat sejtető tény, hogy hazánkban a személyi jövedelemadó egyházaknak felajánlható 1%-ából a legnagyobb összeggel – a három történelmi egyház után – negyedikként a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége (azaz hinduista közösség) részesült. De tudjuk, hogy létezik már magyar iszlám közösség és a buddhizmus több irányzatát képviselő magyar közösség is. Fogalmunk sincs tehát arról, hogy a református egyházban megkereszteltek közül hányan léptek be ezekbe a nem keresztyén közösségekbe. (...)

Mivel jelen írásomnak nem az a célja, hogy megismételjem egyes egyházi elemzők unos-untalan hangoztatott védekezését, miszerint az elidegenedés legfőbb oka a szekularizáció és a posztmodern ideológia, ezért én most ennek a krízishelyzetnek a teológiai-ekkleziológiai elemzését kísérlem meg. Annak a kérdésnek a megválaszolására vállalkozom, hogy belülről nézve, magunkat vizsgálva mi egyházunkban a fogyás oka.

1.

A fogyás első komoly okának azt látom, hogy az egyházunk gyülekezeteinek túlnyomó többségében folyó úgynevezett „lelki munka" nem Krisztus-központú, hanem egyre inkább emberközpontúvá válik. Azt értem ezen, hogy gyülekezeteink többségében nyíltan, kimondva is minden az emberért van, minden az ember körül forog. Ez érvényes az igehirdetésekre, a szentségek, azaz a keresztség és az úrvacsora kiszolgáltatására nézve is.

Amikor egy gyülekezet életét megvizsgálják az egyházi hatóságok, mindig a statisztikai adatok után érdeklődnek. Megtartottak-e minden istentiszteletet, bibliaórát, van-e gyermek-istentisztelet, ifióra, hány keresztelő volt, és mennyien vettek úrvacsorát, hányan konfirmáltak, stb. Ha a statisztikai adatok viszonylag elfogadhatóak, minden rendben van. Sajnos a szolgálatok lelki tartalma, vagyis hogy mi hangzik el ezeken az alkalmakon, az – szinte – senkit nem érdekel.

A presbiteri és egyéb egyházi gyűlések főszereplője sem Krisztus és az ő akarata. Nem az a fő kérdés, hogy ő mit akar, hanem legtöbbször a többség nagyon is emberi akarata határoz meg mindent. Márpedig az igazi egyház vonzereje a gyülekezetben jelen levő élő Krisztus, aki Lelke által kormányozza az ő testét. A gyülekezet Krisztus nélkül olyan, mint a mágneses erejét elveszített vasdarab: nincs vonzása.

Ha egy gyülekezet lelkipásztora vagy presbiterei esetleg szomorkodnak a résztvevők csekély, illetőleg fogyó létszáma miatt, rögtön valami látványos módszer vagy valamiféle liturgiai újítás alkalmazását fontolgatják, mellyel a létszámot növelni lehetne. (Legtöbbször valamilyen sikerorientált amerikai, wellnesskeresztyén típusú megagyülekezet módszereit akarják „lekoppintani".) A „Hogy adhatnánk többet Krisztusból?" kérdése igen kevés helyen kerül elő.

2.

A fogyás másik és igen komoly oka az igehirdetések teológiai és lelki súlytalansága. Egyre kevesebb igehirdető vallja azt, amit Pál így fogalmazott meg: *„Mi pedig Krisztust prédikáljuk, mint megfeszítettet..."* (1Kor 1,23) Pedig ha azt kérdezzük, hogy mi tesz minden időben vonzóvá egy igehirdetést, csak azt felelhetjük, hogy Krisztus. Ehelyett – jobb esetben – Krisztus ajándékairól szól a kegyes igehirdető, de a Krisztussal való személyes közösség, a Krisztusban való részesülés lényegéről és értelméről alig hangzik igehirdetés.

Az átlagos igehirdetéseknek azonban nemcsak a teológiai színvonaluk igen alacsony (ezen azt értem, hogy az elhangzó prédikációnak a legtöbbször nem sok köze van a felolvasott igéhez!), de retorikai értelemben is érthetetlenek, rendezetlenek és mérhetetlenül unalmasak. Ezt igazolja vissza a résztvevők fogyatkozó létszáma is.

Ebből a fogyásból sajnos egyre több lelkipásztor azt a téves következtetést vonja le, hogy nem kell annyira erőltetni az igehirdetést, mert ez ma már nem vonzó, sem korunk embere, még kevésbé korunk fiataljai számára. Így az igehirdetésről a hangsúly egyre több helyen valamilyen pótszer irányába (zene, játék, színdarab, szórakozás, szerepjáték stb.) tolódik el. Egyre jobban jellemzi ez a nyugati egyházakhoz hasonlóan a hazai ifjúsági munkát is.

Pedig az egyháznak nincs más fegyvere, mint az igehirdetés, mert *„tetszék az Istennek, hogy az igehirdetés bolondsága által tartsa meg a hívőket"* (1Kor 1,21). Ahol viszont az igehirdetésben Krisztus szólal meg, oda mennek az emberek, sőt hitre jutnak, és megelevenedik a lelki élet. Tehát nem a reformátusok fogytak el hazánkban, hanem az igehirdetések súlytalansága, szakszerűtlensége és unalmas érthetetlensége miatt süllyednek egyre többen érdektelen közönybe, vagy mennek el más helyre „legelni".

Állítjuk, hogy ahol az élő Krisztus beszéde hangzik, oda ma is mennek az emberek. Súlyos mondatot mondok: Krisztusról hitelesen beszélni viszont csak újjászületett, Krisztussal személyes kapcsolatban élő igehirdetők tudnak!

3.

A fogyás következő oka, hogy gyülekezeteink életéből hiányzik a családias szeretet légköre. Különösen is a városi gyülekezetek nagy hiányossága ez. Pedig a mai ember szíve a megromlott vagy elveszített kapcsolatai miatt vérzik. Ha valaki a református gyülekezetben nem találja meg azt a szeretetkapcsolatot, amelyre minden embernek szüksége van, amelynek forrása Jézus szeretete, akkor el fog menni máshova.

Ha egy gyülekezet nem fordít gondot a szeretetkapcsolat megvalósítására, és nem biztosít elég fészekmeleget a gyülekezet tagjainak, hanem a pletykával vagy közönnyel még akadályozza is ennek kialakulását, akkor ne csodálkozzon senki a fogyáson. De akkor se csodálkozzunk a fogyáson, ha egy gyülekezetben az ima- és közös igemegbeszélő közösségre vágyó emberekben a lelkész szektárius ellenséget lát, sőt igehirdetésében nyilvánosan kipellengérezi őket.

4.

Az a gyülekezet és egyház, melynek nincs világos missziói víziója (más szóval: missziói koncepciója), szintén számolhat továbbra is az egyre nagyobb fogyással. Márpedig a tapasztalat azt mutatja, hogy a lelkipásztorok többségének nincs missziói céllátása (víziója), azaz nem tudja megmondani, hogy mit akar elérni, milyen lelki házat akar felépíteni, hova akar eljutni. Ezért aztán nem tudja a megfelelő eszközöket sem kiválasztani, s ezért kapkod százfelé.

Pedig a lelkipásztor egyik fontos feladata éppen az lenne, hogy missziói látását, vízióját ismertesse és megbeszélje először a presbiterekkel, utána pedig az egész gyülekezettel. Ennek hiányában ugyanis a gyülekezet tagjai sem értik, hogy hova is tartanak, és mi a gyülekezeti élet tulajdonképpeni célja. (Zárójelben megjegyzem, hogy a gyülekezeti élet célja nem a statisztikai számok emelése!) Ha egy szervezet nem tud világos célt mutatni tagságának, onnan elkopnak az emberek.

5.

A más felekezetekhez csatlakozó reformátusoknak feltett ama kérdésünkre, hogy megtérésük után miért hagyták el egyházunkat, gyakran kaptuk és kapjuk azt a választ, hogy azért, mert egyházunk gyülekezeteiben nem lehet tovább növekedni sem az ismeretben, sem a hitben. Ezt a választ elsősorban olyanoktól halljuk, akik valami módon élő hitre jutottak, akár nálunk, akár más közösségekben megtértek, és szeretnének a hitben tovább növekedni. Mivel erre – sajnos – gyülekezeteink döntő többségében nem sok lehetőség van, ezért elmennek máshova.

Állítom, hogy ezért veszítette és veszíti el egyházunk a megtért értelmiségiek – közöttük igen sok fiatal értelmiségi – nagy részét. (Meggyőződésünk, hogy a Bibliaszövetség éppen annak köszönheti bibliaiskolai programjainak egyre nagyobb népszerűségét, hogy ennek a hitre jutott értelmiségi rétegnek kínál lehetőséget a hitben való növekedéshez. Jelenleg csak a budapesti bibliaiskolánknak több mint kétszáz hallgatója van, akiknek döntő többsége református, s akik vállalták, hogy három éven keresztül minden hónapban egy szombatot erre a tanulásra áldoznak!)

Tudomásul kellene végre venni, hogy minden élő hitre jutott embernek szüksége van a „keményebb eledelre", nem csak a szüntelen megtérésre hívó evangélizációra.

6.

Az élő hitre jutott és a Bibliát már tanulmányozó hívők egyre többen hagyják el egyházunkat azért is, mert gyülekezeteink, mint az egykor lerombolt Jeruzsálem, kerítésfal és kapu nélkülivé váltak. A gyülekezetekben alig találkozunk belső fegyelemmel. A legtöbb gyülekezetben immár szinte semmi feltétele nincs a presbiterségnek, a keresztség vagy az úrvacsora kiszolgáltatásának, nem teszik már szóvá a gyülekezet tagjainak nyilvánvalóan erkölcstelen életvitelét. A presbitérium sok helyen észre sem veszi, hogy lelkipásztora a Bibliával és református hitvallásainkkal ellentétes tanokat hirdet, nem érdekli őket, hogy pásztoruk már másodszorra vagy éppen harmadszorra nősül, esetleg éppen most megy másodszorra férjhez, stb. A temetéseken elvárják, hogy a lelkipásztor mindenkit üdvözítsen, ami sokszor meg is történik. Mindez az isteni szeretetre történő hivatkozással történik. De mi köze van ennek az isteni szeretethez? Vajon nem humanizmus (teremtményimádat) ez a javából?

A tapasztalat pedig világviszonylatban is azt mutatja, hogy minél libertinusabb egy egyház, minél inkább egy áruházhoz vagy egy szolgáltató kft.-hez hasonlít, a kezdeti sikerek után annál több tagot veszít. Nem véletlen, hogy a református egyház tekintélye sok gondolkodó ember szemében a rendszerváltás után is csak tovább süllyedt. Kár lenne ennek ellenkezőjével áltatni magunkat.

7.

A következő, embereket tőlünk egyre jobban elidegenítő ok: egyházunk és gyülekezeteink klerikalizmusa, lelkészcentrikussága. Ezen azt az állapotot értem, amikor minden a lelkész körül forog, mindent ő dönt el, mindent ő akar elintézni, és minden kérdésben ő akarja megmondani a „tutit". Ennek lett az egyik következménye, hogy a presbitériumok egy része munkatársi és imádkozó közösségből „bólogató Jánosok" csapatává vált, míg a másik következmény az lett, hogy a lelkész a végén egyedül maradt.

Összegezve: így vált sok helyen a lelkész vagy diktátorrá, vagy vérig sértett, duzzogó emberré, avagy mindenki kedvét betegesen kereső, szánalmas cseléddé. Mindezt egyre több ember látja, kimondja és unja, és „nem kér belőle".

8.

Hosszabb távon ható, taszító tényező egyházunkban az azonosíthatatlanul szürke lelkiség. Egyháztagjaink – és sajnos lelkészeink – nagy része már nem tudja megmondani, hogy mitől vagyunk mi reformátusok, milyen a református lelki élet, milyen az egészséges református kegyesség. (...)

9.

Végül, de nem utolsósorban taszító tényező az is, ha egy gyülekezetben nem tudják meggyőzni a tagokat, hogy itt szükség van rájuk (nem csupán a pénzükre!), és ha nem tudják megmondani azt sem, hogy hol, miben van rájuk szükség. Az a szlogen, hogy „Szolgálj az Úrnak!", önmagában semmit nem mond.

A gyülekezetet építeni kell, és ez azt is jelenti, hogy a gyülekezet tagjainak megmondják, hogy miben lenne rájuk szükség. A szolgálatra ki kell képezni az embereket, rájuk kell bízni a gyülekezetben folyó missziói munka valamelyik területét, hiszen nemcsak fejre vagy kézre, de szemre, szájra, hüvelykujjra stb. is szüksége van a Krisztus-testnek. A tagok passzivitása a gyülekezeti élet haldoklásához vezet. A gyülekezet értékei, kincsei az aktív, szolgáló gyülekezeti tagok. Ha valakinek ezt nem mondják meg az egyházban, egy idő után feleslegesnek érzi magát, és elmegy.

* * *

Mindenképpen el kell tehát gondolkodni azon, hogy miért nem növekszenek gyülekezeteink, illetve miért fogy a gyülekezetek tagságának létszáma.

Ha nem elégszünk meg szociológiai válaszokkal, hanem teológiai, ekkleziológiai válaszokat is akarunk kapni kérdésünkre, akkor azt is mondhatnánk sommásan, hogy Isten Lelke nem áll oda egyetlen olyan egyház vagy gyülekezet mellé sem, amelyben Isten igéjét és annak tekintélyét nem tisztelik, és ezáltal nem engedik Jézus Krisztust középre állni. Vagyis ahol az igét nem hirdetik megalkuvás nélkül, az egyháztagok pedig nem hallgatják engedelmes szívvel, és ezáltal nem becsülik azt.

Ha pedig valaki azt kérdezné, hogy ha így mennek tovább dolgaink, mi lesz a vége, annak azt válaszolnánk, hogy természetesen az igaz egyház soha nem fogy el, sőt a világ végezetéig szüntelen növekszik. Az igaz egyház soha nem tűnik el, az igaz egyház örök. Kérdés csupán az, hogy hol növekszik. Abban az egyháztestben vagy gyülekezetben, amelyben mi is élünk és dolgozunk, vagy máshol?

A szerző nyugalmazott református lelkipásztor, a Bibliaszövetség főtitkára

Apa hajléktalan

Látszott rajta, hogy hajléktalan. Jóllehet mikor az iskola elé jött a lányáért, nem hozta magával a pillanatnyi társadalmi helyzetéről árulkodó relikviáit, a zsákból levágott – hajléktalanokra oly jellemző – füles szatyrot, üres üvegekkel, lapított konzervdobozokkal és összenyomott üdítős flakonokkal tele. Ruházata, bizonytalan magatartása, elhanyagolt külseje, imbolygó járása s a muslincacsalogató felhő azonban nem hagyott kétséget hovatartozásáról.

Pedig igyekezett tartani magát, s jobbára sikerült is helytállnia. Piszkos ruhája és mosatlan kezei szemmel láthatóan taszították a gyermeküket váró szülőket, de békében megvoltak vele. Nem szólt senkihez, csak állt kifejezéstelen arccal a várakozásra kijelölt előtér sarkába húzódva, s kimaradt a gyermeküket várók könnyed beszélgetéséből. Hiszen őt soha nem szólította meg senki.

Kisvártatva megszólalt a csengő, a portás néni kinyitotta az ajtót – ahol szülőnek tilos bemenni –, és szép sorban megjelentek az osztályok, hogy a közös elköszönés után meglóduljon a zsibongó gyerekhad kifelé, s arcukon boldog mosollyal, felszabadultan, hangosan csivitelve, szüleik oldalán elhagyják az iskolát. Szinte egyszerre hangzottak el a szokásos kérdések: „Mi volt ma, mi van az üzenőben, megvan mindened?” Távolodóban szófoszlányokat hallani ebédről, jegyekről és a házi feladatról.

A hajléktalan apuka azonban különleges elbánást élvezett a portás néni jóvoltából, mert amikor a gyerekek derékhada már kirajzott, ő bemehetett a földszinti aulába, hogy ott várja meg elsős kislányát. Ahol azután leültek egy padra, így találkozva naponta – legalább egy rövid időre – apa és lánya.

A kislány mindig szerényen, de tisztán, rendesen volt felöltözve. Látszott, nem azonos körülmények között élnek, de abban hasonlítottak egymásra, hogy a gyermek is hallgatag, csendes volt. Szótlanul, szerényen ült apja mellett, s röviden válaszolt, ha az kérdezett valamit. Hátitáskáját maga mellé tette, elővette a házi feladatos füzeteket. Az apa pedig egy csomag mézes puszedlit halászott elő a zsebéből, és nyájas szavakkal nyújtotta gyermeke felé. „Tessék, egyél, direkt neked vettem, tudom, hogy szereted…” A lányka nem szólt semmit, egy határozott mozdulattal megragadta a zacskót, és jó étvággyal nekilátott elpusztítani a tartalmát. Közben megkínálta apját. „Nem, köszönöm, nem kérek” – hárította el ő a finom falatokat.

Eközben a kislány nekilátott – a térdén írva – megoldani a házi feladatot. Apja csendben figyelte, s ha elakadt, kedves szavakkal, végtelen türelemmel és szeretettel, néhány ügyes mondattal segítette a kicsi lányt a helyes megoldás felé.

Mikor a gyerek elkészült, összecsomagolt, felöltözött. Hangos köszönés után kéz a kézben indultak el a kijárat felé. Tisztán hallatszott, ahogy apja megkérdezi: „Mi volt ma, mi van az üzenőben, megvan mindened?” S távolodóban szófoszlányok ebédről, jegyekről és a házi feladatról.

■ Gyarmati Gábor

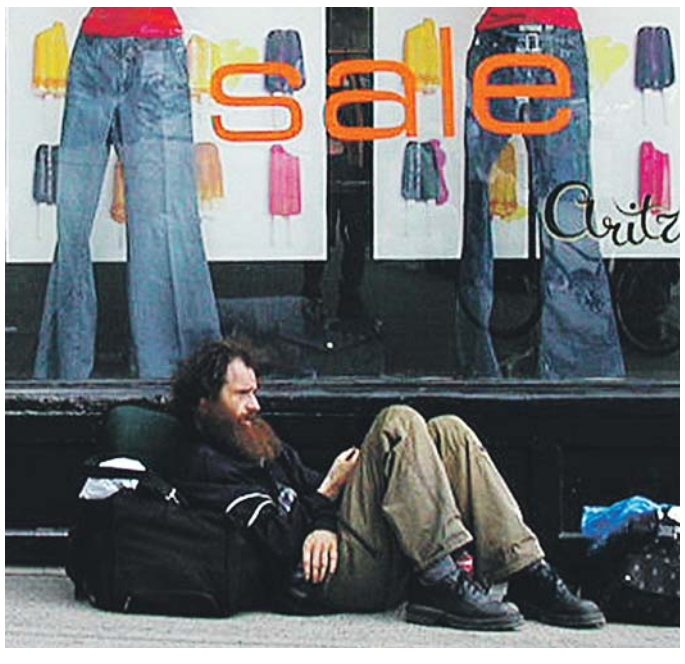

Bartalis János

Isten elébe letenni

Februárvég –
valami lehetetlenség
történik mindjárt.
Duzzad a rügy,
az ágak az égbe markolásznak.
Minden lángol, feszül.
Ó, hogy akarnék
én is, én is
valami lehetetlenség lenni,
kitágulni, megtisztulni.

Ha Január-rém megy és Február-kedves jön,
a földről a téli szenny eltűn,
bűn és mocsok –
én az erdőhátról hóvirágot hozok.
A zord árkokból dűl a szent tavasz-szag –
Ó, hogy akarnék
én is, én is
valami új lenni,
újjá válni, megszületni.
Ha jönnek napvilágos ébredések.
Reggel ágyamból kikelek,
ragyog a kert.
A lég tiszta azúr.

A fénylő fán kis madárka szól
s kalóz tavaszi szél suhint frissen, csípve
a fák közt és új lázakat szór –

Ó, hogy akarnék én is akkor
valami szép, ifjú, tiszta lázban égni,
föltámadni, felfrissülni,
megízlelni és megmutatni,
megteremteni és megalkotni
a legigazabbat, a legélőbbet,
a legnagyobbat, a legeslegszebbet.

és Isten elébe letenni
és világ elébe letenni
és szívem elébe letenni
és térdepelni és imádkozni
és imádkozni és leborulni.

Prohászka Ottokár

Kő az úton

Gondolod, kerül életed útjába
Egyetlen gátló kő is hiába?
Lehet otromba, lehet kicsike,
Hidd el, ahol van, ott kell lennie.

De nem azért, hogy visszatartson téged,
S lohassza kedved, merészséged.
Jóságos kéz utadba azért tette,
Hogy te megállj mellette.

Nézd meg a követ, aztán kezdj el
Beszélgetni róla Isteneddel.
Őt kérdezd meg, milyen üzenetet
Küld azzal az akadállyal neked.

S ha lelked Istennel találkozott,
Utadban minden kő áldást hozott.

Zelk Zoltán

Kegyelem

Soha se lép gyíkra, csigára
soha egy föltámadt fűszálra
a földön járó Isten lába
de vétkeinket eltapossa
mert vétkeinket megbocsátja.

HETI ÚTRAVALÓ

„Ma, ha az ő hangját halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket.” (Zsid 3,15)

Hatvanad hetében, a böjtelő közepén az *Útmutató* reggeli és heti igéi az ige egyháza tagjainak hirdetik: böjt felé haladva jussunk el igaz megtérés által a lelki süketségből az ige meghallására, megértésére és megélésére! Mert boldogok, akik nemcsak hallgatják, de meg is tartják az Isten igéjét (lásd Lk 11,28), mely cselekvést, történést és örök létezést munkál az emberi szívekben. „Isten sokszor és sokféleképpen szólt az atyákhoz a próféták által, ezekben az utolsó időkben pedig az ő Fia által szólt hozzánk.” (Zsid 1,1.2; LK) Ő megtérésre hívja a bűnösöket, magára vette bűneink terhét, és megnyitotta Isten országát a bűnbánóknak. Ám Isten országának titka, Jézus csak azok számára lesz nyilvánvalóvá, akik szívében a mag, Isten igéje *„jó földbe esett, és amikor felnövekedett, százszoros termést hozott”.* A magvető példázata Isten igéjének sorsáról szól ebben a világban: *„Akinek van füle a hallásra, hallja!”* (Lk 8,8) Ne légy keményszívű (lásd Zsolt 95,8); *„mert Isten igéje élő és ható, (…) és megítéli a szív gondolatait és szándékait”* (Zsid 4,12). *Luther* tanácsa: „Isten igéjét ne okoskodd el, se felőle ne vitázz – egyszerűen csak hallgasd! Akkor majd jön a Szentlélek, és elkészíti a szívedet, hogy Isten igéjének hirdetését szívből hinni tudjad, és tisztán megértsd. Újjászül jótetszéséből. Ma is!” És átéled: „Kiáltok a magasságos Istenhez, ő mellém áll mindenkor.” (GyLK 712) Halála előtt Mózes ezt üzente: *„Szívleljétek meg mindazokat az igéket, amelyekkel ma intelek benneteket: (…) mert nem üres beszéd az számotokra, hanem életet jelent nektek.”* (5Móz 32,46.47) Egyiptom királyának a szívét Isten konokká tette, hogy ne engedje el országából Izráel népét. Mózes és Áron csodái ellenére *„a fáraó szíve azonban kemény maradt, és nem hallgatott rájuk”* (2Móz 7,13). Názáretben megbotránkoztak Jézusban: *„Nem vetik meg a prófétát másutt, csak a hazájában… Csodálkozott is hitetlenségükön.”* (Mk 6,4.6) Amilyen a fa, olyan a gyümölcse; *„mert amivel csordultig van a szív, azt szólja a száj”.* És aki nemcsak hallgatja Jézus beszédét, de aszerint cselekszik is, az *„hasonló ahhoz a házépítő emberhez, aki (…) a kősziklára alapozott”* (Lk 6,45.48). A keresztény életének egyedül Krisztus az alapja, ő a világ világossága; de a hitetlenség oka a kemény szív! *„Amíg nálatok van a világosság, higgyetek a világosságban, hogy a világosság fiai legyetek!”* (Jn 12,36) „Az embereket gyávaságuk zárja ki az üdvösségből; s hogy többet jelent számukra, ha hozzájuk hasonló dicsőíti őket, mintha Isten tenné ezt.” (Biblia – Magyarázó jegyzetekkel, 1278. o.) Jézus példázatokban tanította a sokaságot; például: *„Hasonló a mennyek országa a mustármaghoz, (…) a kovászhoz…”* (Mt 13,31.33) *„Mert példázatra nyitom számat, ősrégi titkokat akarok hirdetni.”* (Zsolt 78,2) Mi már tudhatjuk a Szentírásból, hogy Isten igéjének kijelentett titka: Krisztus közöttünk van (lásd Kol 1,25–28). „Van örök kincsünk, becsesebb / Nincs nála (…) / Ez örök égi ajándék / Az Isten szent igéje.” (EÉ 286,1) Olvasod naponta?!

■ Garai András

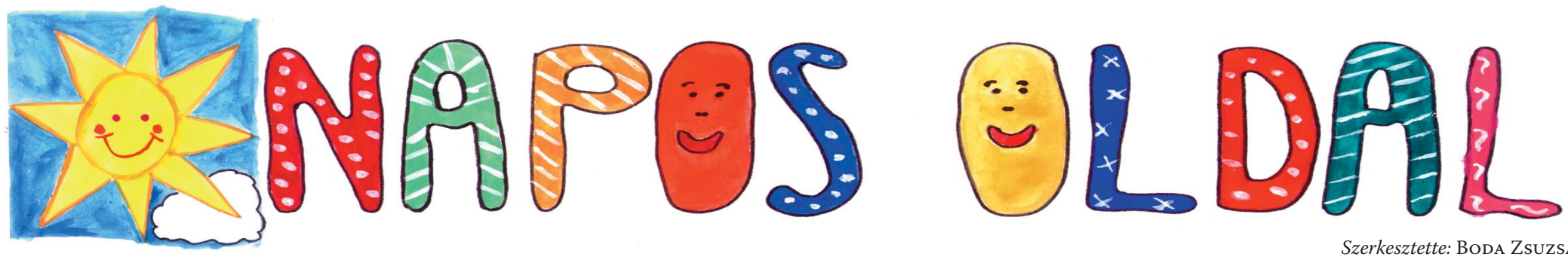

Szerkesztette: Boda Zsuzsa

Énekes rigó

Valamivel kisebb, mint a feketerigó, felül meleg földbarna, alul pedig fehér alapon szív alakú barna pettyekkel mintázott. Vonuló madár, októberben, akkor is éjszaka repül dél felé. Csendes estéken akár a városok felett is lehet hallani a madarak „cipp” hangjait. A telet Európa déli felén – sajnos főleg Olaszországban – töltik, ahol vadásznak rájuk, és rengeteget el is pusztítanak. Egyik-másik távolabbra is eljut. Magyarországon gyűrűzött énekes rigót találtak már Észak-Afrikában, Tunéziában is.

Márciusban érkezik hozzánk, ekkor lehet hallani a hímek csodálatos koncertjét. Nem fuvolázik, mint a feketerigó, hanem tagolt, ismételt hangos strófákból áll az éneke.

Egy szép márciusi estén vadász barátommal az Ócsa környéki égerlápon jártunk. Barátom szalonkát szeretett volna lőni, ezek a hosszú csőrű vándorok ugyanis ilyenkor repülnek át Magyarországon. Én persze nekik drukkoltam, és jól, mert elkerültek minket, egyet sem láttunk. Alkonyodott, gumicsizmában álltunk egy tisztás szélén a tiszta lápvízben, amikor megszólalt az első énekes rigó. Nyomban követte a második, a harmadik, és perceken belül csodálatos kórusukban gyönyörködhettünk. A még kopasz égererdő mögött akkor süllyedt a vérvörös felhőkbe a nap – felejthetetlen este volt.

Az énekes rigó a dús aljnövényzetű erdők lakója. A párok a feketerigóéhoz hasonló fészküket bokrok, fák ágaira építik. A csészét azonban nem bélelik ki, a tojó nyálával kevert fazúzalékkal és sárral tapasztja simára. Évente kétszer költenek, egyszerre négy-öt fiókát nevelnek. Ezek tizenkét-tizenhárom nap alatt kelnek ki, és már tizenhárom-tizennégy napos korukban kiugrálnak, elhagyják a fészket. Evezőtollaik ekkor még rövidek, farkuk olyan pici, hogy alig látni, és nem vagy alig tudnak repülni. A bokrok alatt bujkálnak, ahol szüleik tovább etetik őket. Az ilyen, látszólag elhagyott kis rigó nem árva, még jó szándékkal sem szabad hazavinni! A szülők gilisztákkal, rovarokkal, csigákkal táplálják őket.

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

Az énekes rigó nagyon szereti a csigát. Erdei utakon lehet találni olyan helyeket, ahol nagyobb kő vagy gyökér áll ki a földből, mellette pedig sok széttört csigahéj fekszik. Ez az énekes rigó „műhelye”. Augusztustól, amikor már javában érik a bodza, szívesen csipegeti a ledús fekete bogyókat is.

Az énekes rigó Nyugat-Európában több helyen – a feketerigóhoz hasonlóan – városi madárrá vált. Nálunk ez a folyamat csak most kezdődik. Évekkel ezelőtt Balatonakarattyán láttam a forgalmas gyalogjárda menti kiskertben egy fiatal fenyőfát, ágai között épült fészkében az énekes rigó a tojásait melengette.

■ Schmidt Egon

RAJZ: BUDAI TIBOR

Kérdések:

1. Mit gondolsz, milyen színűek az énekes rigó tojásai?
2. Vajon meddig él egy énekes rigó?
3. Mit gondolsz, hány énekes rigót pusztítanak el évente Dél-Európában?

(Válaszok: 1. zöldeskék alapon barnás pettyezettek; 2. átlagosan csak 2-3, de kivételesen 13-14 évig is; 3. sokszor több tíz millióit)

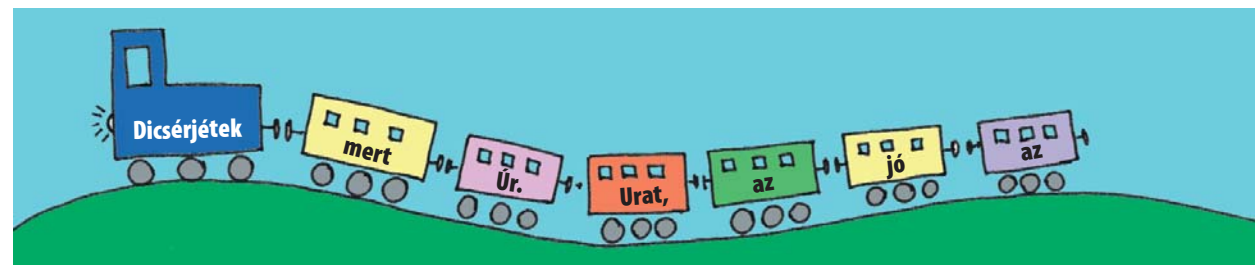

A vasúti kocsikat nem jó sorrendben kapcsolták a mozdonyhoz. Milyen sorrendben kellene követniük egymást, hogy a rajtuk található szavakból a 135. zsoltár egyik sorát olvashassuk össze?

Kedves Gyerekek!

▶ **Mostani hatrészes sorozatunkban Illés próféta történetét elevenítjük fel. Minden részhez tartozik egy rejtvény is. Oldjátok meg, és a helyes megfejtéseket összegyűjtve küldjétek el szerkesztőségünk címére (*Evangélikus Élet* szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.**

3.

A Karmel-hegyi események után Aháb király és felesége, Jezábel még inkább üldözte Illést, mert nem tudták neki megbocsátani, hogy olyan sok Baál-pap halt meg. Illés el is bujdosott haragjuk elől.

Egy nap azt parancsolta neki az Úr, hogy keljen útra, és menjen el Damaszkuszba. Ott két férfit kellett királynak felkennie, Elizeust pedig a maga utódjául prófétának.

Illés azt tette, amit az Úr mondott neki. Rá is talált Elizeusra, aki éppen szántott. Tizenkét iga ökör volt befogva az ekéhez. Amikor Illés odaért hozzá, rádobta a palástját. Ebből Elizeus tudta, hogy az Úr kiválasztotta és prófétai feladattal bízta meg őt. Mielőtt azonban követte volna Illést, elbúcsúzott szüleitől, levágott egy pár ökröt, amelyből finom ételt főzött, és együtt ette meg a néppel.

GYERMEKVÁR

Keressétek meg a kép közötti tíz különbséget!

RAJZ: JENES KATALIN

Egyházak és alkotmányozás

Előadás a protestáns presbiteri találkozón

Immár hagyománynak számít Újpesten, hogy minden évben összegyűlnek a kerület protestáns gyülekezeteinek lelkészei és elöljárói, és egy-egy olyan kérdésről tájékozódnak, beszélgetnek, amely az evangélikus, a református és a baptista hívőket egyaránt érinti. Az idei találkozónak február 13-án az evangélikus gyülekezet adott otthont. Miután a vendéglátó lelkész, *Solymár Péter* köszöntötte az egybegyűlteket, fontos és aktuális közéleti témát állított az est középpontjába: az egyházak számára ugyanis nagy lehetőség, hogy részt vehetnek az alkotmányozás folyamatában. Ezzel kapcsolatban tartott előadást a találkozón *dr. Béres Tamás* docens, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Rendszeres Teológiai Tanszékének vezetője.

Bevezetésként az előadó arról szólt, hogy ma már – több mint két évtized tapasztalatával a hátunk mögött – árnyaltabban láthatjuk, hogyan lehetnek jelen az egyházak a társadalomban. Ez a kérdés különösen is aktuális, hiszen *Salamon László,* az Országgyűlés alkotmány-előkészítő eseti bizottságának elnöke felkérte az egyházak vezetőit, hogy vegyenek részt a készülő új alaptörvény megszövegezésében, illetve arra is lehetőséget kaptak, hogy véleményezzék a már összeállított tervezetet.

Az egyházaknak nem lehet feladatuk – hívta föl a figyelmet Béres Tamás –, hogy a politika hullámain érvényesítsék érdekeiket, hanem a keresztény embereken keresztül kell elérniük és megváltoztatniuk a társadalmat. Az e viszonyulás mögött álló teológiai megfontolás – az úgynevezett „public theology", azaz a közéleti teológia – németországi és amerikai mintára a társadalom belülről alakítható pontjait keresi.

Az alkotmány normaszövegében a legnagyobb kérdés az egyházak számára, hogy Isten neve bekerüljöne a preambulumba, és ha igen, milyen formában. Az előadó példaként két európai alkotmány – a német és a lengyel – előszaváról szólt. A német alkotmányban szerepel az „Isten és ember előtti felelősségünk tudatában" megfogalmazás, így az a személyes felelősségtudatot hangsúlyozza, valamint az Isten és ember előtti megigazulást. Az egyén saját aktivitására, alkotómunkájára hívja fel a figyelmet. A lengyel alaptörvény előszava viszont így fogja össze az állampolgárokat: „akik hisznek Istenben mint az igazság, szépség és jóság forrásában", illetve „akik nem osztoznak ebben a hitben, de tiszteletben tartanak más forrásokból származó egyetemes értékeket". Mindezek fényében a preambulum megszövegezésekor a legszélesebb társadalmi egyetértés kellene Isten nevének belefoglalásához, hogy ne legyen megosztó hatású – hangsúlyozta az előadó –, így ő a német minta mellett tette le a voksát.

Béres Tamás az evangélikus egyház javaslatát is ismertette, amelyet múlt év szeptemberében nyújtottak be az alkotmány-előkészítő eseti bizottságnak:

„A magyar nép

– hálával az ezeréves Magyarországért, amelyet a magyar királyok ősi koronája jelképez,

– tisztelegve mindazok áldozata előtt, akik ezért az országért és népért éltek, szenvedtek és meghaltak,

– megbecsülve és megőrizve korábbi nemzedékek örökül hagyott anyagi és szellemi értékeit,

– felismerve, hogy a múlt hibáiból tanulni kell,

– feltétlen tisztelettel fordulva az élet minden formája felé,

– felelősséggel a jelen és a jövő nemzedékek (önmagunk és utódaink) szabadsága és boldogsága iránt

[…]

kinyilvánítja és elfogadja az alábbi alkotmányt, amely törvénye minden további törvénynek."

Az előadó kiemelte, hogy a javaslatban a múlt, jelen és jövő egységben szerepel, reményt és nyitottságot sugallva a jövőre.

Előadásában Béres Tamás kitért az alaptörvény többi részének tervezetére is, és kiemelte, hogy az alkotmányban az *egyház* szó helyett az *egyházak és vallási közösségek* kifejezés lenne megfelelőbb, ám ez ellen az újabb egyházak tiltakoznak. Az *egyház* szó eredetét tekintve szóösszetétel: ma önállóan már nem élő előtagja, az *egy-* – avagy *igy-, id-,* amely például *ünnep* szavunkban is benne rejlik – „szent, magasztos" jelentésű, így jól mutatta, hogy az üdvösség a vallás meghatározó része. Ezzel szemben ma számos olyan egyházat tartanak nyilván, amelynek tanításában nem vagy csak alig van szó üdvösségről. Ez a szó tehát számukra diszkriminatív, még ha ők éppen a *vallási közösségek* elnevezés ellen tiltakoznak is – vagyis nincs kiforrott vélemény e tekintetben.

A házasság és a család intézménye az alapvető rendelkezések között jelenik meg az alkotmány normaszövegében, és kiemelt védelemben részesül mint a társadalom alapegysége. Emellett még a magzati élet védelme kapott ilyen megkülönböztetett támogatást.

Előadása végén Béres Tamás felhívta a hallgatók figyelmét egy nyilatkozatra, melyet *Fülöp Sándor,* a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa adott ki. A biztos szerint az alkotmányban az alapvető jogok és kötelességek közé kellene venni „mindenki jogát az egészséges környezethez", illetve rendelkezni kellene arról, hogy „mindenkinek joga van a környezetét érintő döntéshozatalban való részvételre", továbbá hogy „az állam köteles a nemzeti vagyonnal a jövő nemzedékek érdekeit biztosítva gazdálkodni".

Az előadás után az egybegyűltek kérdéseket tehettek föl az előadónak. Szóba került a német preambulum „átültetésének" esélye, az egyházak elismerésének változása, valamint a hit- és erkölcstan tanításának kérdése.

Loránt Gábor, az Újpest-Belsővárosi Református Egyházközség lelkésze hozzászólásában azt vetette fel, hogy az alkotmány előszavában a mai törvények forrásaként Istent és a *Tízparancsolatot* kellene megjelölni mint ami egyedüli útmutatóul szolgálhat olyan kérdésekben, mint a homoszexuális házasság elismerése vagy a nem keresztény vallási ünnepek bevezetése állami ünnepekként.

Mészáros Kornél, a baptista gyülekezet lelkipásztora és a baptista egyház főtitkára erre válaszolva ismertette a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége által benyújtott javaslatot, amely kitér a „Színáj-hegyi" törvények alapvető fontosságára is. Elmondta továbbá, hogy az alkotmány szövegében egyértelműbb lenne a házasság fogalmának meghatározása, ha a jelenlegi javaslat („férfi és nő között jöhet létre") helyett „egy férfi és egy nő" meghatározás szerepelne.

A presbiterek, elöljárók találkozóját most is, mint minden évben, szeretetvendégség és beszélgetés zárta, erősítve a testvéri kapcsolatokat, valamint azt a meggyőződést, küldetéstudatot, hogy Isten szolgálatában álló munkásokként az őrálló szerepét kell betöltenünk.

■ Mészáros Johanna

HIRDETÉS

»MERT AMIVEL CSORDULTIG VAN A SZÍV, AZT SZÓLJA A SZÁJ« (MT 12,34B)

Protestáns médiaműhely

Kérdések és válaszok a jövő egyházi médiájáról • Fókuszban az internetes újságírás

2011. március 18–20. – Berekfürdő, Megbékélés Háza

Fővédnök: *Szalai Annamária,* a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnöke

Meghívott vendégeink: *Belénessy Csaba,* az MTI vezérigazgatója • *Hős Gábor,* a Polgári Média Egyesület elnöke • *Tarr Zoltán* zsinati tanácsos, az MRE elnökségi szóvivője • *Dr. Völgyesi Zoltán,* a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola rektora

Szervezők: Protestáns Újságírók Szövetsége • Evangélikus Élet szerkesztősége • Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen

PROGRAM

2011. március 18. (péntek)

15.00: Regisztráció, szállás elfoglalása

17.00: Köszöntés – *Novotny Zoltán,* a Protestáns Újságírók Szövetségének elnöke

17.30: Nyitó előadás – Új médiatörvény, új szemlélet a közösség érdekében – *a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnökének delegáltja*

19.00: Vacsora

20.00: Ki kicsoda? Interaktív ismerkedés – *T. Pintér Károly főszerkesztő, Evangélikus Élet*

21.30: Szabad program (esti fürdőzés a termálfürdőben, borozgatás)

2011. március 19. (szombat)

8.00: Reggeli

9.00: Előadás – Párhuzamok a politikai és egyházi kommunikációban – *Szénási Miklós főszerkesztő, Debrecen folyóirat*

10.00: Előadás – Az on-line újságírás jövője – *Dévényi István felelős szerkesztő, Hetiválasz.hu*

11.00: Előadás – Útkereszteződésben állunk – *Pásztory Ádám, az MRE Zsinata Kommunikációs Szolgálatának igazgatója*

12.00: Ebéd

14.00: Előadás – Kálvincsillag üzenete – *Dr. Fekete Károly egyetemi tanár, főszerkesztő, Kálvincsillag*

15.00: Előadás – Az interjú, interjúportré jelentősége a protestáns médiumokban – *Arany Lajos főszerkesztő-lektor, Főnix*

16.00: Párhuzamos programok:
– Multimédiás tartalom előállítása on-line felületre – A műhelyfoglalkozást vezeti: *Kerekes Sándor stúdióvezető, MTV Debrecen*
– Személyes konzultációk szakmai kérdésekről – A kérdéseket várják: *Faggyas Sándor vezető szerkesztő, Magyar Hírlap; T. Pintér Károly főszerkesztő, Evangélikus Élet; Arany Lajos főszerkesztő-lektor, Főnix; Enyedi J. Gábor műszaki igazgató, Méliusz Rádió, Alföld Televízió, Debrecen; Nagy Bence fejlesztő, Moly.hu*

18.30: Vacsora

20.00: Párhuzamos programok:
– A *Létbátorság* című film megtekintése – Beszélgetés a film szerkesztő-rendezőjével, *Andriska Jánossal*
– Multimédiás tartalmak montírozása
– Termálfürdőzés

2011. március 20. (vasárnap)

7.45: Reggeli áhítat

8.00: Reggeli

9.00: Előadás – Kicsiben is elkezdhető! Közösségi média – *Nagy Bence, a Moly.hu fejlesztője*

10.00: Rádiós és televíziós tartalmak megtekintése és értékelése

11.00: A protestáns médiaműhely zárása

12.00: Ebéd, hazautazás

A Protestáns Újságírók Szövetsége és az *Evangélikus Élet* szerkesztősége mindazok jelentkezését várja, akik szívesen bekapcsolódnának az egyházi médiamunkába, illetőleg azokét, akik az elektronikus újságírással és az internetes honlapkészítéssel, valamint az írott sajtóval kapcsolatos ismereteiket szeretnék megalapozni, felfrissíteni, elmélyíteni.

» A jelentkezéseket a prusz@lutheran.hu e-mail címen várjuk 2011. március 7-ig. A protestáns médiaműhely tanfolyama rendkívül kedvező áron, már 9990 forintért elérhető (tanfolyam, szállás, étkezés). A Protestáns Újságírók Szövetségének tagjai ebből az összegből további 25 százalékos kedvezményt kapnak!

Itt a farsang, áll a bál…

Lassan magunk mögött hagyjuk téli ünnepeinket. Ez azt jelzi, hogy közeleg a tavasz, a megújulás időszaka. A természet harcra kelt két évszaka, a tavasz és a tél szemünk előtt vívja meg hatalmas csatáját.

Amióta világ a világ, az ember azt hiszi, hogy befolyásolni tudja valamilyen módon a természet erőinek munkáját. Nem kivétel ez alól hazánk sem, ahol megannyi szokás és ünnepkör színesíti a naptári évet. Az első és hosszabb ideig tartó ünnepkör a farsang, amely január 6-tól, vízkereszt napjától egészen a húsvétot megelőző negyvennapos böjt kezdetéig tart. Maga a farsang a vigasság, mulatozás időszaka, de régen úgy is tartották, hogy különböző maskarákba öltözve elijesztjük a telet, és ezzel előcsalogatjuk a meleg napsugarakat. Míg régen a felnőttek is részt vettek a farsangi szokásokban, ma már szinte csak a gyermekek öltenek magukra jelmezt.

A Csabacsüdi Evangélikus Egyházközségben február elején megrendezett egyházi farsangon is sok kisgyermek tett eleget a farsang „szabályainak", és bújt maskarába. Kikötés volt a bibliai témájú jelmezek viselése, de ez nem okozott gondot a kicsiknek. Felsorakoztak a Bibliából jól ismert személyek: ott volt például Mária és József, pásztorok, angyalok, a kőtábláját magával hozó Mózes, és még lehetne sorolni a színes társaság tagjait.

Az egyházközség presbitériuma igazi csabacsüdi szalagos fánkkal és finom teával vendégelte meg a megjelenteket. A farsangi programot különböző társasjátékokkal és mulatságos vetélkedővel tette gazdagabbá

Láng Pál helyi lelkész és felesége, *Láng Emese,* aki nemcsak a gyermekeket, de a szülőket is bevonta a játékokba, az együtt éneklés örömébe. Minden gyermekarcon ott volt a felszabadult jókedv, a mulatság és a vetélkedés keltette izgalom.

A zsűrinek nem volt könnyű dolga a jelmezek díjazásakor, hiszen egyik szebb és ötletesebb volt, mint a másik. De senki nem tért haza üres kézzel: a zsűri mindenkit egyformán egy-egy könyvvel és csokoládéval jutalmazott.

Elmondhatjuk, hogy a csabacsüdi presbitérium, a lelkész és felesége ismét olyan programot szervezett, amely megtöltötte az imaházat, és amelyen felnőtt-gyermek egyaránt jól érezte magát.

■ Liszkai Ágnes

HIRDETÉS

Meghívó

Az Evangélikus Kórházi Lelkigondozói Szolgálat tavaszi kétnapos konferenciáját március 4-én és 5-én, péntek délután 3 órától szombat délután 3 óráig tartja Leányfalun, a Szent Gellért Lelkigyakorlatos Házban (Móricz Zsigmond u. 141.). Téma: *Félelem.*

PROGRAM
- *Óvó-ártó félelem – Heinemann Ildikó* kórházlelkész, családterapeuta
- *A félelem arcai – Rideg Gyula* kórházlelkész, lelkigondozó
- Bemutatkozás – *Némethné Tóth Szilvia* kórházi lelkigondozó (gyermekonkológia, Pécs)
- *Igei elmélkedés – Liptákné Gajdács Mária* kórházlelkész
- *Pszichodramatikus játék – Balogh Éva* kórházlelkész, mentálhigiénés szakember
- *A félelemből kivezető utak – Honti Irén* kórházlelkész, logoterapeuta

Érdeklődni és jelentkezni lehet: Balogh Éva: 20/824-4723, bodzabokor@gmail.com; Honti Irén: 20/824-5629, hirene@citromail.hu; Heinemann Ildikó: 20/770-0442, ildiko.heinemann@lutheran.hu.

Szeretettel várjuk önkéntes segítőinket és a téma iránt érdeklődőket!

HIRDETÉS

Erőforrásaink a lelkészi hivatásban

Az evangélikus Lelkészakadémia új munkaága, az Evangélikus Hivatásgondozó Szolgálat és a Gyökössy Endre Lelkigondozói és Szupervizori Intézet szervezésében szeretettel hívunk minden érdeklődőt első tanulmányi napunkra. Időpont: március 26. Helyszín: Evangélikus Hittudományi Egyetem, 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3. A nap témája: *Erőforrásaink a lelkészi hivatásban.*

PROGRAM
10.00: Köszöntés, bevezető gondolatok – *Gáncs Péter,* a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke és *Tóth János* református lelkész, a Gyökössy-intézet vezetője
10.15–13.00: Bevezető előadások
10.15–10.45: *dr. Korzenszky Richárd OSB* bencés szerzetes, a tihanyi apátság vezetője: *A bencés lelkiség ökumenikus távlatai*
10.45–11.15: *dr. Csepregi Zoltán,* az Evangélikus Hittudományi Egyetem egyháztörténet-professzora: *Luther lelki öröksége, az evangélikus lelkiség forrásai*
11.15–11.45: *Mucsi Zsófia* református lelkész, a Kálvin Kiadó munkatársa: *Kálvin lelki öröksége, a református lelkiség forrásai*
11.45–12.15: Szünet
12.15–12.45: *dr. Nagy Zoltán* ideg- és elmegyógyász, egyetemi tanár: *Kiéghet-e a lelkész?*
13.00–14.00: Ebéd
14.00–16.30: Lelkigyakorlat: *A Csend és a Jelenlét – bevezetés a keresztény imaformákba*
14.00–15.00: *Lénárt Viktor* evangélikus lelkész, pszichodráma-vezető, tréner vezetésével
15.30–16.30: *dr. Percze Sándor* evangélikus lelkész vezetésével
Alternatív lehetőség: Labirintus-meditáció – folyamatosan
16.45–17.45: Fórumbeszélgetés a nap tapasztalatairól és a jövő terveiről
17.45–18.00: Zárszó, útravaló áldás

További információk, jelentkezés:
Varga Gyöngyi: barakagyongy@gmail.com,
Tóth János: thjs@gyokossyintezet.hu.

Istentiszteleti rend • 2011. február 27.

Hatvanad vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Lk 8,4–15; 2Kor (11,19–33)12,1–9. Alapige: Zsolt 95,1–11. Énekek: 279., 258.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. (vespera) Bencéné Szabó Márta; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. Zászkaliczky Pál; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gáncs Péter; de. 11. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; du. 6. (orgonazenés áhítat) Cselovszky Ferenc; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Szirmai Zoltán; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **IX., Haller u. 19–21., I. emelet** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Gát u. 2. (katolikus templom)** du. 6. (vespera) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Joób Máté; de. fél 11. (úrv.) dr. Joób Máté; du. 6. (vespera) Missura Tibor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabóné Mátrai Marianna; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Zsíros András; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Zsíros András; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2. (úrv.); **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza.

Összeállította: Boda Zsuzsa

Nyolcvan éve szólalt meg először a Vatikáni Rádió

Nyolcvan éve, 1931. február 12-én kezdte meg adását a Vatikáni Rádió, a Szentszék hivatalos „hangja”.

A rádió létrehozásának ötlete már 1925-ben felmerült, a Vatikán két évvel később lépett érintkezésbe a világhírű tudóssal, *Guglielmo Marconival.* A munkálatok azonban csak 1929. február 11. után kezdődtek meg, miután az Olaszország és a Szentszék közötti egyezmény aláírásával létrejött a Vatikánvárosi Állam.

Négy nappal később Marconi – aki nem tartott igényt fizetségre – már a vatikáni kertekben kereste a rádió számára megfelelő helyet. A munkálatokat személyesen *XI. Pius* pápa felügyelte, aki a híradás és az evangélizáció lehetőségén túl valószínűleg a Szentszék lelki, szellemi függetlenségének jelét is láthatta az adóállomásban. A rádió első igazgatóját 1930. szeptember 21-én nevezték ki *Giuseppe Gianfranceschi* jezsuita atya, tudós, a pápai egyetem rektora, *Umberto Nobile* északi-sarki expedíciójának résztvevője személyében.

A rádiót 1931. február 12-én délután fél ötkor avatták fel, az adóberendezéseket XI. Pius helyezte működésbe. Először a morzeábécé betűivel „Az Úr nevében, ámen” szavakat röpítették az éterbe, majd az egyházfő elmondta az első pápai rádióüzenetet. (Az épületben ma is őrzik az általa használt fehér mikrofont.) A helyszínen számos filmes stáb forgatott, Rómában városszerte hangosbeszélőket helyeztek ki, Londonban háromezerötszáz hívő várakozott órákig a Westminster-katedrálisban, hogy hallják a katolikus egyház fejét.

A rádiót alapítása óta a jezsuita rend vezeti, bár az adások előállításában sok nem jezsuita egyházi személy és még több világi is közreműködik. Az állomás főként egyházi és vallási híreket, a pápával és a Szentszékkel kapcsolatos információkat közöl, de politikai, gazdasági és társadalmi témákkal is foglalkozik. A liturgiai programok révén a magányos és elszigetelt hívőknek is lehetőséget ad az imára és a spirituális elmélyülésre. A programkészítők különös figyelmet fordítanak az ökumenikus és a vallásközi kapcsolatokat erősítő műsorokra.

A rádió, amely 1939-ben a Vatikáni Csillagvizsgáló volt épületébe költözött, ma már negyvenöt nyelven sugároz naponta a rövid- és a középhullámon, az URH-n, továbbá műholdon – így a világ szinte minden táját eléri. A hallgatók száma több tízmillióra tehető. Az adásokat egyre több helyi, zömében katolikus rádió ismétli meg, de újabban – a technika fejlődésének köszönhetően – már interneten is hallhatók, sőt olvashatók a műsorszámok. A híreket és műsorokat néhány éve digitális technikával, hírlevelekben, podcast formátumban is terjesztik, sőt a Vatikáni Rádiónak már van YouTube-csatornája, és jelen van a Twitteren is.

Magyar szó először 1939. március 2-án hangzott fel a rádióban, amikor bejelentették *XII. Pius* pápa megválasztását. A rendszeres magyar adás *Mindszenty József* bíboros szorgalmazására 1946-ban indult meg, akkor még hetente egyszer. 1949-től sugározzák naponta. Az adás már hallható a Magyar Katolikus Rádió és a Szent István Rádió hullámhosszain is.

▶ *MTI*

Minden vallás igaz?

Dariusz Kowalczyk SJ, a római Pápai Gergely Egyetem professzora a Vatikáni Rádió által közölt sorozatának tizennegyedik részében a kereszténység és a nem keresztény vallások kapcsolatáról fejti ki gondolatait.

Minden vallás egyforma? Minden vallás igaz? – veti fel a kérdést a jezsuita szerzetes. A válasz ezekre a kérdésekre szerinte: nem. Nem lehet ugyanis józan ésszel kijelenteni, hogy a „Jézus Krisztus Isten” és a „Jézus Krisztus nem Isten” állítások egyenlő értékűek és egyformán megfelelnek az igazságnak – fejti ki.

Akkor tehát melyik az igazi vallás? A II. vatikáni zsinat tanítása szerint az az igazi vallás, amelyben „Isten maga ismertette meg az emberi nemmel az utat, melyen az emberek Krisztusban neki szolgálva üdvözülhetnek és boldogok lehetnek” (Dignitatis Humanae – Nyilatkozat a vallásszabadságról, 1. pont). Ugyanakkor a Nostra aetate kezdetű nyilatkozatban a zsinat megállapítja, hogy „a Katolikus Egyház semmit sem utasít el abból, ami – más vallásokban – igaz és szent, és amelyek nem ritkán tükrözik annak az Igazságnak a sugarát, aki megvilágosít minden embert” (2. pont).

Így tehát a vallásközi párbeszéd nem azt jelenti, hogy minden vallást azonos szintre helyezünk, hanem azt, hogy közösen keressük az igazságot, és közösen cselekszünk mindenki javát szolgálva. A párbeszéd azonban nem vonja kétségbe az egyház feladatát, ami nem más, mint hogy szüntelenül hirdesse Krisztust, aki az út, az igazság és az élet (2. pont).

A Nostra aetate főleg az iszlámra és a zsidó vallásra vonatkozik. „Az egyház megbecsüléssel tekint a muszlimokra, akik az egyetlen Istent imádják” (3. pont). XVI. Benedek megismétli ezt az állítást, megjegyezve, hogy az iszlámmal folytatott párbeszédnek „a szabadság és az igazság közös értelmezésén kell alapulnia” (A világ világossága, 9. fejezet). Ami a zsidóságot illeti, a zsinat emlékeztet rá, hogy a keresztények lélekben kapcsolódnak „Ábrahám törzséhez” (4. pont). Tehát az antiszemitizmus minden megnyilvánulását erőteljesen elítéli. A II. vatikáni zsinat azonban nem kívánja leszűkíteni a zsidókkal való párbeszédet a holokauszt tragédiájára, és megállapítja, hogy a kölcsönös tiszteletet mindenekelőtt a „Szentírás tanulmányozásával, a teológiai és testvéri párbeszédekkel lehet elérni” (4. pont).

Bár a vallások közötti találkozások alkalmával nem lehet elkerülni a politikát, mégis Isten az, aki a vallásközi párbeszéd középpontjában áll – fejezi be elmélkedését Dariusz Kowalczyk lengyel jezsuita.

▶ *Vatikáni Rádió – Magyar Kurír*

HIRDETÉS

Liszt Ferenc és a korál címmel orgonazenés áhítat lesz február 27-én este 6 órai kezdettel a Deák téri evangélikus templomban. Közreműködik: *Szotyori Nagy Gábor.*

HIRDETÉS

A soproni Evangélikus Általános Iskolai Képzésért Alapítvány (9400 Sopron, Hunyadi János u. 8–10.) tisztelettel várja azon adózók 1%-os felajánlását, akik az óvodai, iskolai képzés színvonalának emelését, a hátrányos helyzetű gyermekek táboroztatását, étkeztetését támogatni szeretnék. Az alapítvány adószáma: 18539965-1-08. Felajánlásukat előre is köszönjük!

Az alapítvány kuratóriuma

HIRDETÉS

Farsangi imahét Csömörön

Szeretettel hívunk és várunk mindenkit március 6. és 13. között hagyományos, farsangot búcsúztató, böjtre készülő imahetünkre. Az alkalmak – a záró istentisztelet kivételével – este 6 órakor kezdődnek a gyülekezeti házban.

Az imahét vendégszolgálói
- Március 6., vasárnap: *Esztergály Előd Gábor* református lelkipásztor, Csömör–Nagytarcsa
- Március 7., hétfő: *dr. Cserhátiné Szabó Izabella* lelkész, Fót
- Március 8., kedd: *Domokos Tibor* hatodéves teológiai hallgató, Csömör
- Március 9., szerda: *Novotny Dániel* lelkész, Észak-Pest Megyei Egyházmegye
- Március 10., csütörtök: *Chikán Katalin* lelkész, Dunakeszi
- Március 11., péntek: *Bódi Emese* latin- és művészettörténet-tanár, Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE)
- Március 12., szombat: *Eszlényi László* lelkész, Csomád
- Március 13-án, böjt 1. vasárnapján a fél 11-kor kezdődő úrvacsorás istentiszteleten *dr. Reuss András,* az EHE professzor emeritusa hirdeti az igét.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Ne nézzük meg az e-mailjeinket!

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

Rovatunk előző cikkében a *Pomodoro* technika ismertetésével már megpróbáltunk olyan hatékony eszközt az olvasó kezébe adni, amelynek használatával fokozhatja a számítógéppel végzett munka hatékonyságát. A feladatok előzetes felmérése, rangsorolása és beosztása segíthet a teendőkre való összpontosításban, ennek a következménye pedig nemcsak az lehet, hogy gyarapodik a szabad időnk, hanem az is, hogy a munkát nem fogjuk annyira stresszesnek érezni.

Ahhoz persze, hogy mindez jól működhessen, egy ötszavas szabályt is be kell tartani: Ne nézzük meg az e-mailjeinket! Persze nem úgy kell ezt érteni, hogy egyáltalán ne, hanem úgy, hogy *reggel ne ez legyen az első dolgunk,* illetve a nap folyamán is próbáljuk meg minél kevesebbszer ellenőrizni, hogy kaptunk-e új levelet.

Zárjuk ki a zavaró tényezőket!
A bejövő üzenet zavaró. Arra sarkallja az embert, hogy azonnal válaszoljon, vagy elvégezze azt a teendőt, amellyel az üzenet kapcsolatos. Ezzel azonban csak saját magunkat hátráltatjuk, ugyanis ezek a levelek fontosság tekintetében a legritkább esetben érnek fel az előre felállított tennivalólista aznapra tervezett elemeivel. Még ha fontos levél érkezett is, minden bizonnyal az is várhat pár órát, akár egészen az ebédszünet utánig, nem is beszélve a barátok által küldött vicces videókról vagy a szuperkedvező akciós ajánlatokról. Ezek figyelmen kívül hagyása segít, hogy tényleg az aktuálisan legfontosabb feladatra összpontosítsunk.

A levelező nem tennivalólista
Bár mondjuk a Google Gmail levelezőszolgáltatásának van tennivalólista funkciója, az alkalmazás használata erre nem szerencsés, ugyanis nem kerülhetjük el vele, hogy folyamatosan szembesüljünk a bejövő új levelekkel. Bár ezeket is hatékonyan feldolgozhatjuk, így azon-

ban sokkal inkább mások írják a mi tennivalólistánkat, és nagyon könnyen kicsúszik a kezünkből az irányítás. Annak az esélye ugyanis elég kicsi, hogy egy bejövő levél fontosabb, mint a legsürgetőbbnek tartott feladataink. És végeredményben ki osztja be az időnket? Mi magunk vagy az, aki éppen levelet ír nekünk?

Ne áltassuk magunkat!
Az e-mailek reggeli megnézése tulajdonképpen a legjobb eszköz arra, hogy elodázzuk a fontos feladatok végrehajtását. Arra a kérdésre, hogy vajon az e-mailek olvasgatása az első számú dolgunk-e, ritkán adhatunk igenlő választ. Illetve adhatunk: abban az esetben, ha egyáltalán nem tudjuk rangsorolni a feladatokat. A levelek megtekintését általában egyébként akkor soroljuk a sürgős vagy fontos feladatok közé, ha nincs *tényleg* halaszthatatlan teendőnk…

Kikerülni a válaszadás kötelezettségének nyomása alól
Általában úgy tekintünk az e-mailekre, hogy a bejövő üzenetek azonnali választ kívánnak. És ilyenkor még az is könnyen előfordulhat, hogy a lista elején lévő levélre adott válaszunkra szintén érkezik válasz, mire végzünk a többivel, így máris egy spirálba kerültünk, amely valósággal elszippantja az időnket a többi feladat elől. Ilyenkor persze próbáljuk minél rövidebben megfogalmazni a mondanivalónkat, esetleg esélyt adva arra is, hogy a címzettek aztán a gyorsan monitorra vetett mondatainkat könnyen félreérthessék. Ha azonban minél későbbre hagyjuk a válaszolgatást, akkor az elvégzendő dolgok már nem fognak nyomasztani, így kellemesebb lesz a levélírás.

■ Nagy Bence

KIRÁNDULÓ GYÜLEKEZETEK FIGYELMÉBE

A magányos Buborék, avagy víziló az Alföldön

Talán gyengülőben van már Tél tábornok ereje, nem fog döntő rohamot indítani a bel- és áradó vizektől sújtott magyar föld ellen. Hiszen már eddigi munkája is súlyos károkat okozott – állapíthattuk meg, miközben autónk a verőfényes téli napsütésben Abony felé robogott az országúton. Elszomorító a látvány: hol fagyottan, hol pedig szélfútta víztükörrel, de nagyon sok helyen tengerként áll a víz a földeken.

A veretes múltú mezőváros, Abony csendesen húzódik meg az Alföld peremén nagy testvére, az alig több mint kőhajításnyira lévő Szolnok árnyékában. Már nem áll a régi népdal: a majlandi harminckettő ellenében már itt sem csak két torony látszik, hiszen épült egy harmadik is, egy modern víztorony. De nem emiatt keresik fel az utóbbi években egyre többen a várost, hanem az új látványosság vonzza a látogatókat, a hivatalosan *Magántulajdonú Állat- és Szabadidőparknak* nevezett állatkert.

Nem nehéz megtalálni, hiszen az egykori M4-es (ma 40-es) úton – a várost Szolnok felé majdnem elhagyva – tábla jelzi, hol kell jobbra lefordulni, majd néhány méter után be is parkolhatunk a kerítés elé. Talán jobb száraz időben felkeresni, mert szó, ami szó, a sár valóban vendégmarasztaló, de egy kis ügyességgel meg lehet találni a járást a tócsák között. S mert télen is nyitva van, kiváló úti cél, ok a kimozdulásra, jó lehetőség egy kis mozgásra a szabad levegőn.

Számtalan híradásban megjelent már, hogy kistigrisek érkeztek az ország legnagyobb magánállatkertjébe, nem csoda hát, hogy Teodórának és Szibírnek népes rajongótábora van, nagy iránt az érdeklődés. Ám mielőtt felkeresnénk a kedves ragadozókat, érdemes megnézni az értékes gyűjtemény többi példányát is, hiszen számos, az Alföldön nemigen őshonos fajtával találkozhatunk.

A séta egy élvezetes biológiaóra élményét ígéri, így aligha véletlen, ha

A SZERZŐ FELVÉTELE

Ceglédtől Kisújszállásig szinte nincs olyan pedagógus, aki ne mutatná meg diákjainak az állatokat. Mert hol találkozhatnának az alföldi nebulók ily egyszerűen olyan egzotikus fajokkal, mint a zebra, az emu vagy a majom? De régen nem legelnek már szürkemarha-gulyák sem a települések határában, itt viszont egy kapitális bika tekint szelíd szemmel a parkba belépőre. A kacsák, libák békésen totyognak az úton, a pávák meg kényeskedve tárják szét tollaikat, ha erre méltónak tartják a nézelődőt. A kecskefarm lakói fellépnek a korlátra, és úgy nyújtják szakállas fejüket a látogatók felé, némi élelmet kunyerálva a produkcióért. Kedvesen jönnek közel a pónik is, amelyek még egy kis simogatást, borzolgatást sem vesznek rossz néven.

A nagy szenzációt persze a kölyöktigrisek jelentik. Senkitől sem zavartatva önfeledten játszanak kutya barátjukkal a sáros kifutóban. Mellettük – egymástól elkülönítve – két oroszlánpár lakik. Különös, egyben félelmetes, ahogy – talán a tavasz közeledtét érezvén – a hímek egymást méregetve fitogtatják erejüket, majd időről időre oroszlánbőgés veri fel a magyar róna csendjét.

Nem messze tőlük Buborék, a kétéves vízilóbébi néz unatkozó szemekkel a házába betérőkre. Bizonyára ő is jobban örülne, ha – most még fagyott – kinti medencéjében élvezhetné a nap tavaszi, melengető sugarait.

A rendszerváltás idején megfogant ötletből, tiszteletre méltó makacssággal, magánerőből megépült állatparadicsom olykor szerénynek tűnő külseje évről évre szépül, egyre kényelmesebb, komfortosabb lesz a nézelődőknek, lakóknak egyaránt. Kellemes hétvégi családi programot, esetleg tartalmas pihenőt, megállóhelyet kínálva a busszal érkező csoportoknak.

A látogatókat egész évben, a hét minden napján 9-től 16 óráig fogadják, s nem csak az állatok megtekintése céljából érdemes felkeresni őket: sétakocsikázást, lovaglást és néhány egyéb programot is kínálnak. Erről azonban érdemes a honlapjukon *(http://maganzoo.fw.hu)* megadott e-mail címen vagy az 53/362-049-es telefonszámon előre egyeztetni.

■ Gyarmati Gábor

EVÉL&LEVÉL

Az egyházi nyugdíjvagyon védelmében

Tisztelt Szerkesztőség! Az *Evangélikus Élet* 2011. évi 6. számában olvastam a szolidaritási törvény formálódásáról (*Formálódik a szolidaritási törvény,* 14. o.). Nagyon jó volt végre a *törvény nevéhez illően szolidaritási szempontokat* is látni az alapelvek között. Azt is jó volt olvasni, hogy a következő ülésükre már konkrét, az új alapelvek szerinti számításokat is kaphatnak espereseink.

A Szolidaritási Alap törvényének induló vitájában leghangsúlyosabban a törvény azon részét kifogásoltuk, amely az *országos egyház nyugdíjvagyonának védelmét szabályozta, illetve nem szabályozta.* Ezért szeretnék néhány nagyon fontos szempont szerint segíteni, hogy a megrendült bizalom helyreállhasson az egyháztagok és egyházvezetőink között.

Továbbra sem látom, hogy ha megmarad a háromfős vezetés törvény szerinti összetétele (legalább egy szakértő és két nem szakértő), hogyan tudja ellensúlyozni a két nem szakértő a szakértő esetleges tévedését? A három közül ki lesz az igazi felelős? Egyetlen szót sem olvashattunk a személyes felelősség irányába tett elmozdulásról! Feloldásként javaslom, hogy *számon kérhetően felelős egyetlen szakembert nevezzenek ki a nyugdíjalap élére.*

Segítő szándékomról nem most hallhatnak először vezetőink és törvényhozóink, hiszen már két egyházmegyénkben és országos felügyelői konferenciánkon is ismertettem állásfoglalásomat, melyet zsinatunk és összes vezetőnk külön-külön is megkapott. Hogy *személyes, törvény szerinti felelősei* legyenek az egyházi nyugdíjvagyon megőrzésének, kettőzni kell a felelősséget. *Az egyik személy a Szolidaritási Alap vezetője.* A másik pedig *egy személy országos elnökségünkből,* aki azért is felel, hogy *megfelelő végzettséggel és szaktudással rendelkezzen az előbbi.* Ezzel és a védelem törvénybe iktatásával tudjuk csak legalább elvileg megvédeni a kifizetendő nyugdíjakat, és így lehet csak biztosítani, *hogy ne kerülhessen egyházunk nyugdíjvagyona külső pénzkezelőkhöz.*

Amíg egyházunk nyugdíjvagyona (a már meglévő és a később befizetendő járulék) nem védett megfelelően, addig felesleges az elosztását tervezni, és felesleges bármilyen szempontú számításokat prezentálni. Olyan ez, mintha a süllyedő hajón arról vitatkoznánk, hogy milyen színűre fessük a korlátot.

Az egyházi nyugdíjalapba befizetett pénz is mások pénze. Én azt tanultam, hogy mások rám bízott értékeire még a *sajátomnál is gondosabban kell ügyelnem.* Ezért várom el már az alapelvektől, hogy azokban *a védelem nagyon gondosan kidolgozott törvényként szerepeljen!*

Csakis a személyes felelősség törvényben is meghatározott kijelölése mellett állhat helyre a bizalom. Főleg azért, mert csak az élénk tiltakozásaink miatt nem valósult meg az első, felelős nélküli próbálkozás.

Ne ismételjük meg az eddig már többször jelzett hibákat, hiszen *azok így még inkább szándékosnak minősülnek.* Mint befizetők mi is felelősek vagyunk azért, hogy a nyugdíjas kort megérők tényleg kapjanak a járulékbeszedő helytől nyugdíjat majd annak idején.

Nem hiszem, hogy a bizalom nem ér meg ekkora szemléletváltást, és nem hiszem, hogy érdemes ilyen kis változtatás miatt támadhatónak hagyni egy már javuló szemléletű kezdeményezést.

Békés Tamás *felügyelő (Pestújhely)*

Tájékoztatjuk tisztelt Olvasóinkat, hogy csak a valós névvel és címmel érkezett olvasói leveleket és hozzászólásokat tudjuk figyelembe venni. – A szerk.

SZERETETVENDÉGSÉGRE

Tangó szelet

FOTÓ: VITÁLIS JUDIT

Hozzávalók a tésztához: *40 dkg liszt, 15 dkg porcukor, 5 dkg margarin, 1 tojás, 1 teáskanál sütőpor, 1 evőkanál kakaópor, kb. 1-1,5 dl tej.* A krémhez: *1 liter tej, 3 csomag vaníliás pudingpor, 25 dkg margarin, 25 dkg porcukor, 1 csomag vaníliás cukor.* A tetejére: *1 csomag kerek piskótatallér.* A mázhoz: *2 evőkanál kakaó, 2 evőkanál porcukor, 3 dkg vaj, egy kevés tej. (A mázhoz csokoládébevonót is használhatunk.)*

Összegyúrjuk a tészta hozzávalóit. Annyi tejet teszünk hozzá, hogy könnyen nyújtható, de nem túl ragadós masszát kapjunk. A tésztából két lapot nyújtunk, és a nagy sütőtepsi hátulján, előmelegített sütőben megsütjük őket. (Vigyázzunk, mert hamar megsülnek!)

A krémhez felfőzzük a pudingokat a tejjel, majd kihűtjük. A margarint alaposan kikeverjük a porcukorral és a vaníliás cukorral, majd hozzákeverjük a kihűlt pudingot.

A krémet kétfelé osztjuk, s az egyik felét a két lap közé, a másikat a felső lap tetejére simítjuk. A sütemény tetejére piskótatallérokat teszünk (ha félünk, hogy nem lesznek elég puhák, akkor előbb egy pillanatra tejbe mártjuk őket), végül megkenjük a kakaós (vagy csokoládés) mázzal. Pihentetés után tálaljuk.

HIRDETÉS

Thomas Dahl, a hamburgi St. Petri-templom orgonistája március 6–7-én Budapestre látogat. A szervezők szeretettel várnak mindenkit orgonakoncertjére, egyházzenei kurzusára és előadására.

Orgonazenés áhítat: március 6., vasárnap 18 óra, Deák téri evangélikus templom. Műsoron: *Bach, Buxtehude, Mendelssohn, Reger* művei és improvizáció.

Kurzus: március 7., hétfő, Evangélikus Hittudományi Egyetem (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.). 10 és 12 óra között közös karvezetésóra a résztvevőkkel. 14 és 16 óra között orgonakurzus. (Az orgonakurzuson aktívan részt vevők előzetes jelentkezését – a mű megnevezésével – március 1-jéig várjuk a zsuzsa.kinczler@lutheran.hu címre!) 17 órakor előadás *Egy nagyváros egyházzenei életének szervezése – Hagyomány és korszerűség* címmel.

HÍREK, HIRDETÉSEK

A Keresztyén Értelmiségi Fórum következő alkalmán, február 28-án, hétfőn 18.30-kor a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.) *Egyházi élet a templomon kívül* címmel *Fónagy Miklós* református esperes, a tahi konferencia-központ vezetője, *dr. Hafenscher Károly* evangélikus lelkész, a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ vezetője és *Schulek Andrea* középiskolai tanár, hitoktató, a zugligeti római katolikus plébánia táborvezetője tart fórumbeszélgetést. Moderátor: *Mihályi Zoltán,* a Mevét elnöke. Az alkalomra minden érdeklődőt szeretettel várunk!

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

A kelenföldi evangélikus templomban (1114 Budapest, Bocskai út 10.) a március 5-én, szombaton 16.30-kor kezdődő szeretetvendégségen a *Poézis* együttes, valamint a *Canterino* és a *Grádicsok* énekkar *Kákay István Pilátus* és *Hét ima* című művét adja elő. Vezényel *Mózes Margit.* Mindenkit szeretettel hívunk és várunk!

50 ÉVE HARANGÖNTÉS ŐRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levélcím: 2162 Őrbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

APRÓHIRDETÉS

Tatabánya belvárosában (a főiskolától öt percre) másfél szobás, felújított, első emeleti lakás megbízható *albérlőknek kiadó.* Érdeklődni a 20/824-2018 egyházi flottás telefonszámon lehet.

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

42 éves, 175/90, vallásos férfi, saját lakással korban hozzáillő, megértő házastársat keres. Vidékiek előnyben. Jelige: Házias.

Kedvezményes üdülés Zalakaroson svédasztalos reggelivel és vacsorával, fürdőbelépővel. 4 nap: 26 000 Ft. Kisbér Tourist. Telefon: 34/352-700.

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED. ÉLED?

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból február 27-étől március 6-áig

VASÁRNAP

6.03 / M. Katolikus Rádió
Orgonamuzsika
7.15 / Mária Rádió
Ökumenikus lapszemle
9.00 / Lánchíd Rádió (Budapest)
Hitvilág. A történelmi egyházak magazinja
9.30 / Rádió 17 (Budapest)
Lélekhangoló. Az Evangélikus Rádiómisszió műsora
10.25 / m1
Evangélikus ifjúsági műsor
12.05 / Duna Tv
Élő egyház (vallási híradó)
16.00 / Bartók rádió
Összkiadás
Liszt Ferenc összes orgonaműve
V/2. rész
21.10 / Bartók rádió
Az emberi hang dicsérete
Scarlatti: Négyszólamú mise

HÉTFŐ

13.04 / Kossuth rádió
Kossuth Lajos ábrándos szemei. Degré Alajos visszaemlékezései
13.30 / Kossuth rádió
Erős vár a mi Istenünk!
Az evangélikus egyház félórája
15.30 / m1
Emberek a természetben (magyar ismeretterjesztő sorozat)
18.10 / PAX
Raffay Sándor (dokumentumfilm)
20.40 / Duna Tv
Déva titka (német–román dokumentumfilm)
21.40 / m1
A rivális (amerikai film) (84')
22.40 / Duna Tv
Isten gyermekei (koreai dokumentumfilm)

KEDD

13.00 / PAX
Én vagyok az Út
A Zákeus Médiacentrum evangélizációs műsora
14.00 / Bartók rádió
A hét zeneszerzői: Lassus és Palestrina. Benne: Bűnbánati zsoltárok, Jeremiás siralmai
14.05 / Kossuth rádió
Arcvonások
Miklósa Erika operaénekes
14.35 / Kossuth rádió
Tér-idő. „És lőn világosság" – A Biblia fényei
20.40 / Duna Tv
Gázolás (magyar játékfilm, 1955) (103')
23.00 / Petőfi rádió
Akusztik
A stúdióban: a Hot Jazz Band
23.30 / m1
Szellem a palackból… A sámsonházai konyhamúzeum

SZERDA

5.20 / m1
Hajnali gondolatok
12.05 / Bartók rádió
Hangverseny délidőben
Sebestyén János Mozart-műveket játszik a Mátyás-templom orgonáján
13.30 / Kossuth rádió
„Tebenned bíztunk eleitől fogva…"
A református egyház félórája
16.05 / Filmmúzeum
Egy amerikai Párizsban (amerikai musical, 1951) (109')
20.05 / m1
Fonogram 2011
Könnyűzenei díjkiosztó gála
20.40 / Duna Tv
Tiszta égbolt (orosz játékfilm, 1960) (104')
22.25 / Kossuth rádió
Esti beszélgetés – kultúráról

CSÜTÖRTÖK

10.00 / Bartók rádió
Hang-fogó. Benne: Pergolesi: Stabat Mater
13.00 / m1
Átjáró
Emberek és történetek a Kárpát-medencéből
13.45 / m2
Arborétumok, gyűjteményes kertek
14.00 / Bartók rádió
A hét zeneszerzői: Lassus és Palestrina. Benne: Énekek éneke, Stabat Mater
19.53 / Kossuth rádió
A kiskakas gyémánt félkrajcárja. Magyar népmese Arany János gyűjtéséből
20.15 / Duna II. Autonómia
Napok, évek, évszázadok
Tőkéczki László műsora
21.00 / Duna Tv
Túlparton (grúz–kazah játékfilm, 2009) (92')

PÉNTEK

10.00 / Bartók rádió
Hang-fogó. Benne: Bach: 12. kantáta (Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen)
12.35 / TV2
Hol van Fred? (német vígjáték, 2006) (103')
14.00 / Bartók rádió
A hét zeneszerzői: Lassus és Palestrina
Misék és motetták
15.40 / Duna Tv
„…filléres emlékeim…"
Finta József építész
17.30 / m2
Fedett pályás atlétikai Európa-bajnokság
Élő közvetítés
22.15 / m2
Fahrenheit 9/11 (amerikai dokumentumfilm, 2004) (122')
23.10 / m1
Ars Hungarica
Vizsolyi Biblia

SZOMBAT

6.50 / Duna Tv
Élő egyház (vallási híradó)
12.05 / Duna Tv
Isten kezében
Isten költője
13.34 / M. Katolikus Rádió
Teremtett világ (tudományos ismeretterjesztő magazin)
18.09 / Bartók rádió
Előadások a zenéről
Liszt Ferenc
21.00 / m1
A remény rabjai (amerikai filmdráma, 1994) (136')
22.00 / Duna Tv
Cigánykerék (ausztrál játékfilm, 2004) (102')
23.00 / Rádió 17 (Budapest)
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió műsora

VASÁRNAP

10.04 / Kossuth rádió
Református istentisztelet közvetítése a debreceni Nagytemplomból
Igét hirdet dr. Bölcskei Gusztáv püspök
10.30 / m1
Kérdések a Bibliában
10.45 / m1
Református magazin
11.10 / m1
Evangélikus ifjúsági műsor
11.30 / m1
Sztehlo Gábor
A gyermekmentő evangélikus lelkész
15.05 / Bartók rádió
Musica Sacra (egyházzenei magazin)
16.00 / M. Katolikus Rádió
„Valaki ír a kezeddel…"
Lator László versei
21.20 / Bartók rádió
Az emberi hang dicsérete

Új nap – új kegyelem

Vasárnap
Amikor elcsüggedt a lelkem, az Úrra gondoltam, és imádságom eljutott hozzád. Jón 2,8 (Róm 10,12; Lk 8,4–8/9–15/; Zsid 4,12–13; Zsolt 61) Azt mondják nekem: „Ha csüggedsz, nem is hiszel eléggé Istenben. Gyenge vagy!" De én hiszek, közel érzem őt magamhoz. Lehet, hogy valóban gyenge vagyok, és ezt nem félek bevallani. Lehet, hogy tartok a holnaptól és a ma terheitől is. Nincs valódi menedékem, nincs senki, aki igazán úgy értene engem, mint ő. Ezért beszélgetek vele, ezért imádkozom hozzá, és tudom, minden kimondott és kimondatlan imádságom eljut hozzá. És lehet, hogy néha gyenge vagyok, de vele erős lehetek.

Hétfő
Tiéd a nappal, az éjjel is tiéd, te tetted helyükre a csillagokat s a napot. Zsolt 74,16 (Róm 11, 36; 5Móz 32, 44–47; Róm 11,11–16) Elámulok, ha hallom, hogy milyen felfoghatatlan messzeségekben is vannak csillagok, galaxisok, hány évmilliárdot tesz meg a fény, mire elér hozzánk. És a Tejútrendszer csak egy apró darabkája a végtelen világegyetemnek. Ehhez a nagysághoz képest bolygónk egy porszem. A Földön az emberi lény voltaképpen jelentéktelen semmiség. És mégis… Isten rendjében és rendszerében helyem van. Tud rólam, és vezet engem, fontos vagyok én is. Kicsi vagyok, de az ő végtelen szeretete minden oldalról körbevesz.

Kedd
Segíts meg bennünket, Urunk, Istenünk, mert rád támaszkodunk! 2Krón 14,10 (Mt 17,15–16; 2Móz 7,1–13; Róm 11,17–24) Járókeret, mankó vagy egyszerű sétapálca. Mind a járást segíti, kinek-kinek az igénye és gyengesége szerint. Stabil test, amelybe kapaszkodni, amelyre nehezedni lehet. Ilyen biztos segítséget jelentett Ászá király és serege számára az Úr az etiópok elleni csatában. És Jézus se hagy magunkra, amikor arra buzdít, induljunk el az ő útján, mert tudja: pusztán csak a magunk ereje nem elég. Ha kell, szilárd mankóvá lesz számunkra, amelyre támaszkodni lehet.

Szerda
Figyeljetek rám, jöjjetek hozzám! Hallgassatok rám, és élni fogtok! Ézs 55,3 (Mt 7,24; Mk 6,1–6; Róm 11,25–36) Még ha bicebócán jövök is, még ha félvakon botorkálok is, és nagyothallásom bosszantóan eluralkodott is rajtam, a figyelmemet még akkor is kívánja Isten. Nem azért, mert ez neki lenne jó, hanem mert féltve szeret. Tudatni akarja velem, van életem. Lehet erőm őbenne, sőt vakságom, süketségem, sántikálásom nála meg is gyógyulhat. De ha mégsem, akkor is élhetek teljes életet ővele, őbenne. Csak hittel kell mozdulnom a hívására.

Csütörtök
Az Úr egy éjjel látomásban ezt mondta Pálnak: „Ne félj, hanem szólj, és ne hallgass." ApCsel 18,9 (Ézs 44,8; Lk 6,43–49; 1Sám 1,1–20) Csodákat élek meg; leleplezhetetlen varázslat, ahogy Jézus a sötét életembe bevilágít. Ez engem késztet valamire, nem tudok és nem is akarok nyugton ülni a helyemen. Érzem, mozgásra és tettekre vagyok elhívva. Ezekben megmutatkozhat az a világosság, amelyet kaptam. Ha eltakarom és titkolom, amit kaptam tőle, az olyan, mint amikor az ajándékot kicsomagolom, de sohasem használom. Kérdezem magamtól: nem vagyok elég bátor hozzá?

Péntek
Mikor jóra fordította Sion sorsát az Úr, olyanok voltunk, mint az álmodók. Zsolt 126,1b (2Tim 4,18; Jn 12,34–36/37–42/; 1Sám 1,21–28) Természetes, hogy más tudat- és lelkiállapotban vagyok, ha a megszokott, hétköznapi életemet élem, és másban, ha imádkozom. Istennel és az ő segítségével tudhatom és átélhetem, hogy az én sorsomat is jóra fordíthatja. Sokak számára ez csak egy szép (vágy)álomnak tűnhet, amelyben bármi megtörténhet, de én hívőként tudom és mélyen hiszem, hogy ő mindennek Ura, és számára minden lehetséges.

Szombat
Krisztus mondja: „Én vagyok a világ világossága: aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága." Jn 8,12 (Ézs 60,2; Mt 13,31–35; 1Sám 2,1–11) Téli napok után élem meg, hogy a napfény mennyi életerőt tud adni nekem. Kedvet, örömöt, jó hangulatot, töltekezést jelent, a napsütésben életre kel testem, lelkem, minden porcikám. A hosszan tartó sötétben jobban kapható vagyok a szomorúságra, az érdeklődésem és örömre való készségem gyengül. De hitem „fényérzékennyé" tesz engem. Arra fordulok, arra indulok, ahonnan a világosság áramlik rám. Ettől nyílok ki, és tudok bizalommal, teljesen összpontosítani Istennel való kapcsolatomra és a rám bízottakra.

■ Benkóczy Péter

HIRDETÉS

A nyugdíjas lelkészcsaládok következő összejövetele a Deák téri gyülekezetben március 4-én, pénteken fél tízkor lesz, amikor *Béres Tamás* teológiai tanár tart előadást készülő alkotmányunkról és annak egyházi jelentőségéről. Az érdeklődőket szeretettel várjuk.

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line**: www.evelet.hu, www.evangelikuselet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő**: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor**: Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line**: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Rovatvezetők**: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó**: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével töröltetni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.